لیس للانسان الا ما سعیٰ

سلطنت مرہٹہ کے تفصیلی واقعات کارنامہ سیواجی کی جنگ و فتوحات کا نقشہ

یعنے ۲

بساط الغنایم

المعروف باسم تاریخی

خیابان مرہٹہ

۱۳ ۱۴

بہ تصحیح و اہتمام

مولوی غلام صمدانی خان صاحب گوہر مؤلف تزک محبوبیہ ریاض آصفیہ وغیرہ

در مطبع نظام المطابع طبع شد

نخمہ و نتیجہ

تاریخ نرمل کے دیباچہ مین ہم نے قلمی کتابون کے متعلق اپنی جستجو اور تلاش کا حال پورے طور سے قلمبند کیا ہے - جو ناظرین پر بخوبی ظاہر ہے - چنانچہ اُسی تلاش کا ثمرہ یہہ دوسری کتاب ہے -

یہ اُن اولوالعزم روسا مرہٹہ کے حالات سے مملو ہے کہ جنکو ایک زمانہ مین سلاطین دکن کے ہمعصر و ہم پلہ ہونے کا فخریہ دعوے تھا - چنانچہ مرہٹون کے کارنامے اب بھی زبان زد عوام ہین - اور اُنکی جرات و بہادری کے فسانے ضرب المثل ہین ہندوستان کی کوئی تاریخ ایسی نہوگی کہ جسمین اس بہادر قوم کی شجاعت و جوانمردی تذکرہ نہوگا - مگر خال خال اور چیدہ چیدہ ہے - تفصیلی واقعات صراحت کے ساتھ موجود نہین ہین -

یہہ کتاب بہت قدیم اور مستند ہے - اسمین اقوام مرہٹہ کا تفصیلی بیان اور اُنکی مشاغین - اور جنگ و جدال کے کارنامے اور وقتاً فوقتاً ترقی کے حالات مقبوضہ قلعون کی تعداد - انتظام سلطنت و آمدنی ریاست - تعداد افواج وغیرہ پوری پوری صحت کے ساتھہ درج ہین - اور ضمناً حیدرآباد دکن کے امرا و دکن کے رؤسا کے واقعات بھی شامل ہین - سلطنت قطب شاہیہ - نظام شاہیہ - عادل شاہیہ وغیرہ کے سطوت و جبروت کے کارنامے بھی اس سے نمایان ہین -

اسکی بھی عبارت مثل تاریخ نرمل کے فارسی ہے - مگر نہایت ہی سلیس

اور عام فہم جس کے مطالعہ سے عام معلومات کو وسعت اور تجربہ کو ترقی ہوگی
اور پچھلے واقعات اور قدیم کارناموں کا فوٹو نظر آئیگا ۔
اسکا تاریخی نام مصنف نے بساط الغنائم رکھا ہے جس کو ہم خیابان مرہٹہ
سے موسوم کرتے ہین ۔

ناظرین! اسکے دیکھنے سے مرہٹون کے سلطنت کی وسعت اور اُنکی ریاست کے
مداخل و مخارج کا اندازہ کر سکتے ہین ۔

یہ وہی مرہٹے ہین جنکے زبردست ہاتون سے ایک زمانہ مین سلاطین عادل شاہیہ
و نظام شاہیہ سخت تنگ آگئے تھے ۔ اور جن کا استیصال شہنشاہ عالمگیر جیسے
فرسین روزگار و مدبر زمانہ سے نہو سکتا تھا۔ آخر اس قوم نے اسقدر عروج و
رفعت حاصل کی تھی کہ سنہ ۱۱۷۳ھ مین دارالخلافہ دہلی پر چڑہائی بھی کردی تھی۔
افسوس ہے کہ آج وہ قوم جسکے عظمت و جبروت کے نقارے تمام ہندوستان
کو نج رہے تھے صفحہ ہستی سے معدوم ہے۔ فاعتبروا یا اولی الابصار

دارالشفا - حیدرآباد دکن
۱۱ ذیحجہ سنہ ۱۳۲۲ھ

بندہ احقر
غلام صمدانی خان گوہر حیدرآبادی

ممنون

ہم اس کتاب کو ہمارے قدیم عنایت فرما راجہ راجیشور راو بہادر دستان ورکنڈہ کے نام نامی سے اُس اعانت و امداد کے شکریہ مین معنون کرتے ہین۔ جو راجہ صاحب معزنے ہمارے ساتھ قلمی کتب کے تلاش و جستجو مین فرمائی ہے۔

گر قبول افتد زہے عز و شرف

بندہ احقر

غلام صمدانی خان گوہر حیدرآبادی۔

الله الله این نوید آمد بگوش   میرساند مژدهٔ تازه سروش

درین اوقات همایون واعیان مسرت مشحون که از شهور سنه یکهزار و دو صد و چهارده هجریهٔ مقدسه حضرت نبی صلی الله علیه وسلم بقدر ثلث حصهٔ سال منقضی گشته لچهمی نراین شفیق اورنگ آبادی الاصل راکه روشناس ارباب کمال است و لیل ونهار در تسوید و تبییض اوراق حالات هر ناحیه و دیار مصروف. در خاطر گذشت که اموذجی در احوال مرهته ها که شریک غالب روساء دکن بلکه کل رئیس اند پرداخته آید و کارنامهٔ مصفا بعبارت ساده و شسته در کیفیات نفس الامری ساخته گردد تا موجب یادگار دور و نزدیک باشد. ازانجا که این خیال از مدت پیرامون دل میگشت شادمانی را وقت خوش شد و خورمی بر خویش بالید. آستین تردد بر ساعد شکستم و کمر همت بر میان جان بستم. چون این نامه بذکر غنیم است به بساط الغنایم که از سنه تالیف خبر میدهد موسوم کردم بالله ولی التوفیق.

تمهید سخن در تالیف کتاب و بیان اقوام مرهته

برسیاهه طرازان سررشتهٔ اخبار درونه نامچه پردازان دفاتر لیل و نهار انظر من الشمس

واین من الامس که شیوهٔ تواریخ نویسی از شیوه هاے عمده روزگار است وطریقهٔ
وقایع نگاری واقعی بغایت دشوار۔ چه مورخ امین موتمن صادق القول گزیده سخن
باشد وبامید نفع وخوفِ ضرر وتعصب ملت ورعایت طرف از جادهٔ صداقت کیشی پا
فراتر گذاشته تاویل وحق پوشی نگراید وحسن معامله به قبیح بدل ننماید ورعایت تفضیل
یکی بر دیگرے منظور نباشد ودر اوقات اقبال تعبیر بحسن ترتیبی نکند ودر هنگام ادبار
بقصور وتقصیر نسبت ندهد واز صراط المستقیم راستی تجاوز نسازد واز نفس الامری و
بیان واقعی نگذرد وتحقیق را بتحقیق وداهی را واهی داند وبنا بر جلب منفعت کار
نمبراجداری وخوشامد نفرماید۔ وبسبب اختلاف دین وآئین زشت وزیبا
نشناسد **ابیات**۔ اهل هنر گر بشماری ورند؛ بی هنران نیز بکارے درند۔
نے که همی بر دمد از طرف زود؛ گرند هد باد سراید سرود؛ قهقهه زد کبک برفتار
زاغ؛ گرچه همی کام پریشان بباغ؛ زاغ بد وگفت که پرواز کن؛ گر گرواز من
بهره نازکن؛ هیچ کسی نیست ز زیبا وزشت؛ کش نه حکیم از پئے کارے سرشت؛ زشت
نه بے مصلحت آراستند؛ مصلحت است اینکه چنین خواستند؛ ارباب نظر
میدانند که تواریخ نویسان اسلامی* در تحریرات خود طرف مخالفت را بسچه تحقیر
می نگارند۔ وچها کلمات ناملایم والفاظ رکیک نسبت باجانب بزبان قلم می آرند۔
واز امور دنیا تعصب دینی را دخل مید هند۔ وهنر را بر طاق بلند گذاشته عیب
می نمایند۔ وحدیث شریف نبوی صلی الله علیه وسلم خذ ما صفا ودع ما کدر را از خاطر محو
میسازند۔ نعمت خان عالی غزلے طولانی در مواعظ می گوید وبر راه حق بوده باطل را

* یه خیال مولف کا غلطی پر مبنی ہے۔ خود مولف ان الفاظ کے لکھنے سے آپ خود تعصب سے ان کو دل میں
بیٹھتا ہے شاید مولف کی نظر سے مورخین اسلام کی معتبر کتب نہیں گذریں۔ ورنہ یہ پیشقدمی نکرتا ۱۲ گوہر

می جوید۔ ازان جمله است این ابیات **ابیات** چون نیست بهره بیشتر از قسمت ونصیب ؛ بر خلق رشک وشکوهٔ قسمت برائے چه ؛ امیدوار کردن ارباب احتیاج ؛ بر وعده زیاده ز طاقت برائے چه ؛ هرگز مگو بد از کس اگر راست و گر دروغ ؛ غیبت چه نفع دارد ومحنت برائے چه ؛ در رزمگاه تجربه باید قیاس نیست ؛ نادیده جنگ لاف شجاعت برائے چه ؛ تالیف قلب اگرچه بحرف خوشامد است ؛ لیکن فزون ز رتبه وحالت برائے چه ؛ باور نشد اگر سخنت کو مشو چه باک ؛ هر جا قسم بغیر ضرورت برائے چه ؛ بهر مصاحبت نه بود قحط گفتگو۔ حرفی کز و است بیم مضرت برائے چه ؛ در خشم یک سخن که درشت است از نیست وشنام وغیره وقت خشونت برائے چه۔ کارنامه ہائے که مرہٹه ہا در اقتدار خود کرده اند فارسی نویسان متقدمین ومتاخرین یک قلم ترک داده وحمل بر استغراق ومبالغه می نمایند۔ وکسانیکه به تحریر پرداخته اند حرکات لغو را باصناف مرقوم ساخته اند۔ راقم سطور حالات این گروه را که باقوام مختلفه مشتهر اند وتعداد از هفتاد متجاوز میگویند از زبان دانان وواقف حالان هر قدر به تحقیقات رسید به تحریر می آرم واز امور عجیب وغریب ومعلومات دیگر می گذرم ومی گذارم۔ مخفی نماند که در کیش هنود اصول چار گونه قرار داده اند۔ وآن را چار چوترن نامند۔ برهمن وچهتری۔ بیس وسودر۔ فرقهٔ اول یعنے برهمن مخصوص است بشش چیز خواندن بید ودیگر علوم ودموزش دیگران وجاک کردن یعنے برائے دیوتها نقد وجنس دادن ودیگران را بران داشتن خیر دادن وخیر گرفتن۔ دوئین یعنے چهتری که بکهتری بدل شده ازان شش سه کنند خواندن وجاک کردن خیر دادن وخدمت گاری برهمن وپاسبانی عالم وگرفتن دست برد آن ونگاهبانی دین وتاوان گرفتن از بدکار واندازه آن نگاه داشتن وسزا دادن خور نمودن وزر اندودن وبجا خرچ کردن وفیل واسپ وگاؤ وبندگان

خدمتگذاران تیمار داری کردن و بجا آوردن پرستش نمودن و ناخواستن از مردم و اعتنا نمودن نیکوکاران و مانند آن شیوه این که بیس باشد نیز آن سه کار برهمن کند لیکن پرستاری و کشاورزی و بازرگانی و کاروبار سپاهی - و از هنگام زیستن تا زمان پسین ده کار گفته آمد برهمن گسستند چارمین که سودر است جز نوکری هر سه سزاوار بوده پوشیده و پس خورده آنها پیوسته بخورد و پیکرنگاری و زرگری و آهنگری و درودگری و سودای نمک و شهد و شیر و ماست و روغن و غله خاص او باشد - پنجمین را بیرون از دین شمارند چون مسلمان و ترسا و جهود و نصارا و آنها را ملیچه گویند - از آنجا که این تقسیم را مدتی سپری شد از امتزاج باهم فروع بهم آورده و هر کدام را در رسم پرستش تفاوت بسیار است - و هر یکی را به نسبت جا و پیشه و بزرگی بزرگان شاخها بر شده و شماره آن از بیان بیرون - القصه قوم مرهته که عبارت از سکنه سرزمین مرهت است و این خطه در زمان حال بصوبه خجسته بنیاد اورنگ آباد نامزد و قلعه دیوگیر یعنی دولت آباد از مضاف آن است هفتاد و قسم از اقوام مرهته معلوم گردید و سوای آن هم هست احاطه آن دشوار و هر یک در رسوم و عادت خویش متفرد می باشد و در بعضی چیزها متحد - اگرچه در طعام خوردن شریک همدیگر اند اما اجتنابی از قرابت و مصاهرت دارند و در یک رکابی بجز همجنس و قرابتی هم طعام نمی شوند - حالا تحریر خصوصیات دیگر اینها واگذاشته بتفصیل اسمهای اقوام ایشان پرداخته سخن را ایجاز میسازم

اول بهوسله - دوم سرکے - سوم کهورپری - چهارم بجاری - پنجم رینکاری
ششم پاٹن کر - هفتم دموی - هشتم بریکلی - نهم پالکر - دهم سیندهی - یازدهم
دبیرکر - دوازدهم بهاسبے راو - سیزدهم کدم - چهاردهم جلبه رانی - پانزدهم
سرورکر - شانزدهم باهرسے - هفدهم پارسنے - هیجدهم بهونزی - نوزدهم باکهر

ششم کہارکی۔ بست و یکم کاکوار۔ بست و دوم جادو۔ بست و سوم ودول کر۔ بست و چہارم سن دیوی۔ بست و پنجم ادی جاری۔ بست و ششم بارکل۔ بست و ہفتم جاے کر۔ بست و ہشتم نکری نکر۔ بست و نہم ہروے۔ سیم سدوس کر۔ سی و یکم ہونبہ۔ سی و دوم نکل۔ سی و سوم کان تے۔ سی و چہارم بانک موری۔ سی و پنجم کوجر۔ سی و ششم کولے کر۔ سی و ہفتم سورکر۔ سی و ہشتم کنک۔ سی و نہم دلور۔ چہلم مانے۔ چہل و یکم انوٹے۔ چہل و دوم جہادک۔ چہل و سوم رلے جاجی۔ چہل و چہارم چوہان۔ چہل و پنجم دان موری۔ چہل و ششم پنوار۔ چہل و ہفتم کوک ولے۔ چہل و ہشتم کہان دیل کر۔ چہل و نہم ردلے کر۔ پنجاہم سال لہی۔ پنجاہ و یکم دانکری۔ پنجاہ و دوم بہایکر۔ پنجاہ و سوم موری۔ پنجاہ و چہارم بہیرراو۔ پنجاہ و پنجم باکمال۔ پنجاہ و ششم مان کر۔ پنجاہ و ہفتم سروجی پنجاہ و ہشتم بہاندول کر۔ پنجاہ و نہم ماندولی۔ شصتم وہونے۔ شصت و یکم کالے۔ شصت و دوم مادہو۔ شصت و سوم بنالکر۔ شصت و چہارم ہروی شصت و پنجم پہلی۔ شصت و ششم سوتے۔ شصت و ہفتم لوکہدا۔ شصت و ہشتم پان دنار۔ شصت و نہم سولہی۔ ہفتادم بہاندیہ۔ آزانجاکہ تشریح احوال ہر فریق و وجہہ تسمیہ ہرکدام بقید اعراب موجب طوالت کلام بود وہم کما ینبغی بہ تحقیق نرسید فقط بر تحریر احوال بہوسلہ کہ ریاست دران خاندان است۔ اکتفا میسازم و بشرح و بسط کیفیت نیاکان او بموجب اظہار معتبرین بقدر معلوم می پردازم۔

بیان وجہہ تسمیہ بہوسلہ و شروع احوال نسب او

پوشیدہ نماند کہ در وجہہ تسمیہ بہوسلہ اختلاف است یعنے بہوسلہ و اکثرے کہوسلہ

وبعضے بهوسره می گویند و وجه آن بآئین دیگر بیان می نمایند. آنانکه بهوسله میدانند
چنین تقریر می کنند که بهو در زبان هندی بمعنی زمین وسله بمعنی خار و پیکان آمده
سل مخفف سال است واین لفظ در نامهاے راجها اکثری باشد چنانچه جیرمی سال
و درجن سال و شتروسال ـ نام راجهاے کوٹه است که بقوم ہاڑا مشهور چه بهرمی
و درجن و شترو و هرسه لفظ بزبان سنسکرت بمعنی دشمن آمده یعنی خار دشمن ـ و
موجب لقب ہاڑا اینکه ہاڑ بمعنی استخوان است از بنابگان آن راجه با موافق
حکم مرشد پرستش ہاڑ کرده صاحب ولد گردید بالجمله چون مقتداے بهوسله قزاقی
و صحرانوردی و اعداکشی داشت نامش بهوسله گذاشتند یعنی خلش زمین و کسانیکه
به کهوسله تعبیر می نمایند. معنی کهوسله بزبان مرهٹی آشیانه کوچک می دانند سرگروه
اینها بنا بر تعشق زنکه ظاہرا از غیر قوم بشهرت سنجار باشد جاے مکانی مختصر ساخته
پنهان بتسویت داشت به کهوسله مشتهر شد. و گروهی به بهوسره نسبت می دهند
توجیهی عجیب بیان می کنند که بهوسره در هندی بمعنی فرج است از انجاکه مشغوف
عشق زنے شب و روز بود و هم قومش نسبت او بفرج دادها از راه استهزا
باهم تکلم می کردند تا آنکه رفته رفته راء مهمله موافق قاعدهٔ هندی مثل کوارن و
کهوالن تبدیل به لام یافته بهوسله شد والله اعلم بحقیقت الحال هر دو وجه اول را
تاریخ نویسان نوشته اند وجه ثالث زبانی شخص ثقه واقف خاندان اینها
شنیده بقید قلم آورد صاحب تاریخ مآثر الامراء جدید می نویسد که راجه ساهو
بهوسله از نسل راجه ہاے چتور است که سسودیه اند از نیاکانش راجه سورن
نام بنا بر وجهی از چتور بدکن رفته چندے موضع بهوسه علاقه پرگنه کرکتل سرکار پرینڈا
صوبه خجسته بنیاد سکونت گرفت و نسبت به آن موضع خود را به بهوسله ملقب
ساخت انتهی کلامه چون بوضوح پیوست که نسبت بهوسله براجهاے اودیپور که

سسودیه اندکی رسد ورا جهاے اودیپور فوق جمیع راجهاے سرزمین راجپوتانه انداز راجهاے دیگر هر راجهاے که نو بر مسند راج می نشیند راجه اودیپور قشقه براے او می فرستند و او آن قشقه افتخار را بر پیشانی ادب می کشد و اورا قشقه از خون آدمی می کشند - و لقب راجه اودیپور رانا است و او نسب خود به نوشیروان عادل می رساند - اگرچه کیفیت اینها در دفتر سوم اکبرنامه و دیگر تواریخ به تفصیل مرقوم است - و قصه سلطان علاء الدین و فتح چیتور مشهور - اما الحال آنچه بتازگی زبان باوفردشان صادق القول معلوم شد - نوشته می شود -

اودیسنگه پسرے بنام پرتاب سنگه بر راج گذاشت و از و امر سنگه و از و راج سنگه و از و سنگرام سنگه و از و جگت سنگه و از و پرتاب سنگه دوم و از و راج سنگه ثانی بر مسند راج یکے بعد دیگرے نشسته وفات یافت بعد راج سنگه آڈسینه پسر خورد جگت سنگه مذکور تمکن گزید بعد چندے پسر راجه امید سنگه او را در شکارگاه کشت - پسرش بر اودیپور قابض ماند - و رتن سنگه پسر راج سنگه ثانی بعد فوت پدر در خانه جد مادری متولد گشته در کوهملیر نشو و نما یافته هنگامه آرائی استدعاے راج است زیاده ازین تحقیقات شاخهاے شجره اینها و کارنامه هاے هرکدام پرداختن از مطلب باز می دارد - برهمان قدر بسنده نمود و چون بالا مذکور شد که سسودیه نسب خود به نوشیروان عادل می رسانند - شمه از احوال خاندان کسرے بنابر شادابی کلام نوشتن درین مقام مناسب افتاد -

احوال سلطنت خاندان نوشیروان بطریق اجمال

صاحبان تواریخ اسلامی در ذکر ملوک بنی ساسان که آنهارا اکاسره نیز گویند هم آورده

ایشان طبقۂ چہارم از بادشاہان عجم اند دولت وشوکت ایشان مانند کیان
بوده واکثر ممالک با ایشان باج وخراج داده اند اول ایشان اردشیر بابکان
وآخر ایشان یزدجرد بن شہریار بود وبست وشش تن از ایشان در مدت چہار صد
وبست ہفت سال بادشاہی کردند ظہور دولت ایشان در سنہ پنجہزار وہشت صد
وبست ویک از تاریخ آدم است وانقراض دولت ایشان در سنہ سی ویک ہجری
بوده مذکور اینہا بشرح وبسط تمام در شاہنامہ فردوسی ودیگر تواریخ مندرج است
اینجا باحوال نوشیروان بن قباد بن فیروز کہ ملقب بہ عادل است اجمالاً می
پردازم۔ **نوشیروان** جہاندارے بود عادل باذل گواه عدالتش ہمین بس کہ پیغمبر
آخرزمان صلی اللہ علیہ وسلم مبعوث درزمانش شده اورا بعدالت یاد کرده ونیز
فرمود کہ نوشیروان بنابر عدالت وحاتم طائی جہت سخاوت با وصف بودن
در کفر از حرارت آتش دوزخ محفوظ خواہند بود۔ الحاصل باکمال عدالت و
نصفت چہل وہشت سال بادشاہی راند۔ وجمیع بلاد ترکستان وماوراء النہر
ویمن ومصر ودیار عرب واکثر بلاد ہندوستان زیر فرمان خود آورد۔ وسلاطین
روزگار غاشیہ اطاعتش بردوش کشیدند۔ در ابتدائے سلطنت خود خوابے
دید کہ خوکے با او دریک کاسہ شراب می نوشد۔ از معبران تعبیر خواست ہیچکس
زبان بہ تعبیر نکشاد۔ موبد موبدان را طلبیده مستفسر تعبیر شد وگفت اگر نگوئی
بقتل رسانم۔ موبد موبدان منادی داد کہ ہر کہ تعبیر خواب کسریٰ کند یک بدره
زر سرخ از من گیرد۔ این خبر بہ بزرجمہر رسید وا و در مردبیش استاد خود
درس میخواند گفت تعبیر این خواب نیک دانم۔ بشرطیکہ مرا پیش کسریٰ
برند۔ موبد موبدان عرض نموده بزرجمہر را پیش کسریٰ طلبید۔ بزرجمہر گفت
در شبستان بادشاه غلامی است کہ بایکے از اہل حرم نرد مباشرت می باز د

کسریٰ ہمہ زنان و کنیزکان را پیش بزرجمہر گذراند. مردے ظاہر نشد. آخر ہمہ را
بگفتۂ بزرجمہر برہنہ کردند. **فرد.** غلامی پدید آمد اندر میان ؛ ببالا چو سرو بچہرہ
کیان ۔ گویند کہ با دختر حاکم جاج مخلوط بود نوشیروان ہردو را بقتل رساند ۔ فردوسی
طوسی این قصہ را حوالہ بہ مادر نوش زاد می کند کہ دختر قیصر بود و بعضے مورخین
بر آنند کہ غلام با دختر امیر جاج مخلوط بود ۔ واضح آنست کہ کنیزکے بود ۔ بعد ازین
بزرجمہر را مقرب خود ساخت و بالاتر از موبد موبدان و وزیران خود نشاند و پایۂ او
از ہمگنان مرتفع گرداند در عہد نوشیروان مزدک زندیق کہ دعوے نبوت کردہ
عالمی را گمراہ ساختہ بود مع توابع خود کہ نود و ہشت ہزار کس بودند بقتل رسید
و در زمانش نوش زاد پسر او کہ از بطن دختر قیصر بہم رسیدہ بود از دین مجوس
برگشتہ بدین ترسایان گردید و بالشکر خود بہ ہندوستان رفت و در انجا سپاہ گران
جمع نمود و خواست کہ با یران رود ۔ نوشیروان رام برزین را با لشکر عظیم بجنگ
لپسر فرستاد و نوش زاد بعد از محاربہ بقتل رسید و از و در ہندوستان اولاد ماند
میگویند کہ رانا راجہ اودیپور از نژاد نوش زاد است و در عہد نوشیروان شطرنج
موبہم رسید و ایضاً در عہدش افسانہ ہائے ہندی را بزبان فارسی ترجمہ کردند ۔
و خاقان چین نیز دختر بکسریٰ داد و در جہاز دختر اسپے باسوار از جواہر آبدار
ترتیب دادہ فرستاد و فتوحات عظیم در ملک روم نمود بالآخر در سنہ شش ہزار
و یکصد و شصت و ہشت ہرمز را کہ از دختر خاقان بہم رسیدہ بود ولی عہد نمودہ
خیمہ بدار باقی زد چون در آئین مجوسان لاش میت را امانت در دخمہ ہا
میگذارند ۔ می گویند قالب نوشیروان بدستور تا حال سالم است و خستگی در آن
راہ نیافتہ آیا بتاثیر عدل یا از حکمت حکماے چین است ۔ آمدم بر احوال یزدجرد
بن شہریار بن خسرو پرویز بن ہرمز بن نوشیروان کہ آخر ملوک عجم است ۔ او را

با مسلمانان محاربات عظیم واقع شد۔ رستم بن فرخ زاد که قاعده سردار لشکر او
بود بجنگ سعد وقاص که از طرف حضرت عمر رضی الله عنه مامور شده بود در سنه
پانزده هجری مقتول شد۔ و تفرقه تمام در دولت ساسانیان روداد تا آنکه در سنه
سی و یک هجری منقرض گشت و ممالک ایران بدست مسلمانان آمد۔ مدت سلطنت
یزدجرد هفده سال و اکثری نوشته اند که چون سعد وقاص با رستم فرخ زاد نبرد
آراست چهار روز متواتر جنگ ماند و روز چهارم شکست فاحش بر عجم روداد و
رستم فرخ زاد بدست هلال بن علقمه کشته گردید۔ اگرچه فردوسی در شاهنامه
گفته که از دست سعد کشته شد اما در تواریخ دیگر مسطور است که قاتل رستم هلال
بود و درین حرب سی هزار از اسلام شهید شدند و سی هزار از عجم قتل و اسیر
گشتند و چندان سیم و زر و اقمشه و اجناس بدست لشکر اسلام افتاد که محاسب
اندیشه در شمار آن عاجز است و بعد ازان جارجان که او نیز از امرایان
عمدهٔ ایران بود شکست فاحش یافت و زهیر بن قیس جارجان را بکشت۔ و
پس ازین شکست عظیم به عجم رسید و درین سنه که شانزده از هجرت پیغمبر
علیه السلام بود تاریخ هجری مقرر شد و سعد وقاص کوفه را بنا کرد و درین سال
میمونه زوجه رسول خدا صلی الله علیه وسلم وفات یافت و در سنه هفده هجری
بعد کشته شدن رستم فرخ زاد مداین مفتوح گشت و غنایم آنقدر بدست
اهل اسلام افتاد که عقول عقلا در تعداد آن متحیر است۔ گویند عرب طلا را
با نقره مساوات بیع و شراء میکردند۔ و خمس غنایم به مدینه آمد۔ حصه هر یکی
از اهل بدر پنجهزار دینار رسید و حضرت فاروق به عباس بیست و پنجهزار
دینار و به هر یکی از ازواج رسول علیه السلام ده هزار دینار داد و ایضاً درین سال ابو موسی اشعری اهواز
را بهر پیرا فتح نمود و [illegible] بن عم یزدجرد را دستگیر نموده با دختران نزد حضرت فاروق فرستاد حضرت فاروق یکی دختر یزدجرد را با

امام حسین علیہ السلام داد و دختر دیگر را به محمد بن ابی بکرؓ منسوب ساخت۔ **ابیات** بیا بگوی کہ پرویز ازین زمانہ چہ خورد ؍ بہ وبہر من کہ کسرے زر وز گاچہ برد ؍ گر این نہاد خزاین بدیگرے بگذاشت ؍ ور ملک گرفت ممالک بدیگرے بسپرد۔ تا اینجا از تواریخ مجوسی منسوب مے رسد تا بناظران این اوراق محنت تحقیق بظہور پیوندد۔ صاحبان دین زردشتی در ضبط تواریخ و قید سنین دستگاہ تمام دارند۔ ومدار زندگانی آنہا بر دریافت حالات سلف واحکام نجوم است وکتاب ہائے اینہا مانند کتب اہل ہند اخباری از گذشتگان دو سہ ہزار سالہ میکنند۔ آوردہ اند کہ چون در دولت یزدجرد تفرقہ روداد اولادش انتشار یافتند۔ از آنجملہ سہ دختر او آوارگی گزیدند۔ دختر متوسط مسمیہ بشہر بانو در حبالہ نکاح حضرت امام حسین علیہ السلام آمد وبعد شہادت امام ہمان زمان از خیمہ اہل بیت دو شادوش ملایک بخلد برین رسید وصبیہ صغیرہ یزدجرد کہ بفارس بانو نام زد است از دستبرد سواران عرب بدر جستہ در کوہ چک چک کہ از یزد سی کردہ فاصلہ وارد بمناجات الٰہی متواری گردید چنانچہ تا حال زیارت گاہ پارسیان است واہل اسلام آنرا نہانخانہ عفت مآب میگویند و در دامنہ کوہ مذکور نشیمن ہاے متعددہ مختصر ساختہ اند۔ وصلحاے اہل پارس ہنگام مجمع آنجا کہ در بہمن ماہ قدیمی روز اشتاد ایزد کہ عبارت از تاریخ بست وششم شہر مذکور است۔ می شوند در نشیمن ہا قیام نمودہ بعبادت می گذرانند۔ می گویند۔ آبے از کوہ می تراود وہر روز بقدر نوش وصرف دو کس مجاور آنجا کہ از پارسیان مدام در آنجا حاضر میباشند می چکد۔ وہر گاہ مردم زایرین کہ قریب بہ دہ ہزار مجتمع می شوند آب موافق کفاف آنہا می افزاید وبعد ہشت روز براے سیرابی وار بست کہ از بیار ہاے انگور

در دامنه کوه طارم مستطیل طرح داده اند و زیر سایه آن فرودگاه مستغرقین است حسب طراوت آن ریزش می کند و هرگاه دران مجمع کسے محتلم یا حایض شد همان زمان آب از چکیدن می ایستد مجاوران ندا می کنند که هر که حایض یا محتلم باشد از کوه فرود آید - چون فرود آمد باز بدستور آب تراویدن گیرد اینست از عجائبات آنجا - دختر سیومین نیرد جرد که آنرا مهبن بانوگویند بزعم پارسیان مفقود الخبر است و کتب هندوان بوده آن در هند گواهی میدهد و نسلش قوم سسودیه دانند - ازینجا دریافت شد که دختر دومین نیردجرد چگونه به محمد بن ابی بکرؓ رسید - شاید نیرد جرد چهار دختر داشته باشد که پارسیان را بر آن علم نیست - یا هندوان را بر ورود دخترش اطلاع کماهی نبوده - یا اهل اسلام دختر اجنبی را بمغالطه نسبت به نیرد جرد می دهند - بهر حال قوم سسودیه از اولاد نوشزاد پسر نوشیروان یا از اخلاف صبیه نیرد جرد نبیره آن است الحال به ترجمه کتاب مرهٹی که در ملک پونه قلمی شده و نام محرر یافته نمی شود و ایمائے ازان در تواریخ ماثر آصفی نموده ام میگرایم - از تغیر و تبدیل کار نداشته بے کم و کاست ترجمه می نمایم

شروع احوال مرہٹہ از تاریخ مرہٹی که نام مولف و سنه تالیف ازان پیدا نیست

راویان روایت اسمار عالم و حاکیان حکایت اخبار بنی آدم که چهره شاهد مقال شان از خال و خط مبالغه و فضول معر است و از گلگونه صداقت و تحقیق جلوه افروز و رونق افزا چنین آورده اند - که راجا رانا بهیم از اخلاف سسودیه

او دیپور مصاف صوبہ اجمیر بوفور مکنت و ثروت اتصاف داشت وبکمال اخلاق ستوده وناموری علم اشتہار می افراشت درشبستان دولتش دو نیر اقبال عالم تابانی و دو اختر اجلال راو رخشانی بود۔ ولد کبیرش باسم رام سنگ روشناس جہان وخلف صغیرش از نام باکہہ سنگہ مشہور زمان **فرد**۔ دو ہمرو دو ہمخو و دو ہمدم لو بدیدن ہر دو چون بادام توام ؛ ہرگاہ بھیم سنگہ آنجہانی شد رام سنگہ را نظر بکلانی قشقہ راج کشیدہ بر مسند نشانند۔ باکہہ سنگہ بحکم انیکہ الاسما تنزل من السما نظر بطینت شتری کہ اطاعت جبلت آن نیست خیلے غیور مزاج بود بمقتضائے این معنی کہ دہ درویش در گلیمی خسپند و دو بادشاہ در اقلیمی نگنجند متابعت برادر ناگوار دیدہ روزے بتقریب شکار برآمدہ بدر زد و جانب دکن شتافتہ متصل دریائے نربدا رسیدہ توسل ابی موہن مرزبان آنجا گزید۔ وچون علو نسب وسمو حسب او حاجت اظہار نداشت بکمال احترام و تقریب ممتاز گردید۔ تا آنکہ درحیات راجہ مختار ممالک ورانق و فاتق مہات او گشت وقسمی بہ تنظیم و تنسیق ملک پرداخت۔ ومعندان و متمردان را مغلوب ومنکوب ساخت۔ کہ بہ باکہہ سنگہ بہو سلہ مشہور گردید۔ چہ بہو بمعنی زمین و سلہ بمعنی خلش است۔ بعد وفات ابی موہن تاجوان شدن پسرش تمشیت امور ریاست نمود وہرگاہ وارث ملک لیاقت ملک رانی بہم رساند۔ بمقتضائے نیک ذاتی وحق شناسی تسلیم راج باو کردہ پہلوتہی نمود واز انجا رکضیت کردہ وارد دیول گاون گشتہ سکونت گزید۔ وبجہت طے مسافت زندگانی مشغلہ گشت ذکار مزروعات کہ بعقیدہ ہنود بہتر ازین روزی حلال نیست اختیار نمودہ چہ ضرب المثل ہند است ~~مصرع~~ اوتم کہیتی مدہم بان ؛ نکشت چاکری بہیک ندان ؛ یعنے افضل ترین معاش زراعت است و متوسط تجارت و بدترین پیشہ نوکری

کہ ہمیشہ گدائی می باشد۔ آوردہ اند کہ وجہ برآمدن باکہہ سنگہہ از دیار خود توسل
بابائی موہن و بعد ازان توطن در دیول گانون بنابر تعشق دختر سنجارے بود از آنجا
کہ عشق پنجہ در دامن حالش زدہ گریبانش کشید۔ دختر را بے عقد داخل حرم
ساخت۔ و از خویش و بیگانہ وا پرداختہ اسیر دام زلفت گردید ے ہر کجا
سلطان عشق آمد نماند ٭ قوت بازوئے تقویٰ را محل ٭ پاک دامن چون زید بیچارۂ
تا گریبان او فتادہ در وحل۔ ازبسکہ با غیر کفو بلکہ فروترین قوم نزد توصل باخت
ملعون ہم قومان و اقارب گردید ناچار چندے او را در نہانخانہ داشت۔ بعد
از انکہ دختر مذکور حاملہ شد۔ بیرون شہر در مزرعہ از نظر مردم خویش و تبار
پنہان نگاہداشت۔ و کلبۂ مختصرے کہ آنرا بکہوسلہ یعنے آشیانہ کوچک تعبیر کردند
ترتیب داد تا آنکہ لقب بکہوسلہ شد۔ چون صاحب ولد گردید و طشت رسوائی از
بام افتاد۔ بنابر کدخدا ساختن او در ہمقومان متامل گردید فنظر بہ محبت زنکہ و غیرت
مزاج و خوف طعن و تشنیع ہمجنسان با مدخولہ و لونہال جانب دکن رہگرا گشتہ۔
توسل بابائی موہن جست و آن ولد را در قوم مرہٹہ منسوب ساخت زیرا کہ راجپوتان
صحیح النسب نہ پذیرفتند۔ ناچار بغیر قوم کتخدا نمود۔ و بطفیل محبت زن خود را نیز
از کیش ابا و اجداد فروتر نشاند ے عاشقی چیست بجان بندۂ جانان بودن
دل بدست دگرے دادن و حیران بودن ٭ سوے زلفش نگہے کردن و رویش
دیدن ٭ گاہ کافر شدن و گاہ مسلمان بودن ۔ آین ماجرا را خافی خان در تاریخ
خود بطور قبیح بیان کردہ چنانچہ نقلے ازان در ماثر آصفی آوردہ ام و اینجا حسب
ترجمۂ ہندی گذارش رفت نوجہ انقطاع از بابائی موہن و ورود در دیول گانون
چنین گویند کہ چون پسر بابائی موہن بعد بلوغ رسیدہ شعور بہم رساند اکثر گاہ باتفاق
پسر باکہہ سنگہ بسیر و شکار میرفت۔ وقتے چو بے خوشرنگ مصفا جہت تعمیر عمارت

از جنگل آورده بودند و پسر ابی موہن با حاضران تماشاے آن میکرد - در شناخت آن چوب عاجز ماندند - وندانستند که از کدام درخت است - ناگہان بزبان پسر ابی موہن گذشت که این چوب را پسر راجه باکہہ سنگہہ بہ نیکو وجه خواہد شناخت چون او از شکم دختر نجار بود - این سخن بدگذشت - در دل داشته بعد دو سه روز ہمیعلوم از آنجا بر آمده راه دیول گانون گرفتند و بعد فوت باکہہ سنگہہ بہ کشتکار پرداختند - الحاصل پسر اول بہ بابوجی و دومین را بہ بنوجی موسوم ساختند از صلب بابوجی که پوند بر مہتہ دارو دو پسر بوجود آمدند یکے شہاجی و دوم شرفاجی) - و از بنوجی ہشت پسر باسم کہلوجی و بناجی وغیرہا متولد شدند و آنہارا عالمگیر بادشاه بنابر جریمه در تختہ کشید - و بابوجی بہوسلہ و بنوجی بہوسلہ ہر دو برادر بنابر مناقشۂ زمینداری ترک دیول گانون گفته مع آل و عیال در موضع دیونده متصل دولت آباد آمده بزراعت مشغول شدند - و ہمانجا رنگ توطن ریختند و خودہا براے گذر معاش در قصبه سنده کہیڑ پیش لکہوجی جادوراؤ دیسمکہہ سرکار دولت آباد که از پیشگاه نظام شاه منصبی و سرکردگی دوازده ہزار سوار داشت رفتند - و بصیغه بارگیری نوکر شدند - از آنجا که فرو تن بودند و سواری اسپ متعذر بود - بہ نگاہبانی دیوڑہی تعین گشتند - چون شہاجی پسر بابوجی طفلے وجیه زیبا رو بود و آثار نیک بختی از جبینش لمعانی داشت - روزے جادوراے از روزہاے جشن ہولی صبیۂ خود را که حسینه بود برزانو نشانیده و بر زانوے دیگر شہاجی را گرفته در حالت مستی شراب از راه شفقت بزبان آورد که چه باشد فیما بین ہر دو عقد مناکحت بسته گردد - تا اولاد حسین و شکیل بوجود آید - ہمین که این سخن از زبان جادوراے بر آمد - بابوجی حضار مجلس را باشاره گواه گرفت و گفت که از امروز اقتران این دو کوکب متحقق گردید - جادوراے - بجوابش پرداخت

چون خاموشی را نصف رضا گفته اند این سخن شهره گرفت و بعد اتمام مجلس نشاط جادو رائے به محلسرا رفت و شهاجی را که همیشه با خود میداشت همان روز ها سخنا گذاشته صبیه را با خود همراه برد۔ مستورات خانهٔ او برین ماجرا مطلع شده بشورش آمدند که این فرومایگان خانمان آواره را چه درسر افتاده که از ما وصلت می جویند خود برائے شکم پروری از وطن سرگردان آمده دربدر خراب و خوار اند و شرافت نسب این ما ظاهر است۔ آرے **مصرع** غوک لب جوئے هم دماغی دارد۔ لعل را با خزف چه نسبت و ژاله را پیش گوهر چه عزت **فرد**۔ اے شیشه مزن لاف نزاکت امروز ۔ انصاف کن آخر که همان سنگ نه۔ جادو رائے جواب داد که سرسری بر زبان من حرفے گذشت هیچ رسمیات شادی قوم خود نداده ام۔ حالا اینها را برطرف می کنم از همچنین کلمات مستورات را تسلی ساخت و روز دوم بر عادت قدیمه شریک طعام خود نکرده خوردنی پیش ایشان فرستاد۔ آنها آن خوردنی را واپس داده گفتند که انشاء الله تعالیٰ این همه طعام وقت شادی یکجا خواهیم خورد جادو رائے ازین سخن بر آشفته بعد فراغ از طعام در دیوانخانه بر آمده محاسب را طلب داشته حساب تنخواه هرد و برادر نموده برطرف ساخت۔ و وقت رخصت گفت که شما را با من هیچ قرابت نیست۔ و من سرسری بشما گفته بودم۔ رسمیات قوم خود نداده ام۔ خواه مخواه گلوگیر شدن خوب نیست۔ معلوم شد به معامله فضول هستید۔ اولے اینست که شما معه قبائل از اینجا رخت خود بر دارید۔ و هر جا که دانید بروید۔ بودن شما درین آبادی نامناسب۔ آنها اجمال و اثقال بار کرده همانوقت مکان قدیم خود یعنے دیول گانون رفته قیام گرفتند۔ و بدستور ماضی دو سه سال بکشت و کار پرداختند۔ هر روز پرستش سداشیو یعنے مهادیو کهیتی است بزرگ ترین بت های و دهرین هنود۔ مظهر نامه میدانند۔ اسبدقی نیت و خلوص اعتقاد میکردند و تا که از عبادت او فراغی حاصل

نمیکردند آش طعام بیلان می گذاشتند۔ و بروز اکیادسی وغیرہ ایام صیام روزہ می داشتند
تا آنکہ از تاثیر اعتقاد ایشان غنچۂ مراد شگفتن گرفت ب می ستاندند اعتقاد آنز مراد
دل نرسنگ بر برہمن مقصود خود را می کند حاصل نرسنگ۔ شبے از شبہائے چہاردہم
ماہ کہ آن ماہ بزبان ہند ماگہ گویند بطریق معہود آن ہردو مزارع در مزرعہ خود بطیاری
کہ تہیت تختا ہبانی زراعت تعمیر می سازند نشستہ بودند۔ منوجی را فی الجملہ غنودگی بابوجی
را چشم بیداری بود کہ یکایک۔ پنجۂ دستی بازیور دست برنجن مرصع بکمال روشنی وسوز
از [illegible] ظاہر گردیدہ بہسر بابوجی سائبان گردید۔ بابوجی این را از خیالات
تصور کردہ منوجی را [illegible] ساخت۔ چون بابوجی سر بخواب گذاشت سری دیوی جیو
کہ بزبان ہندی قدرت کاملہ ایزدی را گویند بشکل بصورت زنے سفید پوش
تجلی بزیور ہائے بیش قیمت در آنجا نمودار شدہ ندا در داد کہ من معبود توام واز پرستش
تو نہایت محظوظ ومسرور گشتہ ام۔ ومہربان برشما شدہ می فرمایم کہ ہمین جا در زیر
این زمین گنجینۂ عظیمی مدفون است و بر آن مارے موکل تو بخیدہ نمودہ۔ این زمین را چہتر
کن۔ وآن گنجینہ بردار [illegible] نسبت وہفت پشت بخشیدم از کسے اندیشہ
ووسواس مکن ہرارادہ کہ در دل تو جا خواہد گرفت بانجام خواہد رسید۔ بابوجی
ومنوجی بعد بیدار شدن شکریۂ این عطیۂ عظمی بجا آوردہ زمین را کندیدہ ہفت گڑاہ
آہنی پر از زر بر آوردند۔ و در پردۂ شب ہمہ را بر عرابہ ہا بار کردہ بخانہ بردند و در
عقب خانہ میان مغاکے کہ برائے داشتن غلہ می باشد دفن کردند و آہستہ آہستہ
ہمہ کارہائے زراعت را یکطرف داشتہ دلجمعی نمودند وبعد چندے در قصبۂ
چہار کونڈہ آمدہ از سیونا نایک نامی مہاجن کہ دولت بسیار داشت واز سابق
تعارف بود۔ ہمہ احوال خود را بے کم وکاست بیان کردہ استمداد خواستند۔ او
انگشت قبول بر دیدہ نہادہ تکریم نمود وگفت کہ ہرگاہ حق تعالی راج کرامت کند۔

از ما چه مراعات خواهند کرد۔ گفتند فوطه داری یعنے خزینه داری ملک مسخره از ان تو خواهد بود مادامی که ریاست در خاندان ما باشد۔ این خدمت عظمی متعلق بکسان تو خواهد ماند و براین اقرار نوشته با عهد و پیمان مضبوط قلمی نموده دادند۔ مهاجن مذکور اسباب ضروری از سواری و پارچه برائے آنها مهیا کرده بخریدی هزار راس اسپ تیزرو قوی هیکل پرداخته و بارگیران برآن ملازم داشته واز اسلحه و سامان درست کرده جمعیت بهم رساند۔ آنها از بنا لکر ساکن بهل تن کر که با دوازده هزار سوار قزاقی و شیوه تمرد داشت وکیلے فرستاده درخواست مواصلت کردند۔ واو بعد قول و قسم مضبوط ملاقات کرده مافی الضمیر خود بیان نموده دو هزار سوار از و امداد خواستند او قبول نموده همراه داد بابوجی بتخفیف بار نموده و بنوجی را بر جایگاه خود گذاشته مع جمعیت خود و تعیناتی که مجموع سه هزار باشد۔ جریده اسپ قیچی گهاٹ سماوبیت عبور کرده دریائے گنگ را از راه نیوسا گذرانده متصل ایلوره فرود آمده شبے چند خوک را ذبح کرده در مسجد روضهٔ منوره که نزدیک دولت آباد پایۂ تخت نظام شاه است انداخت و عرضداشتے باسم پادشاه باین مضمون نوشته در گلوے خوک مرده بسته گذاشت که لکهوجی مخاطب جادو رائے دسیکهه در ایام هولی روبرو مجمع عظیم دختر خود را باپسر من منسوب ساخته از مشورت نسوان برگردیده است و ما را از نوکری برطرف نموده اخراج دیار کرد بنا بران استمداد بنالکر خواسته دریبجا جهت استغاثه آمده ایم۔ و باین جرات مبادرت نمودیم امید داریم که برحق خود فایز شویم۔ عرضی به مضمون مرقوم الصدر گذاشته مراجعت بقصبهٔ بهل تن کر نمود۔ چون علی الصباح آن مجاوران و خادمان درگاه برین ماجرا وقوف یافته خوک کشته را مع عرضی بنظر نظام شاه گذرانیدند۔ نظام شاه مطلع شده جادو رائے را طلب داشته تهدید کرد که این حرکت بنا برامر سهل مستحسن نیست۔ باید که دختر خود را موافق اقرار باپسر بابوجی

کدخدا باید ساخت۔ و بد لا سار او پرداخته بیخ فتنه و فسا د باید کند۔ جادوراے عرض
کرد که اگر جان بخشی فرمایند التماسے دارم۔ نظام شاه فرمود که آمان بخشیدم آنچه باشد
گذارش نماید۔ معروضداشت که بارشاد والا جیجابائی نام دختر خود را باپسر بابوجی کتخدا
میکنم۔ لیکن امید دارم که از راه بنده نوازی بابوجی و بنوجی حضور طلب شده بمنصب
و سوار سرفراز شوند۔ التماسش بدرجه اجابت مقرون شد۔ جادوراے را مورد
آفرین و تحسین نموده مردم راست کردار با قولنامه مضبوط فرستاده بابوجی و بنوجی
را معه شاهجی پسر بابوجی به دولت آباد طلب داشته جادوراے استقبال نموده
بملازمت نظام شاه رساند۔ شاد از دیدار شاهجی که بسیار حسین بود محظوظ و
منبسط گشته از خلعت و شمشیر و فیل سرفراز نموده منصب و جاگیر لایق نواخت و
حکم کرد که جادوراے قبایل خود را طلبیده در دولت آباد بحضور خداوندی شادی
کدخدائی هر دو نهال نوخیز نماید مشارالیه حسب الامر قبایل را در آنجا آورده جشن
شادی را با نصرام رسانید و جهاز بقدر استعداد داده رخصت کرد و کوماجی نایک
بانس پل نامی کارکن را برائے خبرگیری دختر همراه داد که بهمه وجوه خبرگیران باشد
بابوجی رفته رفته همه قبایل خود را بدولت آباد آورده سکونت گرفت چون زمانه
اقبال دستگیری کرد۔ او میگویند که از آغاز اقبال مدار المهام خانه او بود۔ مختار
مهمات عظیمه گشت۔ خزاین غیب را از بطن زمین برآورده خیرات و حسنات
آغاز نمود۔ و دیگر گویے که مکان شنبهو مهادیو است تالابے ساخت و جابجا بتخانها
بنیاد نهاده باغ و تالاب و چاه تعمیر کرده نیکنامی اندوخت تا آنکه بابوجی و بنوجی را
پیمانه هستی پر شد۔ و زمانه بکام شاهجی گردید و او را از بطن جیجابائی پسرے تولد
گشت نامش سنبهاجی گذاشتند و در همان زمان نظام شاه شنقار کرد یعنه
و از وے و پسر خورد سال وارث تاج و نگین ماند۔ ملکه زمان یعنه والده اش را

تربیت فرزندان وانتظام ریاست بر ذمہ افتاد - براے کارروائی تلاش آدم فہمیدہ فرمود - ساباجی اننت نامی زناردار کہ از قدیم کارکن دیوڑہی بود تعریف لیاقت شاہجی کردہ بر دیوڑہی حاضر ساخت ونظر بفروغ پیشانی وتائید بخت بیگم شاہجی را بخلعت دیوان نواخت - شاہجی شاہزادگان را برزانو نشانیدہ امور سلطنت سرانجام میداد وہمہ ارکان دولت مجرا بجامی آوردند - وشاہجی از طرف شاہزادگان دست بسرمی شد - جادوراے خسر شاہجی را خار حسد در دل خلید ووست نگر داماد شدن غیرت نہ پسندید - چون اینجا ہمہ ہا از حسن سلوک شاہجی راضی ومتفق بودند وبیگم را میلان طبعی بآن جانب بود - نیش زنی جادوراے درحق شاہجی فایدہ نہ کرد - بنابران وکیلے بحضور پادشاہ دہلی مخفی فرستادہ استمداد خواست - واز پیشگاہ خلافت میرجملہ باشصت ہزار سوار تعین شد جادوراے بعضے سرداران را باخود یکدل ساختہ تا کنار دریاے نربدا استقبال فوج بادشاہی نمود - وملازمت میرجملہ حاصل کرد چون پردۂ این راز برافتاد وبر شاہجی تحقیق گردید کہ این نایرۂ بلا از خانہ بلند شد - شاہجی ہر دو شاہزادہ را مع مادرش در قلعۂ ماہولی بردہ متحصن گشت وباستحکام قلعہ جات دیگر مثل کلیانی وبہیمری وغیرہ پرداخت - جادوراے جمعیت بادشاہی را رفیق کردہ قلعہ ماہولی محاصرہ نمود - وچون مدت شش ماہ منقضی شد - ذخیرۂ قلعہ کمی پذیرفت - شاہجی با بادشاہ بیجاپور پنہانی ساختہ براحوال خود اطلاع داد کہ این بلا از سبب خسر من بر دولت نظام شاہیہ برخاستہ است - وجادوراے معمد این ہمہ فساد گشتند - اگر مارا پناہ دہند واز منصب وجاگیر نوازند باجمعیت خود حاضر بندگی می شویم واین بلا ازین خاندان دور می شود - بادشاہ بیجاپور معرفت مرار جگدیو کہ دیوان او بود قولنامہ فرستادہ مطمئن گردانید - شاہجی

باجمعیت پنجهزار سوار معه قبایل و سنبهاجی پسر خود وقت شب از قلعه ماهولی برآمده دبر مورچال جادوراۓ زد و خورد کرده راه بیجاپور گرفت۔ دران وقت زوجه اش حمل هفت ماه داشت تاب سواری اسپ نیاورده سه چهار کروه مسافت طے کرده بیطاقت شد۔ شاهجی از اطلاع این احوال صد سوار تعین نموده همانجا گذاشت وگفت جادوراۓ پدر تو از عقب می آید۔ توقف من در ینجا صلاح ندارد و ترا که دخترش هستی باک نیست۔ این بگفت و روان شد۔ جادوراۓ میرحمله را از فرار شاهجی آگاه نمود۔ مهتاب مارو شن ساخته بتعاقب شتافت که جیجابائی دختر خود را در راه یافت۔ پانصد سوار گماشت که او را محفوظ در قلعه سونیری متعلقه نظام شاهی که در قبضه شاهجی بود رسانند۔ زوجه شاهجی در آن قلعه رفته مقیم گردید۔ و چون دران قلعه بهوانی باسم سیوائی جلوه افروز پرستش بود عبادت دوام آن التزام گرفت۔ و نیت کرد که هرگاه پسر تولد شود۔ بنام همین بهوانی موسوم سازد۔

ولادت سیواجی بهوسله

چون میعاد تولد منقضی گردید بتاریخ پنجمی سودی بیساکه ماه هندی روز دوشنبه یکهزار و پانصد و چهل و نه ساکهی سالباهن مولودی اقبال مند متولد شد۔ موافق قرار سیواجی نام گذاشتند۔ آمدم بر احوال شاهجی۔ جادوراۓ تا احمدنگر جلوریز تعاقب نموده ناکام برگشت۔ و شاهجی به بیجاپور رسیده ملازمت سلطان سکندر والی بیجاپور دریافت۔ مرار جگدیو مدار کار آنجا باکرام پیش آمده از پیشگاه خلافت بخلعت و اسپ و شمشیر و فیل سرفراز کنانیده کرناٹک بجاگیرش تنخواه نمود۔ و براۓ نگاهداشت دوازده هزار سوار حکم کرد۔ چون مواد فساد از

رفتن شاہجی فرو نشست - افواج بادشاہی از محاصرۂ قلعۂ ماہولی برخاسته مراجعت شاہجہان آباد نمود - ساباجی انتت بیگم و شاہزاده ہا را از قلعه ماہولی برآورده در دولت آباد رساند - و برائے سرانجام کار سلطنت ملک عنبر نظام شاہی را که تازه وارد در دولتائے فرود آمده بود - آثار نیکبختی ملاخطه کرده تجویز نموده ، در پالکی نشانید و بخانه خود آورده قسم و عهد مضبوط گرفته بملازمت شہزاده ہا و بیگم رسانیده خلعت مدار المہامی دہانید - ملک عنبر انتظام ملک و سپاه قرار واقعی داد تا آنکه سپر حیله باز مہم دکن مامور شد با اویزو ہا آراست و زخم ہا برداشت و افواج بادشاہی را تا نرہدا ہزیمت داده مراجعت بدار المقر خود یعنی دولت آباد نمود و ہم بیجاپور پیش نہاد ہمت کرده تا موضع ہماسور که مکان شنبهو مهادیوست بجمعیت شصت ہزار سوار تاخت آورد و از آنطرف مرار جگدیو و شاہجی و شرزه خان وغیرہم سرداران بجمعیت ہشتاد ہزار سوار برائے مقابله برآمدند ملک عنبر از انجا روگردان شده تا موضع بوره گانون و تلی گانون عنان بازکشید و چون دریائے بھیما طغیانی داشت بر کنار آن ایستاده التجا بجناب پروردگار آورده درخواست پایاب نمود - بفضل قادر مطلق دریائے مذکور از طغیانی فرونشست و لشکر ملک عنبر تمام پایاب عبور کرد - چون ہمگی جمعیتش آن طرف آب گردید دریا بدستور سابق موج زن طغیانی شد - در آن افواج بیجاپور که متعاقب ملک عنبر پاشنه کوب می آمدند - بر کنار دریا رسیده اینحالت مشاہده کردکه ملک عنبر ہمین ساعت عبور نمود و الحال دریا پر طغیانی است متعجب شده آدم پیش ملک عنبر فرستاده پیغام کردند - که فضل الہی شامل حال شما است و خرق عادت شما دریافتیم باہم مصالحت دانند - ملک عنبر آنطرف کنار دریا استاده از دوست بسر ہمه ہا شده و سخنان چاپلوسی گفته بدولت آباد آمد - سرداران بیجاپور متصل سوائی تلی گانون نزدیک احمدنگر آمده

خیمه زدند و مرار جگدیو و شاهجی مراجعت کرده به بیجاپور خزیدند. ملک عنبر این خبر
دریافته از دولت آباد شبگیر زده بر سر آن لشکر آمد و پال تالاب شکست که از سیل
آن تمام لشکر غرق و در ورطهٔ هلاکت گردید. و در آن تفرقه دوازده سرداران لشکر بدست
سپاه ملک عنبر اسیر شدند. ملک عنبر بهر یک خلعت و اسپ داده رخصت کرد.
در وقتے که این واردات بر لشکر بیجاپوری گذشت. شاهجی در کرناٹک بود. از
اطلاع این خبر مرار جگدیو شاهجی را طلبیده با خود گرفته با فوج کثیر بر ناگرگانون تعلقه
ساوس در ضلع پونه خورد که در آنجا دریاے بهیما و اندرانی سنگم کرده اند رسیده
مقام نمود. چون روز دوشنبه اماوس بهادون ماه هندی سنه یکهزار و پانصد و شصت
و پنج از سالباهن کسوف آفتاب بود و آن روز را برسم هنود متبرک می دانند. و خیرات
در آن وقت از حسنات عظیمه می شناسند مشغول بخیرات و مبرات شد. و بست
و چهار مرتبه خود را در میزان کشیده هموزن خود را اشیار بر برهمنان ساخت مرار جگدیو
را فیل بچه خوش حرکات که او را بسیار دوست داشتے فرمود این را هم موزون نمایند
همه حیران ماندند شاهجی ظاهر کرد خود متوجه پرستش و پوجا باشند من تدبیرے نموده
این بچه را موزون میکنم. حکم کرد که کشتی را در آب عمیق بهیما کشند. و بالاے آن فیل
بچه را سوار سازند. کشتی بقدر بار آن در آب فرو رفت. خطے بر کشتی کشیده فیل
بچه را از ان کشتی بر آورده موافق آن سنگریزه ها در آن کشتی پر کردند تا کشتی بقدر
خط نشان در آب فرو رفت. پس آن سنگریزه ها را بطلا و نقره و مس وزن کرده
بزنار داران و محتاجان خیرات کردند. از ان روز آن موضع که به ناگرگانون مشهور بود
به تولاپور نامزد شد. و آن موضع هم به برهمنان انعام گردید. و موضع دیگر که بر
قریب آن واقع هم به بخشش آمد. چون از خیرات فراغت یافتند با نتظام مملکت
متوجه شدند. از آنجا که در سنه یکهزار و دوصد و شانزده سالباهن سال کرنام

سمت سہ جا عسہ حبشیان قلعہ چاکن را ملجا خود ساختہ غارتگری و قزاقی شیوہ داشتند۔ نظام شاہ بہ تنبیہ حبشیان پرداختہ متصرف شدہ بود از نبودن مدار کار درست و تفرقہ شاہجی باز مفسدہ مجتمع شدہ سر بشورش برداشتند و باتفاق قانون گو یعنے دلیپانڈیہ پونہ کہ از نواح بہیا وقفیت داشت گرد۔ فساد انگیختہ از احمد نگر تا سرحد ولسے و سرداہی سبے چراغ ساختند۔ مرار جگدیو برلسے تادیب آنہاراسے راؤ دیوان را مامور کرد و او دران ضلع رفتہ متمردان را بسزا رسانید و مورومان دیو را کہ سر منشہ فتنہ بود دستگیر کردہ میخ آہنی در ناخنہاے او کردہ محبوس ساختند۔ و قلعہ پونہ را کہ ملجاۓ آن مفسد بود مسمار نمودہ قلبہ خر راند و متصل آن قلعہ بہو مشور مرتب ساختہ بدولت منگل نامزد گردانید چون آن ملک ویرانی و خستگی کمال داشت و از حسن تردد شاہجی شہرتے در آفاق بود۔ مرار جگدیو آن ہمہ ملک را از سرحد پونہ و قلعہ چاکن تا سرحد داہی و سرداہی و سوپی و اندا پور و جا و کیر بجاگیر شاہجی متعلق ساخت و شاہجی آن ہمہ ملک بہ داداجی کوند دیو ککلرنی یعنے منجم و قانون گوئی پرگنہ ہیتی و لوردی دہولے کالوکہ مردے تردد کار دیانت دار مالگذار بود سپرد نمود و یک ہزار سوار پاگاہ یعنے طویلۂ خاص منجملہ آن پانصد راس نر سوار و باقی پنصد راس مادہ سوار تعین ساخت و بارگیران معتمد مقرر کرد و سیدی ہلال حبشی را سر نشینۂ آنہا نمودہ خود جانب بیجاپور عطف عنان داشت و ہنگام رخصت با داداجی اینہمہ اشارہ کرد کہ زوجۂ ما با طفل نونہال کہ سیواجی نام دارد در قلعہ شیونیری است پیش خود طلبیدہ بخبر گیری و تیمار و تعلیم پردازد۔ چنانچہ داداجی برطبق گفتہ شاہجی سیواجی را در پونہ خورد کہ از سر نو آباد کرد آوردہ متصل مکان خود مکانی علیحدہ ترتیب دادہ با عزاز و اکرام نگاہداشت۔ چون مرار جگدیو از نظم و نسق این ضلع دلہ ز حاصل کردہ جانب بیجاپور راہی شد۔ از اثناے راہ مور وہان دیو

تا بو یافته از قید گریخت و در موضع کالکره توابع الکن آمده بخانه رگهناتهه بهت زنا
داری مخفی شد مراجکدیو بعد رسیدن دربیجاپور شاهجی را برای استیصال مفسده آن
طرف روانه کرد و با قلعه کنک گیری چپیده محاربات نمود چنانچه در یکی از معارک
سنبهاجی پسر شاهجی بزخم تیر تفنگ کشته گردید و شاهجی ازین سبب پژمرده دل گشته
این را آثار ادبار از شامت جادو رای تصور نموده زنکه خود را که دختر جادو رای میشود
غائبانه طلاق داد و از پسرش که سیواجی نام دارد نیز نفرت گزید و علی الرغم آن دختری
از قوم مرهته موهته که خیلی حسین بود و باسم توکا بائی تلاش کرده در نکاح خود آورد و از شکم او
پسری متولد شد نامش ایکاجی گذاشت و با او الفت مفرط بهم رسانده یک قلم از سیواجی
و مادرش کناره گزید دادا جی پنتهه بتربیت سیواجی سرگرمی داشت و اوستادان کامل
گماشت تا آنکه سیواجی در اندک فرصت از فنون سپاهگری و سواری اسپ وحید عصر شده
دادا جی پنتهه مورث مان دیو را که بخانه زنار داری مخفی بود سراغ یافته بعهد و پیمان طلبیده
پرگنات چاکن وغیره را تفویض نمود و از حسن تدبیر در اندک ایام رعایا را طمانیت داده
دیهات را آبادان ساخت و آب رفته باز بجو آورد و از انجا که خرابه سالها بود جانوران
سباع مثل شیر و گرگ بسیار پیدا شدند و از اذیت آنها آبادی متعذر شد مورث مان دیو
قوم ماوران را که در کوهستان سکن داشتند طلب داشته اجازت کشتن سباع داده
متوقع التفاتات نمود و در کمتر ایام تمام ملک بیخار گردید و سباع را نامی نماند ماوران را جمع
کرده قول آبادی داد باین شرط که سال اول فی بیگهه یک روپیه و سال دوم سه روپیه و سال سوم
شش روپیه و سال چهارم نه روپیه و سال پنجم ده روپیه و سال ششم بست روپیه و سال هفتم
بدستور دیگران و سال هشتم موافق تشخیص عمال ملک غیر رسانیده باشند و قسمی عدالت
و نصفت را کار فرمود که تمام دزدان و متمردان از زدن ضلع و نهب دست میکنند [illegible] گردید مطلع
دزد چون شحنه شود امن کند عالم را + در قصبه تهرا پور بازاری باسم سیواجی قرار داد و بنای

ترتیب داده درختهاے فواکه از باغ بادشاهی طلبیده نشاندند و آن باغ را باسم شاهجی نام
ساخت و تقید کرد هر که ازین باغ برگے بے اجازت مهاراجه بشکند دستش خواهند شکست
اتفاقاً روزے خالے ذهن از دست داداجی پنتهه یک دانه انبه از شاخ شکسته شد همان
زمان هوشیار شده مستعد به بریدن دست خود گردید آخر مردمان مانع آمدند بپاس سخن
خود طوقے از نقره ساخته در گلوے خود انداخت و معذرت نامه بحضور شاهجی نوشت و عفو
تقصیر خواست شاهجی ازین معنی بسیار محظوظ شده خلعتے عنایت فرستاده دلجوئیها نمود
و بر درماهه او هفت صد هون اضافه کرد دستے شاهجی در اضلاع بیجاپور بانتظام می پرداخت
و مرار جگدیو راتق و فاتق مهمات حضور بادشاه بود تا آنکه پس از زمانے ببهانه غیرے دا
بیجاپور برگشت زوجه سلطان مرحوم بوسواس تسلط مرار جگدیو در زنے اورا بر دیو ذہیه
ضبیه قید کرد چون اورنگ مجلس دگرگون دید از آب حوض که در صحن دیوان خانه
بود غسل کرده زنار خود شکسته موے سر کلاه که شعار هندوان است از دست خود کنده
سنیاس یعنی ترک ماسوا اختیار نمود این جملے است که برهمنان صاحب هوش و هندوان
آخرت اندیش قریب بمرگ مرتکب چنین حرکت میشوند و بپائے خود در آب یا در آتش
ویا در خاک آمده هلاک گردند چون اجلش رسیده بود از اشاره بیگم بیمار رسید از کشتن
او شیرازه ریاست بیجاپور برهم خورد شاهجی درین اوقات تا دوازده هزار سوار انتظام فرماے
ملک کرناتک بود چون راجه چنجاور و راجه مدهل نظر بقرب جوار مناقشه میکرد و راجه چنجاور اموال
کثیر بازرهاے بسیار جمع داشت راجه مدهل استمداد از شاهجی خواست شاهجی بمعاونت او
پرداخته بعد ترددے بسیار قلعه را که تسخیر کرده و در داشت مفتوح نمود و خزاین و غنایم
فراوان بدست آورد راجه چنجاور مقتول شد و همه اموال و اسباب او شاهجی متصرف گردید
راجه مدهل شاهجی را بر جاده راستی ندیده به بد آغاز است راجه مدهل کشته گردید و دولت هر
دو ملک چنجاور و مدهل بتصرف شاهجی در آمد و موجب مزید شوکت و حشمت او گشت

شاهجی بران ملک ایکاجی پسر خود را متصرف ساخته خود کوچیده در مهال ج گڈهی متصل
بالاپور کلهار آمده استقامت گرفت ایکاجی را ازبطن دیبابائی منکوحه ثانی پسر بوجود
آمدند و وازان باسم ساهوجی وشرفاجی لاولد از جهان فانی رفتند پسر سیومین
باسم توکوجی صاحب اولاد گردیده بدان ممالک متصرف ماند در همین اوقات ملک
عنبر مدار المهام دولت آباد ودیعت حیات سپرد صاحبقران ثانی شاهجهان فیصله
جدار سر کردگی شاهزاده جوان بخت اورنگ زیب بهادر با تالیقی میر جمله فرستاده
آنها دولت آباد را بحوزه تسخیر آوردند و بادشاهزاده مذکور بازماندگان ملک عنبر را که بر منبع
کهڑکی سیر گاه خود کرده بود حصارے کشیده باورنگ آباد نامزد فرمود۔ و آن صوبه
انتظام واقعی داده جانب بیجاپور متوجه گردید از ان طرف شرزه خان وغیره سپاه
بمقابله برآمدند بادشاهزاده اورنگ زیب طرح داده مراجعت باورنگ آباد کرده
به بندوبست صوبه خاندیس وصوبه برار وصوبه اورنگ آباد قرار واقعی پرداخت درین
عصر سیواجی شعورے بهم رسانده بکارهای مختاری خود خلاف رائے داداجی پنتهه
اتالیق خود کردن گرفت و موافقتے از شاهزاده اورنگ زیب بارسال تحایف و اطاعت
احکام پیدا کرده سر حد اطراف تاختن و غنیمت آوردن آغاز نهاد و این معنی موافق
طبع داداجی پنتهه نمی افتاد و ممانعت بسیواجی نظر برین که هفت ده ساله شده بود مفید
می شد لاعلاج داداجی خود را مسموم ساخته جان داد و این امر موجب استقلال تمام
سیواجی گردید خزاین و اموال شاهجی که تفویض داداجی پنتهه بود سیواجی متصرف
گشته نگاهداشت سپاه نمود و بست و پنجهزار پیاده از قوم ماوے نوکر داشت گوکه
تهورا و روز بروز تزاید گشت سیام راج نامی زنار دار را مختار مهمات کرده رگهو
بلال امری را دارالانشا فرمود و رگهناتهه بلال راچوکے نویس تمام جمعیت ساخت
و مردم متدین را جابجا گماشت چون رشادت سیواجی بر شاهجی پدرش معلوم گردید

سر بر گشته سر آمد ملک بنام سیواجی فرستاده دلجمعی اندوخت . سیواجی از طرف
پدر مطمئن گردیده بانتظام ممالک متعلقه تبلیغی پرداخته پایۂ استقلال کمال افشرد و درین اثنا
شاہزادہ اورنگ زیب را پیش آمد دارا شکوہ سوء ظنی با پدر بہم رسید بقصد ہندوستان
تالیف سرداران اینجا و فراہمی افواج مرکوز خاطر نمود و بسیواجی نشان فرستاد کہ بالفعل
عزیمت جانب ہندوستان تصمیم یافتہ او ہم با فوج شایستہ ہمراہ رکاب شود و اگر در
رسیدن خود مضایقہ داند سیامراج را سر گروہ جمعیت شایستہ نمودہ تعین رفاقت سازد
سیواجی بر مضمون نشان مطلع گشتہ سر باطاعت فرود نیاورد بلکہ نشان را بدم سگ بستہ
در شہر تشہیر کرد و ایلچی را سخنان درشت کہ بر پدر تیغ کشیدن خوب نیست مخاطب ساختہ
بہ بیعزتی رخصت نمود چون شاہزادہ را کار سترگ در پیش بود و ہلیغار میرفت تدارک
این حرکت موقوف بر وقت گذاشتہ تغافل فرمود و بعد ملازمت حضرت صاحبقران
زن اودارام دیسکھہ را کہ بعد کشتہ شدن شوہر مصدر تردداست شایستہ ہمراہ اودو دے
گیہان پوسے شاہزادہ گشتہ بود بخطاب رائے باگن نواختہ سندہ دیہی پرگنہ ماہور
متعلقۂ او مرحمت نمودہ جانب سیواجی رخصت انصراف بخشید . اما چون بادشاہزادہ
اورنگ زیب را در ہندوستان کارہاے عمدہ در پیش گردید و ملک دکن دور
افتاد استقلال سیواجی روز افزونی گرفت و خبر تسلط عالمگیر بادشاہ شنیدہ ماسے
رزنیلکنٹھہ راو ناظم شاہی ساکن پورندہر در قلعہ کر کوشہ طلبید چندے آنجا استقامت
گزید کہ فیمابین برادران نیلکنٹھہ راو منازعت برخاست پیلاجی نیلکنٹھہ و سنکراجی نیلکنٹھہ
برادران نامبردہ کہ از تسلط برادر کلان نے معاش بتنگی داشتند مخفی باسیواجی ساختہ
قابوے وقت می جستند تا آنکہ ایام دیوالی نزدیک رسید نیلکنٹھہ رائے بصلاح
برادران منافق سیواجی را برائے ضیافت طلبید کہ فیمابین پدر شما و ما قرابت است .
چون ابائی را بخاطر راہ دادہ تصدیع فرمایند و طعام ما حضر تناول کنند سیواجی گفت تنہا آمدن

ما بجز رفیقان موافقت نمی کند لهذا با چندکس معتمد اندرون قلعه رفته باشد روزها
مشغول بعیش و عشرت ماند روز سیوم کرنیلکنٹه را آوازماندگی ضیافت و شب بیداری
کوفت بهم رسانده سر ببالین گذاشت سرو برادرانش قابو دیده سیواجی را آگاه
ساختند و بخانهٔ نیلکنٹه راو بی باکانه درآمده او را از بستر خواب دستگیر نموده و حلقهٔ پای
نقره که در پای زن او بود برآورده بجایش زنجیر آهنی انداخته روبروی سیواجی
آوردند سیواجی این امر را مغتنم دانسته برسه برادر را نظر برین معنی که سگ زرد
برادر شغال همان لحظه بیجان گشته قلعه را در ضبط خود آورد و جمیع حرامنمکان را که در فساد
یکدیگر او بودند ازان قلعه اخراج نموده بجای آنها مادران راو در کار داشت و حوالداری
آنجا بکهولا نامی دانباجی رکهناته مقرر نموده و بر اموال و اجناس آنجا قابض و متصرف
شده محبوسان را بعد سه روز سرداد پس ازان برادر توکائی را که زوجهٔ دیگر شاهجی بود
بتقریب ملاقات رفته بدست آورد و برسی صد راس اسپ پاگاهش قبضه کرد و قلعه چاکن را
که در تصرف کسان داداجی پنتهه بود مستخلص نمود و سرکوجی ترسال را به نهانداری آنجا گذاشت
و محالات اطراف آن را بکاسی راو دیسپانڈیه متعلق ساخت و در همان نزدیکی راج گڈه
و سنجولی و سویلا مسخر کرده بتعمیر و ترمیم آن پرداخت و مور و پنگل از قوم تلنگه را نوکر داشته
تعین راج گڈه نمود و سپس سه قلعه از نظام شاه بنام تورنا و برچندگڈه وغیره مفتوح
نموده بر خزاین بادشاهی دست یافته منجملهٔ آن دو لکهه هون داخل خزانه کرده باقی بسپاهیان
بخشید درین اثنا فرمان والی بیجاپور متضمن بر تالیف سیواجی صادر شد که بی اجازت
بر خزاین و قلعجات متصرف گشتن و رعایا را ایذا دادن خوب نیست بهرحال از حرکات
گذشته نادم گشته بحضور باید رسید مشمول عواطف خسروانی خواهی شد سیواجی
از رسیدن فرمان فی الجمله راغب برفتن بیجاپور گردیده مشورت از زن خود کاسی بائی
نام نمود او صلاح نداد و گفت که با وصف حرکات شنیع مورد مراحم از بادشاه گشتن

دور از عقل است اولے این است که به مقسوم راضی بوده مختار سے خود را از دست
نباید داد درین گفتگو خطے از شاهجی با یک قبضه شمشیر بیش بها و زره و خود و بکتر مرجان
بسیواجی رسید در ورود این تحایف دلیل فیروزی دانسته قوی دل گشته بتسخیر قلعجات
و تاخت و تاراج مفسده همت گماشت خط طعمه داران سورکر و کوند در سنجیر بے
کروراج پور مشعر باین مضمون رسید که اگر جانب کوکن تشریف می آورند مابهمه
متفق شده تسلیم الکمنه مینمائیم سیواجی آن جانب شتافت و باتفاق جماعه آنجا اول
قلعه کهوسول را مفتوح نمود و رعایاے مسور کره وغیره را تسلی داده آبادان ساخت
و دران ضلع تهانجات مستحکم گذاشته سیواپور آباد کرد داوجی سومنات نامی زنار
دار را آنجا گماشت و رگهناته بلال را بحراست کوکن مامور کرد و پیلاجی ننهه را به پیش
دستی خود داشت و سوماجی ننهه را نیز قلعه دیبری سپرد گویند دران ایام هفتصد
جوان نجیب بتلاش نوکری وارد شدند سیواجی جواب داد که در سرکار ما گنجایش نیست
جاے دیگر روند گوماجی نایک نامی که از مصاحبان سیواجی بود گفت سرداران
اولی العزم را لازم نیست که امیدواران را یک قلم مایوس سازند اگر گنجایش نباشد
چندے نوکر داشته بتقریب تخفیف باید نمود سیواجی را این سخن خوش آمد و همه را
در یکروز نوکر داشت و آنها قبایل خود از بیجاپور طلبیده سکونت گزیدند و آن همه
تعین رگهوبلال که بضلع داری کوکن مامور بود شدند سیواجی شنید که چندر راو مورو
زمیندار قصبه جاولی متصل مهابلیشور از ملازمان بیجاپور دخترے صاحب جمال دارد
رگهناته بلال را با صد نفر پیاده و بست و پنج سوار سفیر مقرر کرده پیش چندر راو فرستاد
او اول مرتبه بخانه هنونت راو دیوان چندر راو رفته قابو دیده حین ملاقات خنجری
بهنونت راو زده کارش باتمام رسانده خود سلامت بهم رسید سیواجی
از استماع این خبر مسرور گشته بخلعت فاخره نواخت و خود با جمعیت چهل هزار از قوم

ماوری وغیره تاخت آورده متصل جهانپور خیمه زد و در کپتا به بلال با جمعیت دیگر
از گهات انتور عبور نموده قلعه جالنی را در محاصره گرفت و در عرصه دو سه پاس
مفتوح ساخته سرداران عمده را با سیر آورده باجی راؤ و کشن راؤ که بعمر پانزده
شانزده ساله بودند گرفتار کرده بجیون گگاون فرستاده بقتل رسانید و چند را
دستگیر نموده قلعه کلیان را مسخر ساخته و اناجی سون دیو را به بند و بست آنجا گذاشت
و دختری صاحب جمال را در یغما بدست آورده بنظر سیواجی گذرانید سیواجی گفت
که اگر مادر من این چنین صورت میداشت چه خوش بودے تا من بسیار خوشرو میشدم
آن دختر را بمنزله دختر خود دانسته ملبوس وغیره انعام داده بخانه مادر و پدرش فرستاد
و از آنجا کوچیده برلے گڈه آمده بترمیم آن پرداخت و اناجی متعهد از نظم و نسق کلیان
فراغت بهم رسانده بموجب ایما جانوری چپید و آبادی آن را که اکثر از قوم گوجر بود
نهب آورده اموال بسیار فراهم نموده کانهه رلے سردار آنجا را مقید کرده رعایا را
قول آبادی داده بحضور سیواجی حاضر شد سیواجی مع جمعیت اناجی پرد هان گڈه محاصره
نموده قافیه بر محصوران تنگ ساخت. کیسر سنگ حارس آنجا از فرط غیرت قبایل را
جوهر نموده جان داد و مادرش ضعیف با دو کودک صغیر اندرون قلعه گوشه پنهانی گرفته
ماند. بعد افتتاح قلعه سیواجی متوجه سیر حصار گردید که خارے از خارتار راه بکنج پالکی آ
خلید سیواجی در آنجا توقف کرده بچهتر آن زمین حکم کرد از آنجا بست و دو سبوچه پر از
جواهر و چهار کڑاه آهنی مملو از اشرفی و هون بر آمد چوکی بران قایم کرده اندرون
قلعه رارفت نگاهش بر مادر کیسر سنگه افتاد سیواجی از پالکی فرود آمده سر بپایش نهاد
معذرت خواست و بر پالکی سوار ساخته در خانه آورده بعد چندے شصت سوار همراه
داده بمسکنش رسانید و در همان ایام کسالے بمزاج سیواجی عارض شد زیارت مکانهای
متبرکه آغاز نهاد تا آنکه مزاجش بر نهج اعتدال آمد هنگام مراجعت از هری هر بسوی رکوه دینا

کرناٹک که لشکر بشورش برداشته بود رجوع آورده با سیواجی ملاقات کرد
سیواجی او را ملازم داشت و بجهت ایماے او بر اکثر قلعجات بادشاهی و مساکن صعب المسالک
دست یافت و در اکهاپور را که از آبادی عمده بود تاراج نمود سورجی راو زمیندار سنگمیر
و گوند الگ تاب استقامت در خود ندیده راه فرار گزیده در جزایر فرنگیان جا گرفتند سیواجی
قلعه بهور را نقب زده از باروت پرانیده متصرف گشت چون اینهمه اخبار انصراف
سیواجی بر قلعجات معروض درگاه خلافت بیجاپور رسید یرلیغ جهانمطاع بنام شاهجی
پدرش که در اطراف کرناتک بود بتاکید تمام صدور یافت که پسر خود را از دراز دستی
گستاخی باز دارد شاهجی معذرت نامه مشعر بر شکایت ناهنجاری پسر و بیزاری خود
از و بقلم آورد و گویا باین بیت دل آویز گردید ؎ دور باید کرد فرزندی که ناقابل بود
گرچه ناخن جزو تن باشد بریدن لازم است ؎ بنابران از پیشگاه خلافت عبدالله خان
پهلوانی با دوازده هزار سوار جرار جهت تنبیه سیواجی روانه شده متصل وائی رسید
سیواجی بمجرد یافت این خبر عیال خود را در پرتاب گڈه گذاشته با جمعیت ماوری ها
و غیره قریب شصت هزار نقاره مقابلت نواخت عبدالله خان کشناجی بهاسکر دیوان
خود را نزد سیواجی فرستاده سخنان حلت آمود بمیان آورد و پیغام کرد که بدل جمعی
تمام ملاقات نماید و باتفاق من بحضور بادشاه رفته دولت ملازمت دریابد سیواجی
جواب داد که بیرون قلعه پرتاب گڈه خیمه استاده میکنم اول در اینجا تشریف فرموده انجا
با بعهد و پیمان را مطمئن نمایند بعد از آن هرچه مرضی مبارک خواهد بود تعمل خواهم آورد
و نیز کشناجی را از تحایف و انعام و توقعات بسیار از آن خود ساخت همراهش گوپی ناتهه
ساکن هین وری را که متصل ساسور است از طرف خود بصیغه وکالت داد آنها پیش
عبدالله خان رفته آمدن به پرتاب گڈه قرار دادند گوپی ناتهه از کارگر شدن افسون
و قرار مدار آنجا بوکل خود نوشت سیواجی قلعدار پرتاب گڈه را فرمود که بیرون قلعه پرتاب گڈه

محاذی دروازه در نشیب برج خیمه استاده ساز د واز فرش و پرده و سایبان زربفت آراستگی تمام دهد و دو ارده هزار مادران را مخفی اشاره کرد که به بهانه قطع جهاڑی در جنگل ره گذر جاولی میان سحاب جال متوازی بوده منتظر صدای توپ باشند و چون صدا بگوش رسد همه بر لشکرش تاخت آورده تاراج نمایند و بر وفقا ایما کرد که هرگاه عبد الله خان در خیمه خواهد آمد ما کار او تمام خواهیم نمود قلعه دار قلعه بیجر و ملاحظه ملاقات اتواپ قلعه سه روبه الحاصل عبد الله خان بنگاه خود در تک که متصل وائے بود گذاشته کهنڈوجی هندکر را که سراول فوجش بود با خود گرفته بطرف جاولی روانه شد و بیلداران را برای قطع جهاڑی مامور نموده قطع مسافت آغاز نهاد که فیل نشان او یکایک خود بخود بایستاد و هر چند فیلبان جهد نمود حرکت نکرد و قدم پیش نگذاشت مردمان تجربه کار این امر را از قبیل شگون بد دانسته بممانعت پیش آمدند و از موقوفی اراده گفتند از انجا که قاید قضا رسن در گلوی عبد الله خان بسته میکشید پروای سخن آنها نکرده گفت که چشم فیل بجیل بر آرند و بر فیل دیگر نشان داشته راهی شد و از گذر گهاٹ انتور عبور نموده بر موضع کوهی پاتری که در دامنه کوه است متوقف گشت و از انجا کشناجی دیوان خود را و گوپی ناتهه وکیل سیواجی را فرستاده پیغام کرد که من تا اینجا آمده ام شما بدلجمعی تمام آمده ملاقات نمایند سیواجی جواب داد که من خیمه نصب کرده منتظر قدوم والا نشسته ایم منت بجان گذارند و مجوز نقل و تحویل اسباب ضیافت از ینجا تا آنجا نشوند بیشتر هر چه حکم الحاصل روز دیگر عبد الله خان فاضل خان پسر خود را با بنگاه بهانی لشکر و بنگاه نداشته خود جریده و پالکی سوار به طرف پرتاب گڈه رنگرا شد چون قضا فرا رسیده بود و رشته احتیاط از کف داده باسی و دو نفر بهوئی یعنی کهاران و پنج خدمتگار و کشناجی دیوان و گوپی ناتهه وکیل بر کوه بر آمده

متصل پرتاب گڈه رسید سیواجی در غار سے که متصل خیمه واقع بود چهل کس دلاور
شمشیر زن مثل سنباجی دکاوجی و هیروجی و فرزند و سعیدرن محالا وجیو محالا انگا بداشته
تلقین کرد که منتظر معامله باشند و بر وقت از غار برآمده جهید وا فی لکار بر بند و خود زره
و بکتر و خود پوشیده نیاز حق بجا آورده شمشیر و خنجر و پٹه و بچهوه و باگهنک و غیره حربه‌ها را
بر خود راست کرده مستعد گشت و همه مردمان را هوشیار ساخته خود بخدمت والده آمده
سر بپا نهاده رخصت خاست و دعای فتح و فیروزی استدعا نمود و مادران و
گوجر مهار و پیلاجی پنتهه و نیلو پنتهه وغیره تا نزده همه داران را طلبیده دست سیواجی
بدست آنها داده سپرد نمود و جیوا مهالی نامی دلاور را که بران اعتماد تمام داشت بر دروازه
تعین نمود و درین اثنا گوپی ناتهه وکیل آمده ظاهر کرد که عبد الله خان معه کشناجی دیوان
در خیمه داخل شد سیواجی همچنان مسلح بدلیری تمام رو بروی عبد الله خان آمده سلام
کرد چون خان موصوف تعارف نداشت از دیوان خود مکرر پرسید که سیواجی همین است
بعد از ان بر زبان آورد که ملک را تاخت و تاراج کردن و قلاع بادشاهی را متصرف
گشتن از چه راه خواهد بود سیواجی جواب داد که از سابق برین قلاع و دیار مفسدان
و متمردان بودند تا آنها را در کرده ملک را از خس و خاشاک پاک نموده ایم قابل تحسین و آفرین
ایم نه مستوجب غضب و نفرین عبد الله خان گفت خوب آنچه شد شد حالا قلعجات را
بما سپرد و قصد ملازمت حضور باید کرد سیواجی گفت درین باب فرمان بادشاهی که بنام
من باشد نمایند تا بر سر گذاشته اطاعت امر بجا آرم درین اثنا کشناجی دیوان گفت
که حالا دیشاه خانصاحب آمده اید اول عفو تقصیرات کنانید بعد از ان توقع فرمان
بنام خود دارید سیواجی جواب داد که من و خان سردو ملازم حضرت پادشاهیم خانصاحب
عفو تقصیر با چه خواهند کرد بارے از گفته شما انحراف نیست من سر خود را در کنار خان
می نهیم این گفت و از خان بغلگیر شد بوقت بغلگیری عبد الله خان سیواجی را در کنار گرفته

خنجرے زد چون زره در بر داشت کارگر نشد سیواجی بیچ و تاب خورده خود به بیچوه
پنجه آهنی که در دست داشت بر شکم عبد الله خان زده شکمش درید و خود را از چنگل او
رهانید عبد الله خان شکم را از شال که پوشیده بود محکم بسته شمشیر کشیده بر سر
سیواجی راند خود بود و پاره شد و زخمے سبک بر سر رسید سیواجی جدا گشته بضرب
پته عبد الله خان را دو پاره ساخت افغانی که بخدمتگاری عبد الله خان همراه بود پا
بمقابله گذاشت با ناجی با نوخسر سیواجی کارش تمام کرد کشناجی دیوان از معاینه این
حال ضربے بر سیواجی زد ایساجی بکام رفیق سیواجی او را بر خاک غلطاند کهاران نعش
عبد الله خان را بر داشته راه گریز گرفتند مردم سیواجی هجوم آورده سر عبد الله خان
بریده مع توشه و زر که بر سر داشت از دروازه قلعه آویختند ایکاجی وغیره جوانان
که در غار ها خزیده بودند بدر جسته تاختند و درین زد و خورد دو سه تیر تفنگ بگوپی ناته
وکیل رسید اما سلامت ماند بموجب اشاره جوانان ماوری که در معاب جبال و کریوه
و مغاک پنهان بودند بر آمده بر لشکر غافل عبد الله خان تاخت آورده غارت کردند همه
غنایم با نها تسلیم گردید دوازده هزار اسپ و فیلان نشان و نقاره بضبط در آوردند
قبایل و پسر عبد الله خان از کدر کوتنا راه فرار سر کردند همه بنگاه بغارت رفت کهنڈوجی
هر اول لشکرش بکار آمد سیواجی بفتح و فیروزی مراجعت به پرتاب گڈه کرده سر بر قدم
والده گذاشته شکر ناصر حقیقی بجا آورده و گوپی ناته وکیل را و دلکه هون انعام بخشیده
موضع هین در تعلقه کری تهاون مضاف پونه متصل ساسور بجاگیرش تنخواه داد و نیز او را
بعلاقه داری راجاپور مامور کرد چون از رفقا دنا روجی نامی توم برنده را که خوشنویس خط
مرهتی بود از و درخواست نمود او عذرے اندیشیده نفرستاد سیواجی تقریبا شش سوار
شده بخانه راوجی رفته نا روجی را همراه خود آورده اسپ و خلعت بخشیده داد و نیز با رسم
خود با و متعلق ساخت و کانهوجی نامی توم ڈالیا را با عهده کاری ... ...

چندایام از رسائی خود دخل در مزاج سیواجی کرده مصداق آن گشت سیواجی او را از آمد
و شد جابا در خود دباغیار ممانعت کرد تا محفوظ ماند دلپت راو نامی دیسکهه قصبه نگاله
که از مدت بیدخل بود خود را به پناه رای باگن کشیده او را بحمایت خود خواسته معتقد
شورش گردید سیواجی از اطلاع این معنی جمعیت بر گذرها فرستاده طرق را محکم ساخت
دهورکر و راج نامل دسونت راو و ماناجی و بسواس راو و ننکر راو و دیپیک راو وغیرهم زمینداران
اطراف را بمهربانی و مرحمت از آن خود ساخته تعیین نمود که بر گذر عمر گهبند مستعد بوده نگذارند
که رای باگن قدم گذارد چون رای باگن دران نواح رسید احدی را با خود موافق
ندیده زبون گردید همه باتفق گشته صحرا را آتش از چهار طرف زدند و رای باگن را اسیر
نموده نزد سیواجی آوردند سیواجی پاس منصب خاندان او منظور داشته باحترام رخصت
موطنش داد نامدارخان نامی افغان از رفقای رای باگن ازین حادثه راه فرار
گزیده خویش را پیش دلیپ رسانید الحاصل ستاره اقبال سیواجی هر روز در ترقی بود
جمیع سرداران و زمینداران دکن امن در متابعت دیده بنای موافقت گذاشتند
ستاره و چندن و وندن وغیره گڈه ها تا سرحد وسال گڈه و کهیل گا و نتر را مکتاده سده گڈه
دهیل گڈه تا سرحد سوده بیا دیجیور تصرف سیواجی در آمد دار المقر خود پنالا گڈه قرار داد پسر
عبدالله خان مقتول که از پرتاب گڈه راه گریز سپرده بود بلباس درویشی پیش والی
بیجاپور رفته احوال تباهی معروضداشت حکم شد تا که عوض خون پدر نکند خواب و خور را
حرام شناسد سیدی هلال با جمعیت هشتاد هزار سوار بهمراهی افضل خان پسر عبدالله خان
بقصد استیصال سیواجی تعیین گردید چنانچه به یلغار رسیده پنالا را که سیواجی در آنجا استقامت
داشت محاصره کردند سیواجی بوقت شب با جمعیت هشت هزار سوار شبخون نوعی زد که شیرازه
جمعیت مجموعی آنها گشت آخر بفاصله هشت گروه از قلعه خود را مجتمع کرده خیمه زدند کوجی
کوجی از دلاوران سیواجی چون دران شبخون ترددهای رستمانه نموده داد تهور داد و سیکوجی

سیواجی او را به تاب رادُ مخالف ساخته صاحب نوبت گردانید رجبار کرتیت فرمود
افضل خان وغیره لشکر بیجاپور از مقابله سیواجی طرح داده بباون گڈه چپیده و برکوه
که متصل آنست تصرف شده تیرے بسته توپ گذاشتند گوله توپ اندرون قلعه بسیار
تنزلزل در آبادی آن انداخت سربیک جی انگیا قلعه دار آنجا بود خواهان کمک شد
سیواجی هشت هزار سوار با سرداران را در گڈه مضبوط کرده خود بوقت شب با جمعیت چهل
سوابهر چال حریف شده وخود نموده جانب وسال گڈه روانه شد چون فیمابین باون گڈه
و وسال گڈه بروانه شد فاصله سه ونیم کاو است وکاو در اصطلاح اینها مسافت چهار
کروه جریبی را میگویند بقدر دو ونیم کاو در ظلمات شب طے کرد و فوج بیجاپوری مهتابها
ومشعلها روشن کرده در تعاقب بود تنگنائے از کوهستان که در اصطلاح دکن آنرا گهاٹ
گویند پیش آمد و سپیدهٔ صبح آشکارا گردید سیواجی باجی پربهو را مع جمعیت هشت هزار سوار
بر سر آن تنگنائے قایم کرده خود باطمینان تمام مسافت چهار کروهے قطع نموده داخل
وسال گڈه شد وازانجا توپ سر داد باجی پربهو که تا یک ونیم پاس بمقابله افواج بیجاپوری
پائے استقلال افشرده بود بر داخل گشتن سیواجی اندرون قلعه مسرور گشت افضل خان
وسیدی هلال وشرزه خان وغیره سرداران بیجاپور چقلیش مردانه کرده نوبت جنگ بکوته
یراقی رسانیدند تا آنکه درین نبرد هفت صد کس از طرفین بهشت مرگ چشیدند باجی پربهو
زخمها برداشته در جنگ گاه افتاد رفقائے او اورا در کوهستان برده متواری ساختند
فوج بیجاپوری آن تنگنائے را بدلاوری طے کرده متصل وسال گڈه رسید چون دران
نواح آب بقدر لشکر نبود یارائے قیام در خود ندیده باز گردید به پنالا آمد و محاصره پنالا
عیش ندیده ناکام مراجعت جانب بیجاپور نمود سیواجی را چون از فوج مخالف دلجمعی
بهم رسید به تیمار زخمیان خصوص باجی پربهو پرداخته در آبادی رعایا توجه گماشت و راگهو
منتری را به بند وبست آنجا مقرر کرد وظل سبحانی عالمگیر بادشاه بر خیره دستی سیواجی اطلاع

باز شایسته خان صوبه دار دکن را برای تنبیه آن خودسر مامور فرمودند و او با جمعیت شتافت
و در ملک سیواجی درآمد نموده اکثر قلاع خفیه را مفتوح ساخته در پونا آمده میان راج
باری که محل سکونت سیواجی بود فرود آمد و سیواجی در راج گڈه قیام داشت از استماع این خبر
در خود پیچید و با جمعیت ششصد جوان دلاور قریب راج باڑی بفاصله چهار کروه وقت شب
... شاخهائے گاوان هزارها مشعل بسته و سیامراج را بجمعیت دوازده هزار سوار
... آنها گذاشته خود همراه با نهارا بر دیوار راج باڑی چسپانده با ششصد کس بکه
... شایسته خان که مست خواب بود رسیده شمشیرے راند که از آن ضرب انگشت هائے
شایسته خان قلم گردید عورات محل در شادوش بر داشته در مکانے محفوظ پنهان داشتند
سیواجی از انجا بدجسته قاضی زاده را بگمان شایسته خان از هم گذراند و مشعل ها را
که برشاخهائے گاوان تعبیه کرده بود روشن کرده جانب لشکر شایسته خان سرداد -
چون بگمان شبخون تفرقه در لشکر افتاد و مردم متوجه روشنی شدند دوازده هزار سوار
... عقب گاوان بودند بر لشکر افتاده تار تار ساختند سیواجی مظفر و منصور جانب جلیلے
... جمعیت او هم موافق اشاره اش همانجا فراهم گشت شایسته خان ازین شکست فاحش
... دوباره زندگی یافت استقامت متعذر دیده راه شاهجهان آباد گرفت سیواجی بر بنده .
ماندن شایسته خان متاسف گشته بیلغار جانب بندر سورت دویده آن آبادی را تاراج
ساخت و فراوان امتعه از زر و مروارید و دیگر اجناس غنیمت کرد درین اوقات والی بیجاپور
فرصت مغتنم دانسته سیامراج را برائے تسخیر ملک مامور ساخت او تا مهار کوری گاؤن
قیام ورزیده موجودات جمعیت دید سیواجی را در همان ایام خیالے مرتسم خاطر گشت که جهان
فانی است و مستلذات دنیوی سریع الزوال اولے اینست که براه راستی سلوک باید کرد .
و خود را در زمره چهتریان که اعلی ترین اقوام هنود اند داخل باید کرد چون این اندیشه تصمیم
یافت رگهناته راو نامی زناردار را که بهره از قابلیت داشت خطاب پنڈت راؤ داده

ممنون گردانید و سیواجی بتتبع راجہاے هنود عدالت گستر مقرر کرد و برجہان کوکن بقدر لیاقت معاش قرار داده هر یک را برای عبادت رخصت خانه ها داد و برجہان زیارتگاه مثل بنارس وغیره اماکن متبرکه باقدر احتیاج ودیگران معاش تعین نموده بعل آمد سالیانه مقرر کرد و در بتخانه ها مصارف چراغ وگل وغیره سامان پوجا یعنی پرستش قرار داد و زنار داران بروزگار پیشه باقدر حوصله وحال کار و خدمت فرمود و بشتر دفاتر به برهمان یعنی اقوام کایته متعلق گردانید و مرتبه های ذی شخصیت را از علم وآفتابی و نوبت نواخت وانتظام قلعجات وممالک بآئین همین نمود سرکردگی ده نفر بیک کس متعلق کرده نایک نام نهاد و بر سر پنج نایک یک جمعدار که خبرگیران سی نفر باشند مقرر کرد و همراه جمعدار یکنفر مشعلچی تعین ساخت و بر چند نفر جمعدار چوکی نویسی از قوم کایته گماشت و تعمیر شکسته وریخته عمارات گڈهی وقلاع وحصار دیهات به برابمه فرمود و سرکردگی آنها بهیرجی فرزند خود نامزد کرد و سپه سالاری فوج بانکوجی خسر متعلق گردانید و یکی را به دیگرے سلط داشت که در وقت بغاوت سرکوب همدیگر باشند درین اثنا محکم سنگه نامی راجپوت از منصبداران بادشاهی بجمعیت ده هزار سوار قابو دیده بر سر سیواجی تاخت آورد سیواجی مطلع گشته پرتاب راو بخشی را بجمعیت هشت هزار سوار بسرش گماشت چون التقاے فریقین شد کشش وکوشش فراوان بکار رفت آخر محکم سنگه بقتل رسید واسبابش با اسپان پایگاه دست خوش پرتاب راو گشته داخل سرکار سیواجی شد از استماع اخبار غلبه روز افزون سیواجی عالم گیر بادشاه فکر استیصالش مصمم نموده فوج شایسته بسرکردگی مرزا راجه جے سنگه ودلیرخان افغان تعین نمود آنها بیلغار رسیده در پونه قیام گرفتند سیواجی از دریافت این خبر خواست که بصلح گراید وانچه سرداران را که اکثر هم مذهب اند ملاقات کرده با خود متفق سازد چون امرے از پرده غیب ظاهر شدنی بود وانخیال در دل مرزا راجه جے سنگه نیز گذشت پیغام فرستادند که اطاعت ظل سبحانی موجب ازدیاد اقبال و سعادت است باید که بدل جمعی واطمینان بو سالمت ملازمت حضور را مستعد باشد که تا شما

هندو و هم مذهب ایم و فیما بین پاس دہرم و آئین خود است سیواجی بر این سخنان که خالی از ساختگی
بود راغب مصالحت گشت دلیرخان برین مشورت راضی نشد و خود پیش قدمی کرده پورندهر را
گرد گرفته حمله نمود و از انجا داوا نامی پربهو که با جمعیت دوازده هزار سوار حارس قلعه بود بهفتصد
کس جبار را همراه گرفته از قلعه برآمده با سورچال دلیرخان آویخت و بحدی شمشیر راند که تا خیمه
دلیرخان رسیده پانصد تن مغلیه را از نیزه و شمشیر بر خاک غلطاند دلیرخان از خیمه برآمده
گفت آفرین هزار آفرین من از ملاحظه تهور تو محظوظ شدم اگر مسلمان بشوی امان میدهم
داواجی جواب داد که ما را امان شما بچکار می آید اما آفریننده باید از خدا و نعمت قدیم برگشتن
و برای زندگانی سهل دین نامعلوم گزیدن عین بی عقلی است گر خصم هشیار شود و آزرده تر مرنج
آنکس که جان ستاند و جان میدهد یک است ✦ این بگفت و قدم پیشتر نهاد و خواست که ضربے
بدلیرخان رساند دلیرخان سبقت نموده تیرے بر وزد دیگران هم ریخته کارش تمام ساختند و دران
معرکه سی صد جوان دلاور به پهلوے یکدیگر رقص بسمل نموده خوابیدند - دلیرخان تعاقب فراریان
نموده بدروازه قلعه رسید و به محصوران پیغام فرستاد که چرا جان رایگان میدهند و بے
سردار تا کے جنگ خواهید کرد همه ها از بالاے فصیل بهانگ بلند گفتند که تا یک یک دم
بذات خود قلعداریم سیواجی اندیشه را در خاطر جا داده همان وقت ایندر رائو پیراجی پنتهه
و ناگوجی وکشناجی جوسی و بسواس راؤ که از معتمدان او بودند همراه گرفته و آنها را از مالاے
مروارید و حلقه هاے مروارید و طره ها و جامه هاے زربفت و کره هاے مرصع و جواهر
بسیار آراسته و باشخاص دیگر نیز بخشیده و پوشانیده و به اسپان پری پیکر ساز و سامان
مرصع انداخته و زین هاے زردوزی با کمر طلا دکنده و پشه طلا کار بسته سوار کنانیده -
و خود جامه و دستار سفید پوشیده و بیوسواس بارادهٔ ملاقات مهاراجه جے سنگه روانه شد
چون نزدیک رسید در دلش اندیشه گذشت که بے اطلاع میروم اگر کسے باستقبال
نیر داند هم خالی از خفت نیست و خدا داند که ملاقات چگونه صورت بندد درین اثنا نیز راجه

باستقبال برآمده باعزاز تمام برده بمسند برابر خود نشاندند. انندراؤ که یکے از سرداران عمده بود خفیت پاپوش سیواجی در بغل گرفته بر لب فرش استاده و تمام مجلس از مکلل پوشان همراهی شنک کان بدخشان گردید. رفیقان میرزا راجه به فدائیان سیواجی برخاسته در مکان خلوت بمشورت پرداختند و عهد و پیمان مضبوط خاطر خواه بسته شد و بدلیرخان مطلع کرده بنائے مصلحت گذاشتند دلیرخان از محاصره قلعه پورندهر برخاست سیواجی بست و هفت قلعه بدلیرخان وغیره سرداران بادشاهی تفویض نمود و واستدعائے قلاع جزائیر که در تصرف حبشیان نظام شاہے بود کرد چنانچه همان زمان سیدی سنبل و سیدی یاقوت را طلبیده تاکید کردند که همه قلاع جزائیر بسیواجی واگذارند. آنها عذر فرمان بادشاهی آورده منحصر بر صدور جواب عرائض داشتند از پیشگاه خلافت این تجویز مقبول نیفتاده سرفرازی فراوان بخششی ها فرموده بجاگیر و خطاب نواخته حکم تیاری دو منزل جهاز و سه غراب فرستادند. و برائے مرمت قلاع دو لک روپیه تنخواه بر محاصل بندر سورت سیواجی استدعا نمود که بعد ملازمت ظل سبحانی راجپوت بجاگیر من مرحمت شود همه باید پذیرفتند آخر الامر سنبهاجی پسر خود را با خود گرفته همراه راجه رام سنگه روانه حضور شد چون نزدیک دار الخلافت رسید بزبان آورد که من کورنش نخواهم کرد. رام سنگه فهمانید که این منافی آئین سلطنت است پاس مراتب لازم. سیواجی سکوت نمود پادشاه باستماع چنین کلمات بے باکانه او نظر باحتیاط محرابهائے سرادق اقبال کوتاه و تنگ بر دروازه بارگاه نصب کنانید. و اشارت رفت که هر گاه برائے درآمدن سیواجی سر فرو کند نقیجی صدائے مجرا برآوردن بلند سازد الحاصل چون سیواجی بر در دیوانخانه رسید و دروازه هائے تنگ و کوتاه دید یک پا اول گذاشته بدون خم کردن سر اندرون رفت داروغه اهتمام مقابل شده بلائے آداب گفت سیواجی دست رد بر و زده قدم پیشتر گذاشت و سرسری دست بسر نموده نزدیک تخت

رفت رام سنگه اشاره کرد که بر پایهٔ امرائے عظام بایستد سیواجی منغص شده برتافت
صدر اعلی بحضور حضرت نشست رام سنگه در دیوان اعلی سیواجی را پشت داده رو بر
پادشاه استاد و معروضداشتند که چون دربار ندیده است تاب هیبت سلطانی
نیاورده حرکت بیجا کرده و هم تولنجی در شکم دارد که وقت بیوقت او را بیتاب می سازد
پادشاه فرمود رخصت شود بعد روانگی او سیدی فولاد خان کوتوال را اشاره شد
که نظر بند دارد و سیواجی رنگ حضور و مآل کار دریافته از بیباقوت در پے تدبیر خود
شد و معرفت رام سنگه معروضداشت که چیزے تحایف از دیار خود آورده ام میخواهم
بحضور بگذرانم ارشاد شد معاف فرمودیم باز عرض کنانید که در باب رسانیدن
به امرا چه حکم ارشد شد مضایقه ندارد بیگانه هر کدام بفرستد شاهجی پدر سیواجی از استماع
این خبر که سیواجی مقید شد سخت متالم گشته دست از لذات دنیا برداشته بخواب خوش
گردید کهیاجی عموزاده شاهجی که بخدمت راجه کهلکرن بود و بعد وفات راجه تارک دنیا
شده انزوا گزیده بعبادت ایزدی میگذراند احوال شاهجی شنیده خود را بخدمت
شاهجی رسانده بتسکین و تسلی او پرداخت و برسوجی پسر خود را بخدمتش گذاشته
خود با خزاین فراوان بے معلوم راه شاهجهان آباد گرفت تا راه مناص سیواجی تدبیر
کند شاهجی برسوجی را بجمعیت سی هزار سوار به تنظیم کرناتک گذاشته خود بر کنار گشته
بحق پرستی مشغول گشت درینجا سیواجی از ارسال پشتاره هائے شیرینی و میوه بمنصبداران
و نوکران پادشاهی را غافل ساخته راه آمد و شد تحایف و پتارها مفتوح داشته
و خود را به تمارض زده تمام تمام روز بر بستر افتاده ماندن آغاز نهاد چون یک دو روز
برین وتیره بگذشت نگاهبانان را گفت که من طاقت شور و غوغائی شما ندارم دورتر
بیرون ازینجا قیام نمایند تا دم راست کنم و آب و طعام بحلق من برود پاسبانان
برین سخنان چرب و نرم فریب خورده تغافل گزیدند از انجا که از آمد و رفت سبدها و پتارها

به بهانهٔ تحفه و هدیه از اندرون بیرون و از بیرون اندرون صورت مرور و عبور قرار گرفت
و پاسبانان را نظر بحکم حضور جای تعرض کمتر مانده معتمدان را که از سابق ایما و اشاره بود
روز رخصت داده و هیراجی نامی را که بر و اعتماد کلی داشت از مکان مطلع ساخت که منتظر
باشند چون از همه سو دل جمعی حاصل گردید وقت شام که در بازارها کثرت آمد شد مردم
واقع و هنگام مانعی باشد خود همه سپهر و سپار پانشسته برآمد و بیرون شهر از پشتهای باغ جسته
با هیراجی ملاقی گشته راه غیر متعارف کو رجتیه پیش گرفت و بوقت برآمدن از محبس بهروجی
نامی را که همراه شده در آن حالت بود بجای خود بر پلنگ خوابانیده یکی را بخدمتگاری پیش
گذاشت بهروجی قریب سفیدهٔ صبح معه خدمتگار بعادت معهود بحیلهٔ قضای حاجت برآمد
پاسداران پرسیدند که سیواجی در چه حال اند جواب داد که در خواب اند تمام شب درد و صداع
بسیار ماند غل و غوغا کمتر کنند که لحظه چشم ایشان گرم گردد این بگفت و راه خود پیش
گرفت چون آفتاب بلند گردید و از اندرون صدای بر نخاست چوکیداران از سرکار
آگاه گشته معروض داشتند احکام شدید بنفاذ یافت که راهداران و گذربانان طرق
و شوارع خبردار بوده نگذارند که برود الحاصل هر چند سعی کردند اما فائده مترتب نشد مرغ
از قفس جسته باز بدام نیامد سیواجی طی منازل شبانه اختیار کرده و روزانه در غار
و بادیه بسر برده بلباس جوگی و اتیتان بمتهرا رسید و به رهنمائی هیراجی که رفیق حالت جمیع
و بلا سفر بود ونکشناجی و کاسی جی برادران او که در آنجا بودند ورخورده سنبهاجی پسر خود
که بنا بر صغر سن طاقت پیاده روی نداشت سپرد آنها نمود که با خود محفوظ داشته مانند
برهمن پسران تربیت نمایند و خود سیواجی در بنارس آمده از راه گوندوانه بهاک نگر را
که الحال بحیدرآباد شهرت دارد دیده در ممالک خود داخل گردید چون برای فرستادن
سنبهاجی پسرش نکشناجی و کاسی جی عنوان را گفته بود بعد چندی آنها بهمان دستور
محفوظ رسانیدند اگرچه در راه مخاطرات چند درپیش رو نمود اما حافظ حقیقی بسلامت گذرانید

چنانچه جائے که دربانان آثار تمول بر پیشانی سنبهاجی دیده متعرض تفحص شدند اما تا
همراهیانش که همه برهمن بودند رفع مظنه از همه طعامی کرده و سبز آنها را خشنود گردانیده سنبهاجی
محفوظ به پدرش الحاق دادند سیواجی بر وصول پسر شادمانیها نمود و چندروز شادیانه سرور
نواخت و آن هر سه برادر را بخطابات لایقه و انعام یک لک هون سرفراز ساخت
و خود بنگاهداشت سوار و پیاده متوجه شده در قلیل ایام بیست و هفت قلاع که میرزا
راجه گذاشته بود متصرف گشت و بمرمت و استحکام آن پرداخت چون این خبر بمسامع
عالمگیر بادشاه رسید نعل در آتش شد درین اثنا منهیان خبر رسانیدند که کهیاجی عموی
سیواجی در متهرا مقیم است او را مع عیال و اقارب سزاوار شدید فرستاده طلب حضور
نمودند او جواب و سوال تند و درشت کرد همه را در تخته کشیده گشتند سیواجی در کوکن دو قلعه
نو یکی باسم من رنجن و دیگر بنام سرمی در وهن بنا نموده از سامان رزم مرتب
ساخت و درهمان ایام خیال تخت نشینی بطور راجهای هند نموده از بنارس گیگا بهت
منجم را طلب داشته در ساعت مختار در رائے هندگڈه بر تخت نشست و آن مکان را
راجگڈه موسوم ساخت و بمردم دیگر پروانگی داد که عمارت پخته احداث کنند و برای
خود هشت منزل که هر یکی نام علحده دارد تعمیر فرمود و سیتل پوری نام درویش هند
که آنرا سنیاسی گویند و در بنارس پوست نشین ریاضت بود طلب داشته مرید شد
و برای سکونت سنیاسی مذکور مکانی دلچسپ در سنگم ایشور ترتیب داده وجه معاش
معین کرد درین اثنا سنبهاجی پسرش از و رنجیده با دلیر خان که از امرای عمده
بادشاهی است بخیال اینکه خود جوهر رشادت بظهور رساند پیوست دلیر خان بمجرد
ملاقات دستگیر نموده بحضور بادشاه عرضی نمود بادشاه باحضار آن تاکیدات
نوشت درین اثنا او بر حرکت لغو خود نادم گشته قابو دیده بدر جست و خود را پیش پدر
رسانده بدستور مورد عنایات گشت سیواجی را که ازین ماجرا کلفتی رسیده بود دل

یالفت شد از استماع اخبار افراع عتاب سلطانی بر دلیر خان نازل گردید دلیر خان
تاب قهر نیاورده خود را مسموم ساخته جان داد پادشاهزادهٔ شاه عالم برائے
نظم دکن دستورے یافت و میرزا راجه جسنگه و راجه بهاوسنگه وغیره سرداران
راجپوت همراه تعین شدند و سیواجی مطلع گشته پیراجی راؤ و رنگناته دیوان و
ایساجی بخشی و پرتاب راؤ گوجر که هر یک صاحب نوبت بود بخدمت پادشاهزاده
فرستاده معرفت میرزا راجه که از سابق معرفتے داشت بناے مصالحت گذاشته
بست و هفت قلعه بلازمان پادشاهزاده تسلیم نمود و تا سه و نیم سال بر عهد خود مستقیم
ماند بعد ازان بر سمع غور پرتاب گوجر و پیراجی که بحضور شاهزاده صیغه وکالت سرانجام
مے دادند معامله بر عکس دیده بتقریب زیارت بر آمدند کسان سیواجی بر قلعجات
در عرصه قلیل دست یافتند ملکه تمام ملک بکلانه بتسخیر آوردند سیواجی راجه روزی را
بران قابض ساخته تقید نمود که همه افواج متعینه خاندیس و براٹر بفاصله پنج کروهے
سورت فراهم شوند و خود بروز موعد ویلغار کرده در انجا رسیده بلدهٔ سورت
تاراج نمود و اموال بسیار بضبط آورده و بعالمگیر پادشاه عریضه بکمال شوخی و
جسارت نوشت که ملک دکن از سابق موروث فرزندان نظام شاه است و پادشاهست
هند بهندوان میرسد آنحضرت عبث عبث بملک غیر نظر دوخته تضیع اوقات مینمایند
تسخیر این ممالک آسان تصور نخواهند کرد گویند عالمگیر بادشاه بمقتضائے وقت
ملاحظه عرضی نموده در تدارک تغافل فرمود هرچند عرایض مرقومه سیواجی در سفاین مرام
یافته میشود ازان جمله نقل عرضی که درباب معافی جزیهٔ هندوان نوشته و شهرت تمام
دارد درینجا بقلم مے آید تا معلوم ناظران شود که چها کلمات نامالیم بجناب ظل سبحانی
بر زبان خامه می آورد

عرضی سیواجی بعالمگیر بادشاه

شکر عنایات الٰہی و توجهات بادشاهی که اظهر من الشمس والقمر است بجا آورده بعرض
شاهنشاهی میرساند که اگرچه این خیرخواه حسب طالع خود از حضور والا درکنار آمده اما
در لوازم سپاهداری و خدمتگاری همه وقت چنانچه باید و شاید حاضر است و حسن
خدمات و نیکوتر دوات خیرخواه بر سلطانان و خانان و امیران و میرزایان و راجه ها
و رایان و رانائے مملکت هندوستان و ولایت ایران و توران و روم و شام و ساکنان
هفت کشور و مسافران بحر و بر ظاهر و باهر شاید بر خاطر دریا مقاطر نیز پرتو افگنده باشد
لهذا بر حسن خدمات خود و توجهات والا نظر داشته سخنان چند که بدولت خواهی
و خیراندیشی خاص و عام متضمن است معروض میدارد که درین ایام بظهور پیوسته که بتقریب
مهم خیرخواه زرها بر باد رفته و خزانه بادشاهی تهی گشته بنابران فرموده اند که از فرقه
هنود مبلغی بصیغه جزیه تحصیل نموده سامان سلطنت سرانجام دهند حضرت سلامت بانی بنای
کشورستانی حضرت عرش آشیانی اکبر بادشاه تا مدت پنجاه و دو سال به استقلال تمام
داد فرمانروائے دادند و بدین آئین گروه‌ها گروه مختلف از عیسوی و موسوی و داودی و ذکی
محمدی و فلکیه و ملکیه و عنصریه و دهریه و برهمن و سیوره طریقه اینقه صلح کل اختیار نموده
بمحافظت و حمایت هریک پیش نهاد خاطر دریا مقاطر ساخته بخطاب مستطاب جگت گرو معروف
و موصوف گردیدند و بمیامن این نیت علیا بهر جانب که نگاه میفرمودند فتح و اقبال
استقبال می نمود و اکثر ممالک هندوستان بحیطه تسخیر درآمد و حضرت جنت مکانی نورالدین
جهانگیر بادشاه بیست و دو سال بر تخت دولت و اقبال تکیه زده دل بایار و دست در کار
کامرانی فرمودند و حضرت علیین مکانی صاحب قران ثانی تا سی و دو سال سایه فیض پایه
تاج مبارک بر تارک جهانیان گسترده عمر قرن ثانی و حیات جاودانی که عبارت از نیکی

ونیکنامی است حاصل روزگار غرض‌خنده آثار کردند و اندازه شان و شوکت و صلابت
این بادشاهان عظیم الشان درینجا قیاس توان کرد که بادشاه عالمگیر و پیروی
نگاهداشت دستور آنها درمانده و متحیر است که آنها نیز دورا خذ جزیه قادر بودند اما جهت
ایزد متعال را شامل حال جمیع مذاهب و مشارب دانسته غبار تعصب ماگرد خاطر راه
نمیدادند و خلق الله را امانت خالق خیال نموده رعایت و احسان بامری داشته اند
که بر صحیفه روزگار باقیست و دعائے و ثنائے آن پاک گوهران تا ابدالدهر بر دل رنگار
صغیر و کبیر جهانگیر است ازان جاست که از برکت نتایج نیت مدارج دولت و معارج
عظمت آنها روز بروز در افزونی و افزایش بوده و خلق الله دران عهد با امن و
امان فارغ البال و آسوده حال در کسب و کار خود اشتغال میداشت و درین حضرت
اکثر ملک و قلعجات از تصرف رفته و مابقی عنقریب میرود که در خراب نمودن و ویران
بر چهار طرف تقصیرے نمیشود و رعایا پامال و حاصلات هر محال در پایه اختلال بجائے
صد هزار یک هزار دشوار وار و هر گاه که فلاکت و افلاس در دولت خانه بادشاه
و بادشاهزاده خانه کرده باشد احوال امیران منصبداران معلوم وقتے است که
سپاهی در شورش و سوداگر در نالش و مسلمانان گریان و هندوان بریان و اکثر
مردمان بنان شب محتاج اند و بطلب آنچه سخ عینا ینند فتوت سلطانی چگونه اقتضا کند
که تکلیفات جزیه ضمیمه اینحالت پر ملالت گردد و از مشرق تا مغرب شهرت میرود
و برکتابه روزگار ثبت میشود که بادشاه هندوستان برکچکول گدایان رنگ آورده
از برهمنان و سیوره و جوگیان و بیراگیان و محتاجان و مسکینان و درماندگان
و افتادگان جزیه می گیرد و بر کیسه گدائے جوانمردی میکند و نام و ناموس تیموریه را
فرو می اندازد و حضرت سلامت در اصل کتاب ایمانی و کلام ربانی اگر اعتبار نمایند
رب العالمین فرموده اند نه ربّ المسلمین و کفر و اسلام نه نقطه مقابل اند برنگ

آمیزی وطرح انگیزی مقتضے حقیق است اگر مسجدے است بیاد او بانگ میزند واگر بت خانہ است بشوق او جرس می جنباند تعصب بر دین وآئین کسے نمودن از کتاب منحرف گردیدن ونقش نقاش خط کشیدن وخط خطا چیدن است شعر زشت وزیبا هرچه بینی دست رد بر روے منه عیب صنعت برگیر وغیبت صنعت گر است حور عالم عدالت عالیه هیچ وجه جائز نیست واز روے حکومت شرعی درست تواند بود که رعایا از جمیع تکلیفات محفوظ ومحظوظ باشند وضبط وربط بحدے باشد که زن جمیله تنها بازر وزیور از ملکے بملکے امانت وسلامت برسد تواند بود ودرین دور که شهرها بتاخت وتاراج ویرانه واز صحرا چه گوید قطع نظر از حسن انصاف وعدالت آهنگ جزیه بر قانون هند ناساز است ودر زمان پیشین سلطان احمد گجراتی را که روزهاے تیره از شاه راه حقیقت بر آورده ودر خار زار چنین خیال باطل افگنده بود در زود مستاصل ومقطوع النسل گردید ودر جاید وزبان واقع گرفتار شدن مراد بخش نام بمجرد این اراده فاسد عبرت نامه است براے ظالمان وچون وجوی مبلغی منجمله خزانه صیغه مذکور که از احمد آباد ودر خانه مراد بخش بخانه داراشکوه رفت چون شعله آتش خانمانش گرفت ۔ ﮦ آتش سوزان نکند با سپند + آنچه کند دود دل دردمند بهر حال صلاح دولت موافق وقت آنست که خاطر دریا مقاطر را از کدورت تعصب مصفا ساخته آزار مردمانی که حلقه اطاعت وانقیاد بگوش دارند منظور نظر مرحمت بنیان نفرمایند اگر دین داری بجرم آزاری وصواب در عذاب هندوان منحصر ومقصور فرموده اند از رانا راج سنگه باید گرفت که سر گروه هندوان اند بعد ازان از خیرخواه بگیرند چندان مشکل نیست براے خدمتگاری حاضر اماموران ومگسان را آزردن از عالم مردی ومردانگی بعید خواهد بود عجب از نمک حرامگی وبی تنخواهان است که از حق نفس الامر اغماض میکنند وآتش پاره را خسپوش مینمایند زیاده چه عرض نماید آفتاب عمر ودولت

از مطلع سنگین نوازی رخ بسته بود زیرا تابان و درخشان با دانشی عبارت عرضی
در بیان ایام سیوا یا نایک ساکن نذربار که از قوم ایلکیان که از ضلع کرناتک اقامت
یافت جیجی بسر بانده مصدر فساد گردید سیواجی عزیمت تنبیه آن پیش نهاد خاطر داشته
بتجمل تمام و آراستگی فوج قبایل همراه خود گرفته متوجه آن سمت شد بعد از چندے
که زوجه خود را حامله یافت رزانه بمسکن خود رخصت نمود در ایام موعود پسرے زاده نامش
راجه رام گذاشتند سیواجی متصل سمندر ورک رسیده ماوران را طلبیده تیاری
جهازات نموده بر جهاز سوار گشت و در بندر پیتهه رسیده با برادر سیوا نایک آویزش
کرده او را کشت و با خزاین بسیار مظفر و منصور مراجعت کرده برائے کده رسید سیوا
نایک سراسیمه و لا علاج بمصالحت گرائیده سه لک هون سالانه برسم باج بر ذمه خود
قبول نمود سیواجی او ماجی را بتحصیل آن مامور فرمود در همین ایام والی بیجاپور را از تسلط
روز افزون سیواجی و تنظیم قرار واقعی برسوجی برادر زاده اش در ملک کرناتک متوهم
گشته باجی نامی گهورپره ساکن مدهول را بهین داشت که بهر حیله و عذر بر شاهجی دست
یافته او را مقید سازد باجی مذکور حسب الاشاره بادشاه شاهجی را که بر کنار کشنا
ترک ریاست نموده مشغول عبادت بود به بهانه ضیافت طلبیده دستگیر ساخت والی
بیجاپور بران مطلع شده حکم نمود تا شاهجی را زنده در زیر زمین کنند رن دوله خان نایب
صوبه جنوبی بیجاپور که با شاهجی یکجهتے داشت بمجرد شنیدن این حکم استعفاے نوکری
در حضور بادشاه فرستاده و در روز روشن مشعلها افروخته بر دیوڑهی حاضر آمد
و رخصت کعبه شریف خواست والی بیجاپور بوسواس بلوائے دکهنیان و بظاهر پاس خاطر
رن دوله خان داشته حکم موقوفی قتل شاهجی نموده فرمود که رن دوله خان پیش خود
طلبیده عفو تقصیر اتش کناند رن دوله خان همان زمان قاصد سریع السیر مع حکم نا
بنام گهورپره باجبت یک من طلا بر قتل شاهجی فرستاد قاصد در انجا وقتے رسید

که شاهجی را تا گلو دفن کرده بودند چون انجیاتش باقی بود از ان مهلکه برآورده به بیجاپور آوردند رن دوله خان حسب الحکم باستقبال شتافته بملازمت شاهجی رسانید و بعنایت خلعت و فیل و شمشیر وغیره سرفراز گردانید و پانزده روز نزد خود داشته و بضیافت هائے غیر مکرر پرداخته رخصت کرناتک و رانید شاهجی از انجا اجازت حاصل کرده در کولور مالاکرانت آمده سیواجی را بسزائے کهوزپره مدنل گزنوشت چنانچه او بیلغار بسر کهوپرترا رسیده هنگامه کارزار گرم نمود آخر بعد کشش و کوشش بسیار بکشته شدن سه نفر کس طرفین کهوزپره دستگیر گشته مقتول گردید و اهل و عیالش اسیر سیواجی شدند مگر ایکاجی پسرش که دران مجمع نبود بدست نیامد سیواجی زنان حامله را باکرده همه را بقتل رسانید چون این ماجرا بشاهجی معلوم شد مسرور گشته برسوجی را همراه گرفته باراده ملاقات سیواجی که در پونه اقامت داشت از راه پرناله رهگرا شد سیواجی استقبال نموده سعادت ملازمت پدر دریافت و بعد داخل شدن در مشکوئے خاص مادر سیواجی که از مدت متروک و طلاقیه بود بملاقات شاهجی رسید الحاصل شاهجی دو ماه همانجا بسر مانده معاودت بکرناتک کرد چون رن دوله خان دران اوان بهم شونده بد نور توجه داشت شاهجی نظر باحسان جان بخشی در امداد او کوشید و مکرر بملاقات هائے یکدیگر نشاطها اندوختند روزے شاهجی بعادت مستمره اسپ سواره بشکار رفت و بے اختیار برخرگوشے اسپ تاخت که ناگاه پائے اسپ در کوسے فرو شد شاهجی بر زمین آمد پائے اسپ بر گلش افتاد و کارش تمام گشت رن دوله خان بر سر قتلش رسیده بجا بمنزل رساند و بر آن زمین باغے ترتیب داده آن موضع را بمصارف مدفن استخوانش نقد نمود والی بیجاپور برائے ضبطی اموال شاهجی هر چند خواست اما برسوجی بجائے خود مستقل بوده سالم مع احمال واثقال نزد سیواجی رسید سیواجی او را قوت بازوئے خود دانسته آفرین ها گفته سرکردگی لشکر خود دانسته داد و بخطاب سیتا پتی نواخت تا آنکه برسوجی

اطمینان بهم رسانده دست به نهب نواح بیجاپور کشاد و پیٹهه شهر غارت کرده بود آخر الامر
والی بیجاپور تدارک دشوار دیده سه لک هون سالیانه قرار داده ملک را از دست سیواجی
محفوظ داشت سیواجی سیام جی را بتحصیل آن امر کرده خود جانب حیدرآباد دویده
شهر را محاصره کرد تا تاناشاه عهده برآمدن دشوار دیده بصواب دید مادنا دیوان شش لک هون
سالیانه قرار داده دلجمعی اندوخت سیواجی را روز بروز استقلال تازه نصیب شد و فتوحات
متواتره دست داد در رهائی خطیر تحصیل نمود و با دیانت رائے متصدی بیجاپور تربیت
ساخت کرده و او را هشت هزار هون سالیانه مقرر کرده خود از پرگنات بیجاپور مبلغ
بسیار بوصول آورد و خداوند پور را تاراج نموده فراوان غنیمت اندوخت و از آنجا
کوچ کرده به ملک ٹراٹ یورش نموده متمولان کار رنجه را در دست آورده زر بسیار فرا
چنگ آورد و بیلاجی پنتهه را دو لک هون داده رخصت کرد که در کوکن رفته خیرات تمام
و خود دعا ابها تیار کنانیده و به پشن پور رفته متصرف گشت و للها ساونت که از نوکران
نظام شاه بود سی صد هون در ماهه کرده رفیق خود ساخت یوسف خان حبشی سد راه
آمدن او گردید اما حرکتش مفید نیفتاد سیواجی سیامراج و باجی کهولار را در راجپور
پیش یوسف خان و پیرزاد خان فرستاده پیغام کرد که همه جزایر مقبوضه را واگذارند
و عیوض آن زر و جاگیر خاطرخواه بگیرند آنها قبول نکرده هر دو کس را محبوس ساختند
مشارالیها بقسم و سوگند از بلا برآمدند و بحضور سیواجی آمده ظاهر کردند که درخواست
جزایر را مناسب نیست زیرا که ما قسم عدم درخواست خورده آمده ایم سیواجی گوش
بر سخن آنها نداشت لهذا اسیامراج استعفای نوکری کرده گوشه گرفت سیواجی نیلو پنتهه
پیش یوسف خان فرستاده پیغام مذکور کرد چون جواب باصواب نیافت دریا نایک
و دولت خان و ماناجی بهانگرا و ارماتان را با جمعیت معقول تعین نمود و آنها از تری
و خشکی یورش کرده محاصره نمودند لیکن افتتاح قلعه صورت نیست بنابران نیلو پنتهه مورچال

قایم داشته خود پیش سیواجی رسانده‌ها رس قلعه فرصت یافته نزد والی بیجاپور مانده
طالب کمک گردید و از آنجا درستی کرده مساورت نمود افواج سیواجی هرچند حایل آمد
ارشد ندا اما او محفوظ بقلعه داخل گردید سیواجی در گرفتنش قلعه جهد فراوان بکار برد
و اسباب قلعه گیری آماده ساخته کار بر محصوران تنگ گرفت و ملک گرد و نواح را
بتصرف آورده بتعمیر و ترمیم قلعجات اطراف که بتصرف آورده بود امر نمود و بجهت مهیا
داشتن ذخیره در هر قلعه تقید بلیغ کرد مهتمم و ملیشه که از مصاحبان او بودند
گزارش نمودند که در احداث و تعمیر قلعجات خزانه بسیار بخرج آمده و بر قلعه‌های
بسیار متصرف شده‌ایم حالا صرف زر باین چیزها عبث است سیواجی ازین سخن رنجیده
و برهم کشید و گفت که درستی قلعجات موجب آبادی ملک و اطمینان رعایا و هراس مخالف
است خدانخواسته اگر عالمگیر بادشاه در استیصال ما کمر بندد در مدت تا باید که از تسخیر
یک قلعه برآید پس مدة العمر او درهمین تردد و سرسنگ زدن آخر خواهد شد و ملک
دور دست از قبضه او خواهد رفت ازین لازم است که در همه قلعجات عمده ذخیره و اذوقه
و سامان حرب و ضرب آنقدر مهیا باشد که دوازده سال را کافی الحاصل از آن
روز در استحکام هر مکان قرار واقعی کوشیدند درین اثنا خبر رسید که سیدی سنبل(?) بر
بر افواج سیواجی که قلعه را محاصره داشتند غالب آمد لهذا سیواجی انصرام آن مهم
منحصر بر ذات خود دانسته در صدد عزیمت آن سمت گشت چون موسم برسات بود
فی الجمله توقف نمود و برای قطع جهاڑی از کلیانی تا بهیمڑی و پاک نمودن راه‌ها بست هزار
تبردار و خار انکشاف بهمراهی مور پنت(?) گماشت چنانچه او روانه گشته ترددات خوب
نموده قلعه جوار را متصرف گشت و بکرم شاه زمیندار آنجا را دستگیر کرده بنابر آن دهاراه
و میران نایکواڑی شیوه مفسدی گزیده قطاع الطریقی پیش گرفته‌اند مور پنت به
تنبیه آنها پرداخته موهن گڈه را که دارالمقر مفسدان بود بجبر مفتوح کرده تاراج نمود

دیگر هم شاه محبوس را بقتل رسانند دهار راو و میران نایک و ارڈی تاب مقابله نیاورده
آوارگی گزیدند مگر راجه رام نگر که قدم استقامت افشرده دستگیر شد همه ملکش
بقبضه شد. و پنتهه در آمد سیواجی درین ایام جانب سالیری و مالیری که از قلاع مستحکم
بودند فوج کشی کرده محاصره نمود بهلول خان فوجدار آنجا با جمعیت خود داد
شجاعت داده آخر راه گریز گرفت و لشکرش بغارت آمد سیواجی از آنجا مظفر
و منصور بزیل گڈه یورش نمود مفتوح ساخت و حراست آن به آناجی پنتهه و انباجی
سپرده جانب کرناتک رخت کشید و بر سر مکانی که گذر کرد پیشکش سنگین بدست
آمد چون به بلده گهاٹ راجپور گذشت شهره خداپرستی بابا یاقوت درویش شنیده
بملاقاتش شتافت درویش مذکور که حالت جذب داشت یک موی سفید از ریش
خود شکسته تبرکاً بسیواجی داد سیواجی آن موی سفید را تفاؤل فتوحات دانسته
تفویض گویند بشناخته نمود که در طلا گرفته بطور تعویذ سازد اتفاقاً موی مذکور از
دستش بر زمین افتاد و گم شد این معنی موجب بد آمد مزاج سیواجی گردید گویند بشناخته را
مورد عتاب نموده از خدمت فوطه داری معزول ساخت و از آنجا برای ملاقات
رامداس نامی فقیر هندو که مرتاض بنیت امداد تسخیر راجپور رفت فقیر آگاه دل بر زبان
راند که فتح قلعه بتر و بسیار خواهد بود و بعده بزیارت فقیر دیگر که پرمانند نام داشت
رفته معروض داشت که اگر بهمین همت والا فتح قلعه راجپور می شود سر پرگنه یک موضع
جهت مصارف جناب مبارک خواهم گذراند درویش مذکور بر زبان آورد که این همه
دیهات از نواح حیدرآباد و براڑ و خاندیس و بگلانه و مالوا و گجرات باید داد سیواجی
این ارشاد را از تفاؤل عظیمه دانسته مسرور گردید و بیقین دانست که اینهمه ممالک بر
زبان فقیر صاحب کمال گذشت مسخر خواهند شد چنانچه در قلیل ایام ارشاد درویش
بظهور پیوست سیواجی پنتهه را برای درستی بنای مودت پیش ابوالحسن تاناشاه

ووالی حیدرآباد فرستاد و خود هم عقب آن روان شده خواهان ملاقات گشت و همه جمعیت خود را بیرون شهر در سواد گوشه محل گذاشته جریده بملاقات پرداخت و تا سه روز در دولت خانهٔ شاهی مهمان ماند و قسمی در عیش و عشرت مستغرق شد که مردم دور باش او از عدم برآمد متوهم گردیده اطراف دولتخانه بقصد دیدار فراهم شد تمد سیواجی این معنی را خیال کرده خود را در جهروکه نمایان ساخت و موجب تسکین متوهمان گردید تاناشاه از ملاحظه حالت لشکرش که همه فدایی آقا و دلاور و شمشیر شکار بودند بغایت محظوظ شده فرمود که آیا ازین دلاوران کسی هست که با فیل دیوانه مقابلت نماید سیواجی ایساجی نامی روئین تن را اشاره کرد ایساجی بجهروکه ایما از آب فرود آمده روبروی فیل مست که در جلوخانه حاضر بود و قدم افشرد هر چند فیل حملهای خشم آگین کرد اما از جا نرفت آخرالامر ضربتی از تیغ بر خرطومش زد که دوباره گردیده فیل گریخت سیواجی مرحبا بآهنگ بلند گفته کنٹهٔ مرصع که در دست پوشیده بود بطریق انعام از جهروکه بر تافت و سلطان فیل را بانعام لایقه نواخت الحاصل سیواجی بعد پذیرایی تواضع جواهر و فیل وغیره از تاناشاه مرخص گردید چون درین صحبت با جوهر لیاقت بالاجی منشی که ممتاز اقران بود تاناشاه را معاینه شد درخواست او از سیواجی کرد مفارقتش ناگوارا دیده نپذیرفت سیواجی سه لک هون بمردم پادشاهی بخشیده ده هزار سوار و ده هزار پیاده تعیناتی همراه گرفته جانب کرناٹک کوچید و چون بزیارتگاه ملکارجن که از معابد معتبر هنود است فایز گشت خواست وقت پرستش سر خود قطع کرده نثار بت نماید رفیقانش بمبالغه مانع شده ازان اراده باز داشتند الغرض ازانجا جانب چنجی شتافت و آن ملک را که دران وقت شصت لک هون محاصل داشت مسخر نموده درانجا قلعه ها احداث کرد و بعد ازان مراجعت نموده افواج حیدرآباد را رخصت داده بکرناٹک رسید و از ایکاجی برادر خود خواهان زر این و خزاین پدر شد او متوهم گردیده فرار گزید سیواجی

ازانجا بجنجا ور آمده آن الکه کرجهل لکهه هون محاصل بود متصرف گشت و رگهوناتهه
دیوان ایکاجی را بدان ممالک قایم کرده فرمود که ایکاجی را دمجمعی نموده به ملک
قدیم وجدید مسلط داشته خود به نیابت پردازد وازانجا بر بالاواری تاخت آورده
غنیمت بسیار جمع کرده و بر فیقان گنج شایگان داده بے نیاز ساخت چون رگهوناته
از ایکاجی بر جاده درستی ندید تهدید نوشته ایکاجی را مستقل ساخت و رگهوناته را
بدستور قدیم بر دیوانی او مامور داشت چون از همه سو فراغش دست داد خیال تمیز
شدن در سرش گرفت کیکا بهت را که از بنڈتان مشهور بنارس بود طلب داشته
طریق عبادت برهمنان آموخت برهمنان دیگر براین اراده واقف شده بهت مذکور را
مخفی مانع آمدند سیواجی خبر یافته ناخوش گردید و یک قلم براهمه را از کار و خدمت موقوف
داشته گفت که این گروه بدطینت گداپیشه نظر به بزرگ نهادی واجب الخدمت البته اند
امااز این ها توقع خیر سگالی و آقا پرستی هیچ نیست و بجاے آنها قوم پربهوان یعنے کایتهان
مامور نمود هرچند مقربان در سفارش برهمنان و بحالی تعلقات کوشیدند پذیرا نفر سود
سنبهاجی پسرش نیز باطلاع این معنی نیلا پنتهه دیوان خود را که از قوم براهمه بود تغیر ساخته
بجایش یک کس کایت را مامور کرده بر بهوپال گڈه تاخت و آنرا جبراً و قهراً مفتوح نموده
پانصد اسیر را دست و پا شکسته کشت سیواجی خبر شادت فرزند دریافته مشتاق ملاقات
شد و در راے گڈه آمده از دیدار فرزند ارجمند ذخیره خرسندی اندوخت و وقت
ملاقات یک پرتله مرصع با شمشیر و سپر بخشیده ازانجا کوچیده بر جالنا پور که بست گروهی
اورنگاباد جانب شرقی واقع شده رویده دست تاراج کشاد چون تکیه شاه جان الله
که از کاملان زمانه بود آبروبخش آبادی است مردم آبادی آن مکان را مامن پنداشته
دانسته دران خزیدند سیواجی قساوت را کار فرموده و پاس ادب نه نموده همه را غارت
کرد و ملکیه اشجار تکیه هم بریده بنسبت بشاه مذکور بے ادبی ها روا داشت و این حرکت موجب

آغاز دیار او گشت شایسته خان منصبدار بادشاهی که با جمعیت خود در پونه جا داشت
بود همان عجب بشارهٔ غیب شد که بر کمیت فوج خود نظر نکرده با سیواجی مقابل شود که
بلاشک فتح از تست چنانچه صباح این رویا شایسته خان خود در آب با کانه لیتک سیواجی
زد و با وصف قلت جمعیت غالب آمد مردم بسیار از سیواجی با سدوجی بهر دار بعد
بقتل رسید و هزیمت بلشکر شان افتاد و سیواجی را پا از جا رفت و یارست تمام در خود
نیافته تا رایگڑه باز پس ندید و بالاجی اوجی که به اورنگ آباد تاخته بود نیز از آنجا
گریخته بسیواجی ملحق شد سیواجی در رایگڑه رسیده شادی کدخدائی راجارام
پسر با دختر پرتاب کوجر مقرر کرده جشن عظیم نمود در همان ایام مورپنتو به از ضلع کوکن
پسه بکیم شاه زمیندار را که باتفاق دهار اکوبلی شیوهٔ قطع الطریق اختیار کرده
بود اسیر نموده پیش سیواجی فرستاد سیواجی اشاره بقتل کرد و دهار اکوبلی گفت
مرا نباید کشت که در خون من فتنهٔ عظیم است و تدارک آن دشوار خواهد بود سیواجی
التماس او بمعرفه و الشیته علی الرغم سرش بریده به دروازهٔ شهر آویخت همان شب
خانهٔ سیواجی را آتش گرفت و بحدی مشتعل شد که اطفای آن از مقدور بدر رفت
سیواجی از مشاهدهٔ این حالت بدرگاه واهب العطیات رجوع آورد و بنیت خیرات
یکهزار کهنڈی غله بمساکین و غربا نمود تا آنکه ببرکت این حسن نیت شعله فرو نشست
و ایذای بحال احدی راه نیافت سیواجی صباح آن ادای نیت بعمل آورد
و بعد از آن بکنار گنگ آمده خود را و پسران با زر سنجید و هزار ماده گاو خیرات کرد
لفظ کهنڈی که بالا مذکور شد عبارت است از بست من غله الحاصل در همین اثنای
از اغماز زن دهن نشین سورا بائی زوجهٔ سیواجی که مادر راجه رام است ساخته که سیواجی
سنبهاجی پسر خود را که از زوجهٔ دیگر است میخواهد ولی عهد سازد چنانچه او را باین
اراده از پنالا طلبیده است و اغلب که عنقریب در رسد و مختار ریاست شود درینکه نگه

ازین کلمات سراسیمه شده زهر در طعام سیواجی انداخت تا آنکه او قالب
خاکی گذاشت کارپردازان باهم متفق شده آتش ہوا و ندیدا جارام را بسته کردگی
برداشته در فکر دفعیه سنبهاجی افتادند خطوط مانسا و د سازش شعر بر هنگیر ساختی
بارکان او فرستادند و خود جانب نبالا حرکت کردند تا آنکه سنبهاجی برین داعیه اطلاع
یافته در محافظت خود کوشید و بقلیل ایام در تالیف و تسکین ارکان دولت
مخفی پرداخته راجارام برادر خود را مقید کرد و نبابان اور شش بضرب خنجر خود را هلاک
ساخت و نولابائی در آتش غم سوخت وفات سیواجی بست و چهارم ربیع الآخر سال یکهزار
و نود و یک هجری وفات نوشته اند۔

کیفیت آغاز ریاست سنبهاجی بعد وفات سیواجی پدرش

چون سنبهاجی از طرف برادر و هلاک مادر شش دلجمعی حاصل کرد بر مسند حکومت
متمکن گشته توجه بر دفعیه مخالفان گماشته بازار ریاست گرم ساخت بانوجی پهالن
و اوواجی گنگ را که مصدر فساد بودند بقتل رساند و وابستگان سوباجی نایک را از ممالک
خود بدر نمود و بشفاعت هتی راؤ مهارک و کنوسه کی و نوکوجی هولکر و مهدجی نبالکر
جان بخشی مورو پنته اناجی پنته کرده خانهاے آنها را بضبط آورد و ممتاجی بابا را که
از کاملان فن خود بود و حق تربیت برگردن سنبهاجی داشت از بنارس طلب داشته
وبخطاب گیتی گلشن مخاطب نموده مختار امور حکومت ساخت و در دیوان عدالت
باتفاق او نشسته قانون چه انتظام ملکی قرار داد تا همیشه اجراے عمل بدان دستور
باشد گنگاجی پهو و بالاجی موجم دار و بهیروجی پنته وغیره سرداران صداقت کیش را
مشیر تدبیر شبانه روزی خود مقرر کرد و در مسند ریاست برضامندی خلایق و دلداری
رعایا نشسته موجودات کارخانه جات پدر بذات خود گرفته سپرد اشخاص متدین نمود

اگرچه در مآثر آصفی بیان اجمالی آن بر نوک خامه محرر سطور گذشته است اما اینجا
بر طبق فرموده آمر موافق ترجمه هندی بحکم المأمور معذور بتفصیل هر کدام می
پردازم و الفاظ هندی را بدستور محاوره هند برقم می سازم از نقدیات وغیره
هون پنجاه هزار لکهه زیور طلا چهار پله نه کهنڈی مس سینه ده پله سه کهنڈی آهن آلات
بست هزار کهنڈی سبحه آلات چهار صد و پنجاه پله چهار صد کهنڈی جست آلات چهار صد
چهار صد کهنڈی نقره چهار پادکم شش کهنڈی برنجی و سه صد و پنج پله هفت
فولاد چهار هزار کهنڈی مرادی یعنی تنگچه مس شصت لکهه حواله صوبه داران بابت
سه لکهه هون در قلعجات پنجاه و چهار هزار هون که مجموع بست و سه لکهه هون
می شود تمام شد موجودات خزانه منتخب که از اسد ... تعلیم با در تحویل
دیگران باشد و همیشه جمع خرچ آن ملاحظه میکرد جواهرخانه از الماس و مانک و پشره
پکهراج و مروارید و مرجان و لهسنیه و نیلم و گومیدک و انگشتریها و پرتله مرصع
و پدک یعنی از لبسر و طره سوار یده و سرپیچ ... و چهره رکهه و ... پهول و یک پتی
بازو بند ... کرن پهول کل کنگن پانلیا ... شمار و قیمت تخمیناً شصت کرور
مال ... و موجودات توشک خانه که آنرا جامدار خانه میگویند پارچه پتی زر
دوزی یک لک تهان دستار و ... زردوزی و ساده از جاهای مختلف پنج لک
پارچه ابریشمی چهار لک شال باب پنج لک کمربند گجرات ... پنجاه هزار ... پنج لک
یعنی کمخواب ساده ... یک لک طاقه قرطاس سی هزار عدد و دستے از
... پانزده هزار بالابوری هشت هزار دولت آبادی هفت هزار و ...
موجودات خوشبوی خانه ... قرنفل بست هزار ... بست کهنڈی جوتری یعنی ... سه
سه کهنڈی جائے پهل یعنی جوز بویه سی هزار کهنڈی زعفران چهار کهنڈی عنبر ده هزار
کهنڈی ارگجه دو کهنڈی خیدل پنجاه هزار پله پانصد کهنڈی کستاکر ... یعنی ...

پنج کھنڈی کا فور چہار کھنڈی عود یعنے اگر دہ کھنڈی گگال بست ہزار کھنڈی منقہ
پنج کھنڈی آلھریٹ یعنے چا بغز سپلہ سہ کھنڈی بادام دو کھنڈی خرما سی ہزار
کھنڈی کہجور یعنے خرما سے تر چہار ہزار کھنڈی مغز نارجیل پنجاہ کھنڈی الائچی سہ کھنڈی
روغن خوشبو چہار کھنڈی روغن سکندہ رای دو کھنڈی روغن خیلی پنج کھنڈی رنگ
پنباجیل دو کھنڈی سپیاری یعنے نوفل ہفت ہزار کھنڈی گوگل یعنے مقل پنج کھنڈی
زردچوب پانصد کھنڈی بلیلہ یکصد کھنڈی زنگی بریر دو ہزار سی صد کھنڈی مغز وشن
بست ہزار شیشہ مرچ سرخ پنجہزار کھنڈی خشخاش صد کھنڈی سیاب دو کھنڈی موجود
مو دیخانہ ومطبخ شالی ہشتدہ کھنڈی گودرم یعنے گندم دو لکھہ کھنڈی نخود پنجاہ ہزار کھنڈی
ماش دوازدہ ہزار کھنڈی مونگ بست وپنجہزار کھنڈی ارہر یکہزار کھنڈی روغن زرد
بست وپنجہزار کھنڈی روغن تلخ ہفت ہزار کھنڈی انگوزہ سہ ہزار کھنڈی زیرہ دو صد
کھنڈی صمغ سی صد کھنڈی کوہلی چندن دو صد کھنڈی کنجد سفید دہ ہزار کھنڈی برنال
دہ ہزار کھنڈی ابرکہ دہ ہزار کھنڈی نیل دہ ہزار کھنڈی کبریت دو صد کھنڈی شنگرف
سی کھنڈی کاسے پہل پنجاہ کھنڈی زنگار دو کھنڈی پیپل دراز دہ کھنڈی بیپلا مور دو کھنڈی
افیون صد کھنڈی اجواین یکصد کھنڈی شہد یکصد کھنڈی نوسادر یکصد کھنڈی برادہ
آہن ہفت صد کھنڈی کنجد سیاہ دو صد کھنڈی برنج رائی بہوک یکصد کھنڈی برنج لالا
یکصد کھنڈی برنج ملباسر یکصد کھنڈی برنج مور یکصد کھنڈی برنج مصری سال چہار صد کھنڈی
دال ارہر بست ہزار کھنڈی دال مونگ دو صد کھنڈی عدس [illegible] کھنڈی شکر سفید یکہزار
وپانصد کھنڈی نبات سی صد کھنڈی نمک پانزدہ ہزار کھنڈی سیر [illegible] ہزار کھنڈی [illegible]
پیاز [illegible] صد [illegible] کھنڈی [illegible] یکہزار [illegible] صد کھنڈی [illegible] سلاح [illegible]
سی [illegible] کہا [illegible] ہفت صد [illegible] ہزار [illegible]
یکہزار وسی صد [illegible] ہزار [illegible] ہزار [illegible]

حلقهٔ کمان بیست هزار سنبل ده هزار سه سه هزار گردت پانصد باروت رکاب دو لکهه کهندی پالکی سواری سه هزار آفتاب گیری دوازده هزار دلو آب کشتی یکهزار و پانصد پنج هفت هزار کهندی موم سیزده هزار کهندی رال یکهزار کهندی گوگرد آهنی یک لک وف نه صد نقاره یکهزار دو صد شاخ یعنی نرسنگا هشت هزار موجودات دواب اقبال پانصد زنجیر اسپان عراقی شش هزار اسپان ترکی هشت هزار اسپان دکن ده هزار باربان اسپ نه هزار اسپان مجنس هفت هزار یابو ده هزار شتران سه هزار ماده گاو یکهزار جاموس پنجهزار گاو میش پنجهزار میش و گوسفند ده هزار نرگاوان پنجهزار اسپان حواله بارگیر پنجاه هزار فیل حواله جاحداران یکصد و سیه پنج زنجیر غلام و چیله یکهزار کنیزان ششصد فهرست قلعجات متعلقه از قدیم و جدید که بنظر سبنهاجی گذشته اینست راسنے گڈه دوکانه کرباله دهرگڈه سنگ گڈه وردهن گڈه سیس گڈه کوبل گڈه ۱۱۱ سه گڈه الکائی سودپا گڈه پربل گڈه متهن گڈه بسنت گڈه الکها گڈه بنالا رسال گڈه تیر گڈه ناراین گڈه سور گڈه سارنگ گڈه کورکهه گڈه کلن گڈه کورند گڈه ده رود گڈه قلعه تا نهه بارکا گڈه کورنگ قلعه رکهای سورنگ گڈه بهیر گڈه کال گڈه جسونت گڈه ماون گڈه سیان گڈه مان گڈه بلونت گڈه ستاره خور دستاره کهان قلعه باسول گا و ماسان گڈه مهاند گڈه دیو گڈه قلعه موکری مولا گڈه اسیر گڈه بلف گڈه اوجب گڈه پال گڈه کلیان اودونت گڈه بسده گڈه وسال گڈه بهوپال گڈه نامی گڈه قلعه نامیری کومل گڈه مونداگڈه تیپ گڈه کشان گڈه رتن گڈه بیر گڈه تسنگه گڈه بی پیت گڈه ویرال گڈه منوهر گڈه بهودبر گڈه کتهک گڈه راجپندر گڈه راجدهن گڈه من موهن گڈه قلعه گهوسالا وبردی گڈه برش چندر گڈه جیون گڈه دندن گڈه چندن گڈه بیجا گڈه رام سین گڈه سیتا گڈه بنکا گڈه قلعه اجیل بل مهاکسر گڈه قلعه مهادی باین گڈه متهر گڈه بچی ورکت کو دیا گڈه سنبت گڈه بهار گڈه سه ور گڈه قلعه تهونیری قلعه که ور قلعه ملهن قلعه مارلی دیا کهر گڈه ریکا کرن گڈه قلعه لوپا بنالا خورد جو سیه پو رقلعه سوبها سوبیر گڈه وزنگ گڈه بچیتر گڈه مرود گڈه کهیر گڈه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

قلعه کاکوری سنگل گده ... [illegible] قلعه ... [illegible]

قلعه ... [illegible] گده ... قلعه ... [illegible] قلعه ... [illegible]

قدیم ستاره گده قلعه جنگ کهاری ... گده و ... قلعه ... قلعه ... [illegible]

قلعه واهنول قلعه راجپور کهانه ... قلعه وراکی قلعه چندیری قلعه جور قلعه ماهلیس وغیره

چندی ویرول ساجرا گر جراجیر ماتک گده و چون سنبهاجی براین همه ممالک ... [illegible]

یافت خیره سری بیه نسبت بعالمگیر پادشاه بجان ... ارادهای خارج ... [illegible]

بظهور آورده با وصف سرفرازی منصب که شش هزاری شش هزار سوار از پیشگاه شاهی

داشت تعهد حضور نکرده بسنه بساط بوس ندریافت شاهزاده محمد اکبر که از پدر یاغی بود

بدکن رفت پناه داد لهذا پادشاه را استیصالش مرکوز خاطر بود تا درسنه شیخ نظام حیدر

آبادی ملقب بمقرب خان قابو یافته از کولاپور بوقت سنبهاجی که مع کلس مشغول لهو

وعیش و طرب بود تاخت آورده مسافت چهل کروه بجلدی سر کرده قطع نموده در جنگلهای

صعب المسالک و گتل های دشوار گذار نورد دیده در رسید سنبهاجی اطلاع یافته با جمعیت

موجوده معدوده مقابل شد جنگی سخت درپیوست قضا را در اول زد و خورد و التهاب

نایره پیکار تیری بکب کلس دیوانش رسیده بر زمین آورد و دستگیرش کردند سنبهاجی

تاب ثبات در خود نیافته پناه بحویلی چار دیواری گرفت اخلاص خان ولد شیخ مذکور دیوار رخنه

قدم جرات پیش گذاشت و آن بی بال و پر را اسیر نمود آخر الامر حسب الطلب پادشاه

بحضور آوردند و حسب الحکم سلطانی بکمال تادیب مع کب کلس بقتل رسانیدند میگویند

وتاتیکه سر در حضور بادشاه نفتند زبان بفحش لا یعنے کشادند و هیچ از درشت گوئی
باقی نگذاشتند و تا که جان در قالب بود آثار عجز از هر دو معاینه نشد سرداران سنبهاجی -
بر این ماجرا وقوف یافته باخود اتفاق کردند و برادر کوچکش را در راهبری قایم مقام کرده
شیوه تمرد زیاده از سابق گردیدند چنانچه از تواریخ اسلامی وهم از جلد اول و ثانی -
ماثر آصفی بپیرایه ایضاح می پوشد خلاصه کلام اینکه عالمگیر بادشاه بعد قتل سنبهاجی در
اواخر عمر خود از ضعف و مرهته بر آمده بمصالحت قرار داد این شد بلکه سه بعید از محصول
ملکی زر پیه بصیغه سردیسمکهی حصه مرهته مقرر شود چنانچه احسن خان عرف میر ملنگ را
با اسناد سردیسمکهی نزد سرداران مرهته فرستاد از انجا که آنها را استدعای تفویض
راجه ساهو پسر سنبهاجی که در قید عالمگیر بادشاه آمده بود و بادشاه نظر بصغر سن از
قتلش گذشته بتربیت پرداخت و متصل خرگاه خاص در کشک داشت نمودند بپادشاه
شاه عالم را باستقبال خواستند بادشاه نظر بوسواس بدعهدی آنها ازان اراده باز
آمده میر ملنگ را پیش خود طلب داشت و فتح صلح نمود آخر در عهد شاه عالم سر صد ده بود
سه دیسمکهی از حصه رعایا بمرهته مقرر شده سند حواله گردید و چون شاه عالم بعد فتح کام
بخش در سنه ۱۱۲۱ هجری یکهزار و یکصد و بست و یک بر کامبخش مظفر گشته معاودت بهندوستان
نمود صوبه داری دکن با میر الامرا ذوالفقار خان مرحمت فرمود و داؤد خان پنی را
نیابت خود داده در دکن واگذاشت داؤد خان با مرهته موافقت تمام کرد و قرار داد
که آنچه از ملک وصول شود سه حصه از سرکار بادشاهی باشد و چهارم حصه از مرهته سوای
سیوم حصه سردیسمکهی از حصه رعایا که بالا مذکور شد اما سند حواله نشده بود که صحبت -
محمد فرخ سیر بادشاه از سادات بارهه یعنے عبدالله خان و حسین علیخان که وزیر
و بخشی کل بودند برهم خورد و حسین علیخان بدکن آمد پادشاه درباب گوشمال حسین علیخان
بیا ساهو راجه که ذوالفقار خان و سا قتدار خود از قید بر آورده برواج دکن و سرکردگی

مرہتہ ہا قایم نمودہ بود متواتر نوشت حسین علیخان این معنی را دریافتہ بتوسط محمد انور خان
وشنکراجی ملہار بشرط عدم تاخت وتاراج ملک وعدم قطع طرق ونگاہداشتن پانزدہ ہزار
سوار دررکاب ناظم دکن صلح منعقد کردہ موافقت تمام بہمرسانید ما سنا وچوتہہ و
سردیشمکہی شش صوبہ دکن بہر خود با تنخواہ کوکن وغیرہ ملکی کہ راج قدیمش نامند
حوالہ نمود وبالاجی بن بشنوناتہہ از برہمہ کوکنی وکیل ساہو راجہ را باتفاق شنکراجی
ملہار سرکردہ جمعیت پنجاہ ہزار سوار کردہ ہمراہ گرفت ودر اندک ایام ہر دو رابعد
عزل محمد فرخ سیر واجلاس رفیع الدرجات رخصت دکن دادہ تعیین عالم علیخان نمود
آمدیم براحوال ساہو راجہ آن اقبال مند ازلی ہمراہ پدر باسیری آمدہ در حضور
عالمگیر بادشاہ آمد منظور نظر بادشاہ گشت بادشاہ نظر بکم عمری او از سر خونش گذشتہ
ہمت بہ تربیت او گماشتہ متصل بارگاہ عام درگلال بار فرود آورد و منصب ہفت ہزاری
ہفت ہزار سوار وخطاب راجہ سرفراز فرمودہ وبعد چندے حسب التماس ذوالفقار خان
تفویضش گردید ودر ہمان نزدیکی انتقال پادشاہ سر داد آن بلند بخت بر چار بالش
راج نشستہ سرداران مرہتہ واسلام را با خود گرویدہ ساخت وبرہبری عقل خداداد
کار وبار ریاست خود بہ ہشت کس کہ آنہا را اشت پردہان یعنے ہشت وزیر گویند
سپردہ بفکر شد وبرمسند عشرت ونشاط وعیش وانبساط تکیہ گزیدہ رفاہیت اطاعت
سلطنت بر دوش کشیدہ فراغت تمام گزید ازانجاکہ ستارہ اقبال او در ترقی بود
سموم انقلاب واختلال سلطنت روز بروز وزیدن گرفت اول حال عالمگیر بادشاہ
رخت لب بستہ خاموشان کشید وثانیاً شہزادہ محمد اعظم شاہ باکر کبہ سلطنت و ارکان
دولت از دکن سمت دار الخلافت دہلی شتافت وبا بہادر شاہ برادر خود کہ از لاہور
بقصد مقابلہ رسیدہ در سواد جاجو دہ کروہی اکبرآباد تبر وآراستہ گشتہ گردید تاآنکہ
بہادر شاہ بتالیف امرای دکن قدم در دکن گذاشتہ کام بخش برادر خورد را

که رونق افزای حیدرآباد بود و در سواد قلعه گولکنده جنگ کرده زخمی شده دستگیر گردید
و در زمان اوان سند دیسکهی پیشه و ما سر صد ده روپیه از حصه رعایا پادشاه مرحمت فرمود
را بخطاب امیرالامرا ذوالفقار خان که مربی ساهو راجه بود صوبه‌داری دکن گشته داود خان پنی
نائب گذاشت و داود خان را نظر بر راست رعایا و خود داری خاطرداری مرهته منظور شد
تا آنکه انتقال بهادرشاه واقع شد و هرج و مرج تمام در سلطنت راه یافت و در میان شاه و
وزیر باطرز شطرنج نفاق گسترده گردید حسین علیخان در دکن آمد با داود خان جنگید و
او را کشت و با ساهو راجه موافقت بهم رسانده سند چهارم حصه محاصل ملکی سپرد و دیسکهی نیز
بهر خود تسلیم نمود و فوجی از و همراه گرفت موافقت دیده فلکی موجب ترقی اقبال ساهو راجه
شد او بخاطر جمعی تمام در انتظام ملک پرداخت چه خس و خار دکن از توجه عالمگیر پادشاه
برفت و در رب آمده بود و از سلطانان و زمینداران با اقتدار نامی نمانده که خارا در دل باشد
راجه ساهو تخلیه ملک از صاحبان فوج و اختلال سلطنت اسلام بنا بر نفاق امیران غنیمت
دانسته بفراغ خاطر قدم در عیش و کامرانی گذاشت و در هر پرگنه دو نائب مستقل یکی
سکاسدار که تحصیل زر چوتهه کند و دوم سردیسکهه که وجه رسوم آن وصول نماید مقرر کرد و اقربا
خود را تقویت تمام بخشید بهرسوجی را بملک کرناتک و تراثر مامور کرد و داماجی گایکواڑ را
رفیق ساخته بگجرات فرستاد و کانهوجی و رانوجی و سیتاجی بهرسه برادر از بیار دران بهرسوجی
در کرناتک حاکم گشتند و بهرسوجی را دیباجی نام فرزند شد و از و رگهوجی متولد گردید و او
چهار پسر یادگار گذاشت جانوجی مودهاجی ساباجی بنباجی اولین یعنی جانوجی بر حکومت
بار جلوه گر شد الحاصل ساهو راجه آسوده حال فارغبال زندگانی بانصرام رسانید گویند
سخت زانی وحرام کار بود و هر جا زن جمیله از رعایا و سپاهی می شنید بزور و زر طلبیده
مباشرت نموده سرمیداد اکثر اوقات بخانه کسانیکه زن شکیل می یافت خود رفته وار ثانیا
ضعف حواس بد کرده شبها بیمار خود زنی خبر یافت که سپاهی زن زیبا دارد و از ...

محتاله پیغام وصال فرستاد و آن زن عصمت سرشت شوهر خود را از این ماجرا اطلاع داد
شوهرش اشاره کرد که بمکر و حیله و رفق و مدارا تنها در خانه طلب نماید و خود بشهرت سفر اسباب
برآورده روزانه کوچ نمود و شب تنها بخانه آمده متواری نشست تا آنکه ساهو راجه تنها با یک
خدمتگار و دو سه جوان چوکی وقت شب موافق وعده بخانه سپاهی آمده بمباشرت پیش
گستر و جوانان را بر دروازه بمحافظت قایم داشته خدمتگار را بطلب شراب وغیره اشیا
طلب فرستاد و زن عفت مآب موافق ایمای شوهر ساهو راجه را از جامهای متواتر شراب
مدهوش نموده شوهر را اطلاع گردانید شوهر از کمین گاه بدر جسته دروازهٔ خانه از اندرون مقفل
ساخته دست و پایش آن مخمور بریسمان بسته باستونی بند کرده و پاس نمک منظور داشته
قتل نکرد اما کفچه و دیگ را در مقعدش خلانده در دغن زردی بافتیله در کفچه انداخته چراغی
افروخت و آنرا همان دستور در خانه گذاشته از راه دیگر مع زن خود روان گشت ـ
و مفقود الخبر گردید چوکیداران بگمان اینکه راجه مشغول عیش اند بی فکر نگاهبانی آخر رساندند
تا آنکه صبح شد و آفتاب طلیعه نور آشکار ساخت چون دیر بسیار ملحوظ گردید دروازه را شکسته
اندرون آمدند و ساهو راجه را نیم جان گرفتار این حالت دیدند مخفی در پالکی انداخته بخانه
آوردند و در سراغ مرتکب این حرکت شدند آخر از و نشانی نیافتند و ساهو راجه از غیرت
یا بالم ضرب کفچه در همان دو سه روز قضا کرد و رفقا در اخفای این امر کوشیده بمنزل
رسانیدند تاریخ وفاتش در ۱۱۶۳ هجری یکهزار و یکصد و شصت و سه هجری نوشته اند چون
ساهو راجه لاولد بود رام راجه نبیره راجارام خلف سیواجی را بسرداری برداشتند و
در ستاره که دار الاماره مرهته است مسند نشین ساختند و بست آنجا بقبضه خود آوردند
چنانچه تا حال همان جا توالد و تناسل راجه های مذکور است و بر احوال تفصیلی اولاد ایشان
اطلاع نیست مگر نام تو نکی باقی و کامیابی بر دهان برسم ظاهر از خلعت وغیره از انجا مسلم
چون انقراض دولت مرهته از ساهو راجه شد و گرد و سه سردار مرهته که بعد ابتدا از نوکر سیواجی

بودند و بعد از ان دامن دولت آصفیه بدست آوردند و تا حال اولاد آنها و کشش از خاندان
دارند بقلم می آرم تا نام آنها نیز بر صفحهٔ روزگار بطفیل احوال مرهٹه ثبت باشد **راجه**
چندرسین جادو پدرش دهناجی جادو از سرداران معتبر راجه سنبهاجی بهوسله
بود همواره با افواج بسیار بتاخت و تاراج ملک می پرداخت بعد وفات ساهو راجه بنوکری
پادشاهی امتیاز یافته بهالکی وغیره محالات صوبه بیدر در اقطاع او مقرر گشت با چهار هزار سوار
نوکری میکرد و در تعلقه پنج محله که در جاگیرش بود موضعی کرده کشنا بالائی کو بسجه قلعه مختصر
ساخته بچندرگده موسوم نموده آصفجاه مغفرت مآب پاس او بسیار میکردند میگویند وقتی
باجی راؤ با نواب مغفرت مآب بعد محاربه مصالحه شده طا چند قرار داد شرایط صلح
این هم بود که دهناجی جادو بخانه اش هانه قدم رنجه نماید نواب برای پذیرایی این امر
خود بخانه دهناجی جادو تشریف برده اظهار باجی راؤ بر زبان آورد دهناجی گفت نام برده
از ادنا نوکران این کس بوده گاهی اتفاق نکرده که بخانه اش رفته باشم نواب فرمود
تشریف بردن آقایان بخانه ملازمان و کهتران موجب منقصت سرداری نیست بلکه باعث افزایش
آبروی ملازمان خود است و ما این شیوه اکثر داریم و نوکران را می نوازیم امتثال دهناجی
جادو بر طبق فرمود نواب بخانه باجی راو رفت باجی راو خبردار گردیده پیاده باستقبال شتافت
کنج پالکی گرفته بهمان دربار و تا دیر دست بسته پیش او استاده ماند خوشامد باجی راو که
بر خود غلط نشده نسبت تمکین دهناجی جادو که متزلزل گشت هر گاه نواب بخانه باجی راو تشریف
ملاقات میرفت دهناجی جادو همراه سواری بوده وقت فرود آمدن باجوق خود طرفی بر فیل مستقل
قیام میداشت الحاصل ۱۱۵۶ هجری یکهزار و یکصد و پنجاه و شش هجری پس از فوت او پسرش راجه
رامچندر بجای او قرار یافته بمنصب هفت هزاری و خطاب مهاراجه سر اعتبار برافراشت –
اما از نادرستی در خانه او داد بیداد سپاه طلب خواه بود و در عمل صلابت جنگ بنا بر بی رشدی
او اکثر محالاتش بضبط در آمده باز بتقریبی بحال شد گاهی بنوکری میرسید و گاهی تغافل

سیکرد در ایام ولی عهدی نظام الدوله آصفجاه که لشکر اسلام در ملک مرهٹه در آمد نمود و
هر روز ستیز و آویز بوده با آنها درساخته شجے با جمعے برخاسته رفت چون متلون مزاج بود
و قباحت فهمی اصلا نداشت پیش آنها هم ساقط الاعتبار گشته بعد چندے در دولت آباد محبوس
گردید و بوساطت بعضے از انجا رهائی یافته بعد صفح جرایم ندامت گویان پیش نظام الدوله آصفجاه
آمد و بحالی منصب و جاگیر بدستور سابق مورد عاطفت شد چون آخرها ازو حرکات نامناسب
سرزده اطمینان از میان رفت آصفجاه او را نظربند فرموده در قلعه گولکنڈه محبوس ساخت
و در انجا درگذشت و دو پسر ازو باقی مانده بجاگیر قلیل از محالات ارکی بسر می بردند آنهم درگذشتند
حالا نام و نشانے از آنها یافته نمی شود **راجه سلطان جی** از قوم مرهٹه ملقب به بنالکر
بجاجی نایک نبیره انگ پال که از اعاظم زمینداران دکن است ابتدا بنوکری راجه ساهو
می پرداخت و بسرلشکرے او معروف بود در عهد نظام الملک آصفجاه امتیاز برگرفته بمنصب
هفت هزاری و بتوله داری سرکار بیڑ و از بعضے محالات سرکار فتح آباد صوبه خجسته بنیاد
و پرگنه حویلی پاتهری صوبه محمد آباد سربلند گردید با سه هزار سوار نوکری میکرد سالے که نواب
مذکور برحمت حق پیوست بفاصله چند ماه سال هزار و یکصد و شصت و یک هجری او هم فوت نمود
پس از ان ناصرجنگ شهید در ایامے که عزیمت پهلچری نموده قریب سکنش رسید هنونت راو
پسر او با فوج خوب بر آمده در کنار لشکر اسلام خیمه زد ناصرجنگ مراعات سرداری او نموده
اول برسم تعزیت بمنزل گاه او شتافت و بیافتن منصب و خطاب ارکی و تقرر محالات پدر
در جاگیر گلشن آرزوئے او سرسبز شد و در عهد صلابت جنگ نقط و هیراج بر نام او افزود درگذشت
در سنه هجری هزار و یکصد و هشتاد و کسرے به نیستی سرا درشد پسر صغیرے که ازو مانده بود
جاے او بسرداری چهره برافروخت اما چون پایه دیرینه درمیان نبود و بندوبست محالات
و رسیدن بنوکری هیچ صورت نه بست لهذا بعد یک دو سال قلیلے از جاگیر برو گذاشته باقی
بضبط در آمد چون پسر مذکور که هیبت راو نام داشت قریب بشباب رسید محالات دیگر ازو منو

شراة تنخواه یافت جوان خوش رو بود در عین جوانی ناکام از زندگانی رفت **راجه بهیرجی**

پسر بهیروجی سرکر که فرقه‌ایست از قوم دهنگر یا کانشی در نواح از کوندی که بکنار دریای

تنگ بهدرا واقع است و سابقا مکان نشست راجه ابو د توطن داشتند و بتقریبی از انجا بر آمده

در دیهات قریب بلده بیجاپور سکونت ورزید بهیروجی در عهد نظام الملک آصفجاه بمنصب لایق

و بتعلداری پرگنه پالم صوبه بیدر سرفرازی یافته بنوکری می پرداخت چون در گذشت

پسر کلانش بجای او تقرر پذیرفت و رفته رفته بمنصب هفت هزاری و خطاب راجه بهیرجی بهادر

وافزونی اقطاع چهرهٔ عزت برافروخت سال هزار دو یکصد و نود بجهان دیگر شتافت

با زبان فارسی آشنائی داشت و در فن گیت و دوهره که عبارت از کلام موزون بزبان

مردم مابین گنگا و جمنا ماهر بود و سوشگافیها میکرد راقم مکرر با او صحبت داشته

از و پسرش سداشیو راو و برادر زاده‌اش جاگیر ارثی را بتقسیم یافته سررشته ملازم سرکار

داشتند حالا بر احوال آنها اطلاع نیست **چهار راو چاند جسونت** بهادر

پسر راو رنبها است که در عهد خلد مکان بمنصب عمده و تعلقداری دکن سرفرازی داشت چون

با پسران راجه ساهو بهوسله مکرر سر جنگ بار رسانیده بود بانها به قرار یافتن صلح با حسین علیخان

شکایت او بمیان آوردند او بخاطر داشت آنها او را بعد مقید ساخت در ایامیکه نظام الملک

آصفجاه از مالوا راه دکن پیش گرفته بود رنبها خود بسبب در خواست محمد انور خان رهائی

یافته بکمک برهانپور تعین شد او که آبله در جگر داشت تو ساخت محمد غیاث خان بالوئین

مذکور ساخته بملاقات پیوست و در جنگ عالم علیخان و مبارز خان عماد الملک مصدر

خدمت گردیده بمنصب هفت هزاری و هفت هزار سوار مانند سرگشته بعد فوت او پسر

بمنصبی در خور و تقرر محالات ارثی و بتبدیل علم اعتبار برافراخت محالات جاگیر داری خوب

داشت تا بادی اقطاع پرداخته فوج شایسته فراهم آورده بود ... رایت بهادری افراخته

از انجا که مسیر منصوبه بود بواسطه جوانب و حوالی سرکار ... در عمل ناهنجار

بخطاب جسونت ناموری اندوخت و در جنگ پهولچری با فوجین مزبور بعمده تر دوات شایسته
گردید اگرچه در السنه قرصید نامی مقتول شدن از بنام نامبرده هم افتاد سال هزار و یکصد
و هفتاد و شش هجری بدار عدم شتافت پسر کلانش را جسونت که آثار رشادت از چهره او
لایح بود در عین حیات او درگذشت الحال پسر کوچکش مهارا دور او رنبها پسر جسونت
مزبور بطور ذاتی ارث بجاگیر او کامیاب گشته بنوکری سرکار می پردازند را و رنبهاے مذکور
جوانی است نوشته و جوانمرد با همت و دولتش درین ایام که خزان سرداران قدیمی است
آب و رنگی دیگر دارد چون بتقریب تسوید این اوراق تحقیقات قوم بنجارا که رسد رسان
بلاد و عساکر است اتفاق افتاد نظر بتازگی سخن اینجا مسطر از ذکر خالی از معلومات نیست ۔

قوم بنجارا این گروه را دو فریق است یکے را بهوگیا و دوم را بهرتیا گویند بهوگیا بست
هفت یا هشت قسم دارد و هر قسمے صاحب گاوان بسیار د این قوم در آفاق گردی و آذوقه
رسانی بلاد و عساکر بهرست که قصد نماید بے نظیر است بسوائے آنها کسے متکفل این امر
نمی شود و بموجب قول سه دار نوع آمد و شد و فراهمی گاوان دارند و هر فریق صاحب طبل و
نشان و علم و زبان اینها نیز صاحب سلاح می باشند و فرود گاه و بود و باش اینها را
مکان معین بنسبت زن و فرزند و سامان خانه داری همراه دارند و شبانه در بادیه که رونق
آب و گاه دیده فرود می آیند و سواس از جانوران درنده و رهزن و دزد ندارند و گاو اینها را
شیر ضایع نمیکند گویند از قوت سحر دهان شیر را فی الفور دست دزد و رهزن بند سازند بلکه
زنگوله گردن گاوے که مقدم گاوان دیگر می باشد از سحر تعبیه کنند که هرجا صدائے آن
میرسد دهان موذیات بند میشود و فریق دیگر که باسم بهرتیه است اگرچه تمام شیوه مذکور
دارد و اقسام آنها پنجاه و دو یا بیشتر بجز ضلع مخصوص خود بملک دور دست نمی روند ۔
در نواح اورنگ آباد و پونه وغیره فریق بهرتیه سایر و دایر ند از مالوا و کوکن و خاندیس و
نواح دیگر غله رسان و فریق بهرتیه در صوبه حیدرآباد تا ضلع ناگپور و براڑ و کنار کشنا

نگاہ می نماید نام سردار قوم بہوگیا بہنگی وجنگی است و نام سردار قوم بہرتیا پچھین اگرچہ اینہا در سلف گذشتہ اند اما در اولاد آنہا ہر کہ پیدا میشود تازہ ساز نام اجداد خود است وشمارہ گاوان اینہا بر وقت تا لکوک میرسید و منازعت فیما بین ہر دو قوم بنا بر ضلع نوردگا بابرکت مردم قوت دست میدہد وعند الضرورت سہ شر یک بلشکر ہم میشوند وجنگ می کنند چنانچہ کہ نواب آصف جاہ ثانی متصل دہار و ر وربنرد مرہٹہ فی ہجلہ مغلوب گردیدند ومرہٹہ خواستند خود را تا فیل خاصہ رسانند بنجاراہائے بہنگی گاوان خود را کہ قریب پنجاہ ہزار گاو پر انبار بود گرد و پیش فیل خاصہ کردہ حصارے مضبوط نمود و چپ قلش مردانہ بعمل آورد کہ رسائی فوج مرہٹہ تا فیل نشد و فیما بین ہر دو فریق شادی کتخدائی میشود اما رسم کدخدائی طرفہ دارند کہ ہر کسے خواہش زوجہ داشتہ باشد تن تنہا در جوق فریق ہم چشم برود وخود خواستگارے نماید آنہا او را مانند جان داشتہ بسر انجام شادی پرداختہ را دنی موافق مقدور داد و رخصت سازند بعد ازان او مختار است کہ در قوم خود رسیدہ ضیافت قوم کند اما صاحبان دختر شریک او نمی باشند و مادر و پدر شوہر شادی فرزند خود نمی بینند زنان ہر دو قوم زیور سنگین از برنج در پا و دست دارند و جوڑہ عاج از پنجہ تا بغل می پوشند ملکہ دختر نوکدخدا انگشت سعجر و چند تا چوڑہ آویزان سازند معنی لفظ بہوگیا موافق قیاس بدو وجہ معلوم میشود و یکے اینکہ بہو بمعنی زمین است وگیا بمعنی کندہ کردن یعنے تمام زمین را طے می کند دوم اینکہ بہوگیا لفظ مرکب بمعنی گرسنہ است یعنے از گرسنگی جا ہا میگردد و معنی بہرتیا اینکہ بارکندہ است احال سطرے چند در احوال **رفقاے سیواجی بہوسلہ** می طرازد کہ سرداران قدیم این فریق در ابتدا دہناجی جادو و سنتاجی کہوڑپڑہ است. کہ ہموارہ فوج کشی ہا میکردند و بتاخت و تاراج ملک می پرداختند احوال اولین بالا مستقل ذکر یافت دومین را کہ علم نخوت می افراخت پس از راماپہ سبنہا گفتہ زوجہ او کہ بتونکے پسر خورد سال خود کار فرما بود دہناجی وغیرہ کشتند پسرش را نو کہوڑپڑہ چندی بعارت

بجاے پدر می پرداخت وار ذیہم نامور تر گردید اولاد و اقوام ہریکے در دکن موجود دلیم
از سرداران مذکور وبہادر یہ اند کہ در ملک گجرات در آمدکرده اکثر صوبہ مذکور را بتصرف
آوردند دیگر از سرداران رگہوجی بہوسلہ است کہ با راجہ مذکور نسبت ہم قومی نیز داشت
صوبہ برار متعلق باو بود و ملک دیوگڈه وچاندا نیز بدست آورده از راه گنگ بملک بنگالہ
رفت وعیوض چوتہہ آنجا صوبہ اوڑیسہ گرفت بعد فوت او جانوجی پسر کلانش بجاے او
چون فوت نمود چندے میان برادرانش نزاع بود آخر برسودہوجی بن رگہوجی مقرر گشت
واو سند تعلقہ بنام پسر خود رگہوجی حاصل کرد دیگر از ہمراہان او مرار راو گہوڑپڑه است
کہ تعلقہ وار سراو غیره محالات صوبہ بیجاپور بود ونامے بسرکردگی برآورد قلعہ گیتی وغیره محالات
بسیارے در تصرف داشت حیدر علیخان مطابق سنہ ہزار وصد و نودم در قلعہ مذکور محصور
نموده دستگیر ساخت و در قید او بعدم خانہ نہاد و سرداران خیر از اندازه تحریر بیرون -
مخفی نماند کہ از تاریخ مرہٹی تا احوال ساہوراجہ ترجمہ نموده شد وبعد ازان ورقے چند مشعر
براحوال سرداران کہ از راقم سطور ربط مودتے داشتند وملاقاتہا فیمابین می شد تا اینجا
از خود گذارش یافت حالا تتمہ احوال بنا بر تتمیم کلام برسم اجمال می نگاریم زیرا کہ کیفیت
تفصیلی این گروه در تواریخ اسلامی مثل تاریخ خافیخان وخزانہ عامره ومآثر آصفی کہ از تالیف
محرر است بشرح وبسط تمام مندرج وبعضے سوانح کہ بعد اتمام کتاب مذکور بدریافت رسید
نیز شمہ بنوک قلم می آرم -

آغاز کیفیت مداخلت براہمہ کوکنی در دولت مرہٹہ بہوسلہ وبرکنار گذاشتن آنہارا فقط بنام نوکرے

ناقلان صادق القول می آرند کہ بالاجی بن بشناتہہ کرنامش در احوال ساہوراجہ ذکر یافت

اول حال در ملازمان وبسناجی جادو سنباپتی منخرط بود چون جوهر لیاقت وکاردانی داشت
رشید بی بهره سانده قدم در سوال وجواب امور عظمیه گذاشت وازطرف راجه ساهو بصیغه وکالت
در خدمت امیرالامرا حسین علیخان پیوست ووقتیکه امیرالامرا عالم علیخان برادرزاده خودرا
بصوبه داری دکن گذاشته حسب الطلب عبدالله خان قصد شاهجهان آباد کرد بالاجی مذکور
بسرکردگی پنجاه هزار سوار متعینه همراهی امیرالامرا گزیده باجی راو پسرش که بلند طالع -
صاحب اقبال بود اکثر همراه وبسناجی جادو بحضور ساهو راجه آمد وشد میداشت ومورد
خطابات ومصدر ترددات میگردید درین ایام افواج متعینه شاهجهان آباد که بسرکردگی
بالاجی در هند بود باتفاق سنکراجی ملهار که از پیشگاه امیرالامرا صاحب اختیار دکن شده بود
مراجعت بدکن نموده تعین عالم علیخان گردید عالم علیخان را غیراز نام نماند وحکم بالاجی
بشناتهه وشنکراجی ملهار شد تا آنکه صوبه داری مالوه از پیشگاه فردوس آرامگاه محمد شاه
بگردهربهادر که از قوم ناگر بود مقرر گشت واو درسنه یکهزار ویکصد وسی سنه هجری آمده داخل
گردید راجه ساهو باجی راو را بجمعیت همراه داده بمالوه فرستاد واو بگردهربهادر مظفر گردید
گردهربهادر جنگ کرده مقتول شد باجی راو سالم وغانم خود را پیش راجه ساهو رساند چون
ازو درین مهم ترددے شایسته بظهور رسیده بود مشمول عواطف راجه گشت درین اثنا
سری پت نامی سرکرده هشت کس پردهان وفات یافت راجه ساهو باجی راو را اهل
دیده خدمت سری پت متوفی باو فرمود وبعنایت سکه کٹار سرفرازی بخشیده بمنصب پیشوائی
وسرهشتگی هشت پردهان نواخت وچون او از قوم براهمه کوکنی بود وبرهمن را در زبان هند
پنڈت گویند به پنڈت پردهان شهرت گرفت سکه کٹار عبارت است از آنکه مهر وزارت را
درکیسه پارچه داشته بر گوشه رومال بسته بر کٹار گذارند وکسے را که سرفراز میفرمایند
عنایت میکنند تا بجائے قلمدان وزارت باشد الحاصل باجی راو برین خدمت عظمی
سرفراز گشته کلاه گوشه افتخار بفلک رساند وچماجی برادر خود او نیز بدرجه امارت رسید

هر دو برادر در انتظام ممالک بجان کوشیدند و در انفتاح قلعجات در رفت و روب خاشاک غنیم و فساد داد جسارت و جلادت دادند تا آنجا که نیر اقبال به اوج لوا هر جا که روی آورد بفتح و دولت استقبال می نمود و بجز نیکنامی و ظفر این حاصل نمی شد - باجی راو دکن را از مفسده پاک ساخته و بانتظام واقعی پرداخته با هشتاد هزار سوار و توپخانه آتشبار و پیاده های بیشمار باتفاق چماجی برادر جانب هندوستان رخت کشید اول نواح اوجین را دستخوش غارت نمود و بر صوبه مالوا متصرف گشته از پیشگاه خلافت مظفر خان بهادر برادر امیر الامرا صمصام الدوله مامور بمقابله و تنبیه او شده تا لب نربده رسید - باجی راو مصلحت در جنگ ندیده عطف عنان جانب دکن نمود و باز در سال یکهزار و یکصد و چهل و هفت هجری قاصد هندوستان گشت قمر الدین خان وزیر و امیر الامرا از حضور بادشاه بتادیب او تعین گشته سی کروه مسافه فیمابین گذاشته در ملک مالوا در آمدند - باجی راو نیز بمقابله هر دو امیر کبیر دو جوق کرد یکی را بسرداری پیلاجی جادو بمقابله وزیر الممالک فرستاد سه چهار بار جنگ واقع شد و جوق دیگر را بسرداری هولکر در مقابله امیر الامرا گماشت - امیر الامرا بزعم اعتماد الدوله طرح صلح انداخت و بعد صلح هر دو امیر عالیشان معاودت نموده داخل دار الخلافت شدند و بعد یکسال امیر الامرا موافق درخواست راجه جیسنگه سوائی سند صوبداری مالوه و گجرات از پیشگاه بادشاه بنام باجی راو فرستاده مرهتان را مرهون احسان خود ساخت - باجی راو از بندوبست صوبه های مذکور مفروغ شده بعد تاراجی راج سنده اور پیلاجی را حکم کرد که در انترسید که ملکیت مابین گنگ و جمنا رفته شورش اندازد و از دریای جمنا گذشته با برهان الملک که متصل اکبرآباد مخیم دارد آویزد - چون فریقین مقابل شدند بحسب اتفاق شکست بر لشکر مرهته افتاد و پیلاجی گریخته بحالت تباه بباجی راو پیوست باجی راو

درخشم آمده بجو چهاسے متواتر برسم یلغار در شبانہ روزے مسافت ہفتاد کروہ طے کرد و میلۂ کالکا کہ ہفت کروہ دہلی مجتمع بود بتاراج آورد۔ قریب بود کہ بر ساکنان شہر دست اندازد بارے امراے بادشاہی توفیق مدافعت یافتہ کوس جنگ نواختند و نبرد مردانہ گرفتند و سہ ہزار آدم یکبار رقص بسمل نمودند۔ باجی راؤ عنان معاودت ہمان زمان تافت و از روسائے ہند ہر کس را کہ مغلوب دید بار اطاعت و مالگزاری بصیغہ چوتھہ دہی بر گردنش گزاشت بعد ازانکہ آبادی پونہ بفر وجود باجی راؤ زینت بخش جہان شد۔ ایلچیان راجہ جےسنگہ سوای والی جے پور پیش باجی راؤ رسیدہ طالب معاونت گشتند و اداے مبلغ وجہ نعلبندی کہ عبارت از خرج روزمرہ سپاہ باشد بر ذمہ خود قبول کردند۔ بنابران باجی راؤ کہ بسرمیت پیشوا مخاطب شدہ بود رانوجی سیندہیہ را کہ خاک بردار اشتہ او بود۔ مع ملہار راؤ ہولکر و اوداجی پنوار بفوجی شایستہ وجرار ماذون ساخت و آنہا با مردم در ملک راجپوتانہ رسیدہ رسم امداد بعمل آوردند۔ ہمین کہ خرخشہ راجہ بخت سنگ راٹھور کہ مصدر اینہمہ شورش و فساد شدہ رفع گشت و غبار فتنہ برخاستہ فرونشست سپاہ دکن قصد مراجعت داشت کہ ستر سال مرزبان چہتر پور کہ دران سال محمد خان بنگش بر طبق حکم اقدس در پے تخریب او شدہ در استیصال می کوشید ملتجی گردید۔ فوج دکن بجا بجی تمام متوجہ آن سمت شد و بوضع معمولی خود از بند کردن رسد لشکریان و تاخت و تاراج خانمذکور را عاجز و زبون کردند و نوعی تنگ گرفتند کہ آن سردار عمدہ سرکن پرکن عنان معاودت بدیار خود پیچید۔ راجہ سرداران فوج را مبلغے گرانمند دادہ شادکام مرخص کرد۔ چون آنہا پیش باجی راؤ رسیدند باجی راؤ در جلدوے این ترددات ہولکر را اندور و رانوجی را اوجین داد۔ درین اثنا خبر رسید کہ نواب نظام الملک آصفجاہ از پیشگاہ خلافت سند صوبہ داری مالوہ

حاصل کرده میرسد بنابرین باجی راو از مقر خود کوچیده بر بهوپال علم زد و درانجا تلافی عسکرین روداد سرگرم جنگ و جدال بودند و هنوز معرکه یکسو نشده بود که هنگامه آمد آمد نادرشاه در هندوستان گرم گردید. نواب با باجی راو مصالحه نمود و ناصر جنگ خلف خود را در اورنگ آباد نائب گذاشته خود بجناح استعجال جانب شاهجهان آباد شتافت باجی راو بعد رفع مهلکه نادرشاه پله اسلام ضعیف دیده با ناصر جنگ آویزش بنیاد نهاد و بجمعیت پنجاه هزار سوار جرار در ظاهر بلده اورنگ آباد سیاستی نمود ناصر جنگ با ده هزار سوار مقابل شد و بتائید الهی در جنگ غالب آمده اراده تاخت پونه کرد لاعلاج باجی راو بصلح پرداخته بملاقات وی آمد و سرکار هندیه جاگیر یافته بمالوه راهی گشت و در سال یکهزار و یکصد و پنجاه و سوم هجری برکنار نربدا غریق بحر فنا گشت بالاجی راو ولد بزرگش که نانا لقب داشت مسندنشین ایالت پدر گردید -

تسلط بالاجی راو پسر باجی راو ابن بالاجی بن بشناته مذکور

چون منصب پندت پردهانی بعد انتقال پدر ببالاجی راو قرار یافت و از پیشگاه راجه ساهو بعطای خلعت پیشوائی معزز و مباهی شد چماجی عم خود را بدستور و آئین جد و آبا مسلم داشته قوانین راج را زیب و زینت بخشید و در رضامندی خالق و امنیت و آسودگی خلائق کوشیده قدم متین تر از پدر گذاشت و در سالیکه آصفجاه از حضور رسیده رونق افزای برهانپور بود شرف ملازمت دریافته رخصت مالوه گرفت و آصفجاه راتق و فاتق صوبجات دکن گشت و تا ایام حیات نواب موصوف که هشت سال بود از راجه ساهو فتنه جنگ و صلح کجدار مریز ماند و بعد وفات نواب پسرش ناصر جنگ قریب دو نیم سال مصالحه بحال داشته چون ناصر جنگ جانب آرکات شهید شد و راجه ساهو هم در همان سنه یکهزار

یکصد و شصت و سه هجری رو بکتم عدم نهاد نظر برینکه او را فرزند نبود ارکان
دولت راجه رام رستمے که بالا ذکر یافت جانشین ساختند چون نصیبه کامل و
بهره وافی از ریاست و سرداری نداشت سرانجام تمامی مهام و استحکام مراسم
طبقه انام را در قبضه امرای عظام گذاشته خود را وجه تعطل پنداشت درینصورت
مقدمه بالاجی راو بیشتر از بیشتر رونق و بهار دیگر گرفت و آنچه بود دو بالا شد بمزید کیاست
و ...لی فهم و فراست و دانائی مرجع کل گشت. تا آنکه قلعه ستاره برای بود و باش
راجه که غیر از نام و لبس بیرون اختیار نداشت مقرر شد. و پونه را که از آنجا سه منزل واقع
است مستقر دولت خود تجویز کرد و خرابیهاے خانه آصفجاه ایجاد شهادت نواب شهید
دیده بر اورنگ آباد لشکر کشید و از رکن الدوله ناظم آنجا پانزده لک روپیه پیشکش
گرفت و برگشت از سوانح سال یکهزار و یکصد و شصت و چهار هجری آنست که چون
از انتظام هندوستان در عهد سلطنت احمد شاه منصور علیخان صفدر جنگ بر سر احمد خان
وغیره لشکر کشی نمود و نوایر جنگ و جدل با هم گرم گشته حل گردید افغانان با وصف جمعیت
قلیل دست از جان شسته تیغ دو دستی زدند و در اول محاربه غالب آمده اگرچه نول رای
نائب صوبه را که در تهور و فراست و عدل و ریاست سر شناس وقت بود بجان کشتند
اما در جنگ دویم که وزیر الممالک صفدر جنگ خود مقابله کرد شکست درست خوردند و داد
این صورت وزیر تدبیری کرد که فوج از دکن طلبیده دمار از روزگار این مردم بر آورد
چنانچه راجه جگل کشور و راجه لچهمی نراین وکلای خود را فرستاد. بالاجی راو جی آپا سیر
رانوجی سیندهیه را بعطای نوبت که مرتبه عالی است سرفراز نموده مع ملهار راو
هلکر و افواج وافر رخصت ساخت سرداران مذکور قطع مراحل و طی منازل نموده از
صفدر جنگ ملاقی شدند و سی و پنجهزار روپیه یومیه سرداران مذکور مقرر گردید اولا
دکهنیان از دریای جمنا عبور کرده شادل خان افغان را که از طرف احمد خان فوجدار

کول جالیسر بود ناگهانی ریخت نموده هزیمت دادند و بسیاری قوم افاغنه را کشته
و دستگیر ساختند غنائم فراوان بدست آوردند و تمام ملک را تاخت و تاراج نموده
اموال لکوک گرفتند و تا فرخ آباد و میئو وغیره پایمال سمند حوادث و نکال نمودند
بعد ازان هرچند باتفاق وزیر و سورجمل جات دفعات محاربات و چپقلشهای
مردانه کردند و هم احمد خان و سعد الله خان وغیره بجای خود دم از مساهمت
زده حتی المقدور در امور جنگ قصور نکردند لیکن آخر کار جماعهٔ افاغنه از شدت
اعدا طاقت مقاومت در خود نیافته شکست فاحش خوردند و در کوه کمایون خزیده
محصور شدند که در انجا بسبب مخالفت آب و هوا و نبودن سرانجام غذا
هزارها مردم راه عدم گرفتند چون عرصه جنگ بدرازی انجامید و هنگام
موسم برسات رسید ملک افاغنه بطور چاولی گذرانید وزیر سرداران دکن را
بجلدوی این همه محنت کشی ها و جانفشانیها ملکی از حدود کویل و جالیسر و میئو و
فرخ آباد تا کوره جهان آباد مرحمت ساخت ـ احمد خان چار و ناچار تن بمتابعت
بوسیله جی آپا و هولکر بمصالحت پرداخت وزیر الممالک فرخ آباد و میئو وغیره
ملک شانزده لک روپیه باخراج [illegible] و ایشان قبول کرده باقی را بصیغه مالگزاری
سپرد و نعل بندی ازان بمرهته مقرر نموده معاودت بصوبه خود کرد و بعد ازان
در سال یکهزار و یکصد و هفتاد بالاجی راو جمعی کثیر فراهم نموده بعزم پیکار در ایت
اورنگ آباد رسید آصفجاه ثانی ادام الله اقباله که حالا در دکن رونق افزا اند پیش
آمده با سی کروهی از جای خود بیشتر رفت آخر الامر ملک بست و هفت لک روپیه
بطریق جاگیر تواضع نموده صلح کرد گویند دران آوان راه و رسم امرایان هندوستان
از جبن و خباثت طینت چنان مقرر شده بود که هرگاه مهمی صعب در پیش می آمد یا
مشکلی واقع می شد از نبودن حوصله و عدم سرانجام مهام مشکل خود را بکناره

بہبدا انستند. واقرار بجرأت ومردانگی سرداران دکن نموده التجامی آوردند ورونق
کار خود باستمداد آنہا می جستند چنانچہ عماد الملک غازی الدینخان نبیرہ آصفجاہ
مرحوم بنا بر ناخوشی نجیب الدولہ عالمگیر ثانی رگھناتھ راو برادر اعیانی بالاجی راو
وملہار راو ہولکر را در سنہ ۱۱۷۱ یکہزار ویکصد وہفتاد ویک بمبالغہ وبلیغ مبالغ طلب
داشت ودور شاہجہان آباد را فرو گرفت وعالمگیر ثانی ونجیب الدولہ در قلعہ
محصور شدند۔ چنانچہ یکماہ وپانزدہ روز جنگ توپ وتفنگ شروع ماند آخر ملہار راو
واسطہ صلح گشتہ نجیب الدولہ را کہ از ورشوت خوبے یافتہ بود بحرمت وآبرو وتمامے
اسباب واشیاے او از قلعہ برآوردہ نزدیک خیمہ خود فرود آورد وصباح آن بسہارنپور
وغیرہ ملک متعلقہ اش کہ آنروے جمنا بود رخصت نمود بعد ازان عماد الملک با پادشاہ
آنچہ کرد بر کتابہ روزگار ثبت است۔ چون سداشیو راو عرف بہاؤ وعم زادہ
بالاجی راو سلطنت ہند را ذلیل دید قلعہ احمد نگر بسازش وساختگی قلعدار
پادشاہی در قبضہ تصرف خود آورد وبا نواب صلابت جنگ وآصفجاہ ثانی نبردہا
نمودہ ملک شصت لک روپیہ برسم جاگیر از قبیل پرگنات اورنگ آباد وصوبہ
ہا بیدر وبیجاپور وقلعہ دولت آباد وقلعہ آسیر وقلعہ بیجاپور در قبضہ تصرف خود آورد
وقدر قلیلے کہ در تصرف نواب ہاے مذکور بسرایت ضابطہ چوتھہ آنہا ماند این
احوال در خزانہ عامرہ وتاریخ ماثر آصفی بتفصیل مرقوم است ۔

فوج کشی عماد الملک باتفاق ہولکر وجی اپا جانب ملک جاٹ

بنا بر ربط سخنے سطرے چند بقلم می آید کہ چون عماد الملک غازی الدینخان افواج
مرہٹہ یعنے جی اپا را از ناگور وملہار راو را از مالوہ براے انتظام سلطنت ہند طلبداشت
خواست کہ اول مہم سورجمل جاٹ کہ باستظہار گڈھ ہاے محکم ومکانہاے

استوار باد نخوت و پندار در سر دارد فضیل دہر با وصف بودن انبوہے کثیر و جمعیت
جم غفیر مرہتہ ہاے مذکورہ را طلب خرمود آنہا پا در رکاب عزیمت نہادند و از رسیدن
و راجہاے سرراہ باج و خراج خاطر خواہ گرفتہ بعجلت تمام فائز منزل مقصود شدند
عماد الملک کہ دو سہ کوچ از شاہجہان آباد نمودہ انتظار می کشید رسیدن آن فوج
دریا موج مساعدت وقت دانستہ خوشدل گردید۔ سرداران را پیشوا از رسیدہ
و ہنگام ملاقات از فیل و اسپ و کشتی ہاے پارچہ پوشاکی و خوانچہ جواہر آنچہ شایستہ
و لایق باشد برسم تواضع در پیش نہاد۔ آخر الامر بصلاح و مشورہ باہم عزم پیشتر
نمودند و بتاخت و خرابیہاے ملک جاٹ پرداختند۔ سورجمل کہ در اصل قدرت
مقابل شدن افواج گران کہ از کران تا کران دائر و سائر بود در میدان نداشت
مقدور صف کشی نیافتہ در کمینر کہ یکے از گڈہ ہاے جاٹ مذکور است
خزید و پناہ بجا ر دیوار آن حصار بردہ ہنگامہ آراے جنگ توپ و تفنگ گردید
از دود باروت آسمان و زمین تیرہ و تاریک بود و صداے توپ سامعہ رعد را
کر و ناشنوا می نمود۔ دلاوران نصرت مند بترتیب مورچال پرداختہ گڈہ را
مرکز وار احاطہ نمودند و ہر روز مراتب دلیری و دست بردہا بوقوع می آوردند
معہذا رونرے جی آپا کہ فی الجملہ خدا ترس بود بمقتضاے رافت جبلی در خلوت
بہ ملہار راؤ ہولکر گفت کہ فی الحقیقت ما را از خراج و استیصال جاٹ ہیچ مطلبے
نیست و از برباد شدن اینان مدعا متصور نہ پس چہ ضرور کہ سپاہیان خود را
بکشتن دہیم و عبث عبث نشانہ توپ و تفنگ سازیم مناسب آنست کہ طرفین را
راضی نمودہ بوساطت خود طرح صلح اندازیم۔ ملہار راؤ محض بجہالت و خود پسندی
از اقبال اینحرف سرباز زد و مطلق پسند نکرد حتے کہ صحبت یکدیگر منجر
بنا خوشی گشت و غبارے بر دامان خاطر بانشست۔ فاما حق تعالے ہولکر را نتیجہ

تیر دلپسندی فی الفور او یعنے فرزند رشید ش کهندو جی نام در میان معرکه بضرب گوله کشته افتاد. مهاراو چه از غم پسر و چه از ندامت نشنیدن سخن صلاح سعه بهیر و بنگاه و لشکر خود کیچ نموده آن روے جمنا رفت و حسب الایماے عماد الملک از روے حضرت خدیو جهان احمد شاه بادشاه را که متصل سکندره رونق افزا بود بشارت آورد و بعد ازان جی اپا در میان آمده انفصال معامله از جاٹ نمود و زر خطیر کارسازی یافت - عماد الملک عازم شاه جهان آباد شد. وجی اپا ریخ عزیمت سمت نارنول کرد چون آنجا رفته قرار گرفت در ملک مارڑ و اتفاقاً بین رام سنگه و بجے سنگه گرد فساد و شورش برخاست. رام سنگه خود را بے دخل دیده مستمدان را بحضور سرمیت پیشوا یعنی بالاجی راو فرستاده ملتجی استعانت شد و درخواست کمک و مدد کرد - بالاجی راو جی اپا را که مراتب کاردانی و شجاعت و جانفشانی او یقین خاطر شده بود همه وجوه مالک و مختار فرموده بنابر معاونت و رام سنگه و هم براے تحصیل زر چوتهه که راجهاے آن ضلع در اداے ان تساهل داشتند نوشته فرستاد جی اپا با سپاه فراوان کوچیده بتاخت و تاراج ملک راجپوتیه پرداخت و آبادیها را بقهر ستمها بشعله غضب سوخت و نائره دود آه درکانون سینه هرذی حیات افروخت - هرچند راجپوتان در معارک جانستانی ثابت قدم بوده جا بر گریختن بر خود روا نمی نمودند و در دادن جان عزیز هیچ تمیز نمی کردند - لیکن از دوادوی مردم دکهنی که جنگ در گریز دارند و مانند برق بیکجا قرار نمیگیرند نهایت عاجز و حیران شده در ناگور و جودهپور که مستقر ریاست راجه بجے سنگه بود مجتمع گشتند و مرهٹه ها از هر چهار طرف بمحاصره پرداخته خلقے را در شکنجه اذیت کشیدند حتے که از بند شدن رسد قسمے قافیه تنگ شد که غله نرخ جان شیرین بهم رسانید و گاه در هیچگاه میسر نمی شد -

فرد ـ مردم چه بشهر در خزیدند. از قحط و وبا بجان رسیدند. چون عرصه یکسال باین نوبت گذشت راجه روزے در مجلس خویش گفت کداے واے از راجپوتان کسی نیست و شما ناکه با نصرام این مهم پردازد و کار حریف تمام سازد. از شنیدن این سخن جاما جاٹ و جهناجی را که گرگ کهنه بودند عرق شجاعت بحرکت آمد و از بس تهور بر زبان آوردند که اگر ما را حکم شود سرگرم جان نثاری شویم. راجه کمال محظوظ شد و بعطائے جاگیر و نقد خوشش نموده فرمان داد. نامبرده رخصت شده بتقریب سوال و جواب معاملات بدربار جی آپا رفتند و تقریر سراپا تزویر پیش آمده هنگامه چرب زبانی گرم ساختند. از انجا که اراده آنها نوعدیگر بود و از دل تا زبان بیگروے نداشتند. عرض کردند که ما را سخنے در خلوت گفتنی است جی آپا ساده لوح بیگه شجاع و مغرور زور بود و چون رویه اهل دکن برهنه تن بر چوکی نشسته سخن می نمود سپاه ملازمان خود تعقید کرد که همه دور شوند و کسے گرد و پیش و نزد نه بماند باشد. هرگاه عرصه از مردم اعتمادے خالی شد و غیر از آپا و این دو شخص دیگر نماند حرفے در گوش گفتند که بیجی سنگه را هم دادن قدرے ملک حضور منظور است یا نه آپا گفت که در حق موکل شما همین اصلاح است که اولاً تمام ملک را بگذارد و بعد ازان از رام سنگه گفته هر قدر ملکی که پدرش در تصرف داشت خواهیم دهانید وکلاے مذکور درین گفتگو آپا را غافل کرده جمدهر از کمر برآوردند و از هر دو طرف زخمها پے هم زدند حتے که دو سه ضرب کاری جوان قوی بازو را آخر رسانیدند. درین حین ملازمان آپا هجوم آورده یکے را از هم گذرانیدند و دویمی صحیح و سالم بجماعت همراهی خود که قریب پانصد کس راجپوت بر ڈیوڑهی حاضر بودند رسانیده شد

جنگ کنان در ناگور رسید و در حضور راجه سلام کرد- راجه بوفور نوازش
در آغوش گرفته با نعام خلعت و نقد زیاده از حوصله اش سرفراز فرمود
بنا بر غارت برون و بر آوردن مورچال مرهٹه حکم نمود- مرهٹه ازین واردات
نامرغوب سخت سراسیمه و مغلوب شده از مکان فرودگاه کوچ نمودند
و بتفاوت ده پانزده کروه خیمه زدند بسیارے را مال و منال و پال و پرتل
بغارت رفت- بهرحال بمقتضاے وقت یک گونه دار و مدار نموده معاودت
بدکن کردند و تدارک این امر موقوف بر وقت داشتند لیکن راجه بجے سنگه
بمصلحت ارباب صلاح صوبه اجمیر وغیره با چند محال علیحده کرده برام سنگه
داد و بنیاد سلوک و اتحاد مرعی داشت آخر آنهمه ملک از بے حوصلگی رام سنگه
در تصرف نماند و بقبضه مرهٹه در خونبهاے جی اپا رفت- بالاجی راو از اطلاع
اینخبر خیلے مغموم و ملول شده بصبر پرداخت و جنکوجی پسرش را از ماتم پدر
برآورده مراسم دلجوئی و مراحم بتقدیم رسانیده و از فرط نوازش بتفویض منصب و
جاگیر پدر سرفراز گردانید- چون جنکوجی فهم رسا و فراست بلند و تهور ذاتی
داشت و لمعه سرداری از جبینش می درخشید- در سرکار پیشوا ترقی کرد-
بالاجی راو او را رئیس سرکرده فوج عمده مقرر نمود و مقدمات عظیمه هندوستان
در قبضه اقتدارش داد و بعد چندے زری پٹکه بخشیده بعطاے جاگیرات
قدیمه و خلعت صوبه داری اوجین بدستور جد و پدر معزز و مباهی فرموده براے
دلجوئی آن شیر بیشه جرات و جوانمردی صوبه اجمیر را اضافه بران کرد-
چنانچه دتاجی پٹیل عموی حقیقی او را و ساماجی پٹیل را که از اقرباے او بود
همراهش داده افواج جرار و توپخانه آتشبار و خزانه بیشمار مرخص ساخت
مادهو راو سیندهیه مع تکوجی برادر حقیقی خود بسبب اعتبارے که داشت

ماندن خود در حضور قرار داد مشار الیه بعزم راسخ و قصد عالی بجو جهاے بلا نقل
در سنه یکهزار و یکصد و هفتاد و دو هجری داخل هندوستان شد و بعد فراغ از
بندوبست ملک قدیم باستصواب عماد الملک خواست که اولاً ملک روهیله گرفته
قدم جسارت در حدود شجاع الدوله نهد پس باین داعیه از جمنا گذشته عازم
استیصال نجیب الدوله گردید که مقدور مصاف در میدان نداشت در سکرتال
محصور شد نشست و چهار ماه برسات ریزش گوله و بان مانند برق دمان و ابر باران
از طرفین در میان ماند چون مرہٹه را معلوم شد که نجیب الدوله باتفاق سرداران
روهیله مثل حافظ رحمت الله و سعد الله خان از شجاع الدوله پیغام کمک دارد
ازینجهت گوبند پنڈت را با جمعیت هشت هزار سوار و پیاده از ملک گذرانید. او
تمامی چاندپور و امروهه وغیره ملک توابع روهیله را سوخته غارت نمود و رؤساے
روهیله از جنگ گریخته در دامن کوه کمایون رفتند شجاع الدوله بمجرد آگاهی
چون موسم شباب زد و شتاب پا در رکاب گذاشته توابع خود را فرمان
داد که هر طرف روے مرہٹه پابند مانند سر مار بکوبند و نگذارند که احدے جان
بسلامت برد تا آنکه هر دو گوسائین عمده جمعیت را طرف فرودگاه آنها و میرزا
نجف خان را با پنجهزار سوار و میر باقر را با چهار هزار سوار جدا جدا متفرق به تنبیه
و تخریج مرہٹه ها تعین ساخت. گوبند پنڈت بعد آویزش و پیکار از راهے
که آمده بود سر کن پر کن برگشته رفت و بسیارے از گریختگان در دریاے گنگ
لقمه نهنگ اجل گشتند شجاع الدوله مظفر و منصور از چاندپور تدبیر کوچ پیشتر نمود
و افاغنه نیز از کوه برآمده پیوستند و نزدیک شکرتال رسیده نجیب خان را
از ورطه بلا که از عدم رسی غلات و دیگر وجوهات بحالت سکرات مبتلا بود نجات
دادند و با وصف غلبه خود با هم غیر از صلح صلاحے ندیدند جنگجی نیز به سبب

آمد. آمد ابدالیه قبول کرده بند و بست سمت لاهور و تدابیر بند کردن رخنه
حریف هر روز منظور داشت درین اثنا رگهناتهه راو و شمشیر بهادر و ملهار
هولکر با سرداران دیگر از دکن رسیده در ظاهر شاهجهان آباد ڈیره زدند - د
منتظر امر غریب شدند که آدینه بیگخان صوبه دار لاهور که دران روز ها بسبب
واهمه ابدالی و عدم اطمینان از جهانخان ازریاست پهلوتهی کرده بکوهستان
لکهی جنگل بسر اوقات می نمود طلب کرد - آنها عازم گشتند بخت با عبدالصمدخان
حاکم سرهند مقابله دست داد او بعد مقابله و مقاتله بگیر افتاد مرهٹه در سرهند
رسیده بداد دهی مظلومان و غور رسی بیچارگان و استمالت رعایا و ترحیه احوال اکثر
سکنه انجا پرداخت و بعد تسلط قرار واقعی علم نهضت پیشتر افراخت ابدالیان
که جا بجا و رهزنان جا سکونت داشتند اندک زد و خورد کرده راه انتشار و فرار
سپردند - مرهٹه ها ازین فتوحات باغ باغ شدند و از بس شادی در پی
تنبیه تند خواستند که خود را بلا توقف تحریف در زنند و خطه لاهور را از وجود اعدا
پاک سازند بنا بران باراده ستیزه جو ریز شتافته رو به لاهور نمودند -
تیمورشاه و جهانخان که در لاهور قیام داشتند باستماع غلبه فوج جنوبیه و
برگشته آمدن ابدالیان خائف و هراسان بدون نبرد عنان تافته متوجه
ولایت شدند -

ازین رفتن و آمدن عار نیست   که بعد زدن بجز فرار نیست

مرهٹه ها را از استماع این حرکت دلیرتر گشته قدم پیش گزاشتند تا دریای
جهلم تعاقب نموده برگشتند - غنیمت بسیار بدست مرهٹه افتاد و قوم سکهه
که دران زمان چندان کثرت نداشتند نیز کمر موافقت بستند - الحاصل
چون ایام بارش قریب بود جنوبیان یعنی مرهٹه ها صوبه لاهور را حواله

آدینه بیگخان نموده هفت لک و پنج لک روپیه بطریق پیشکش و سالیانه بذمه خانمزکور مقرر ساخت از آنجا معاودت کردند۔ رگهوناتهه راو و ملهار راو شیر بهادر راهی دکن گردیدند و جنکوجی مع دتاجی پتیل وغیره رفقاے خود عازم تسخیر ملک راجهاے اجمیر گشته نواحی دهلی اقامت گزیدند۔ قضارا در همان سال آدینه بیگخان از مرض الموت درگذشت جنکوجی ساباجی پتیل را صوبه دار لاهور نموده مرخص ساخت و فوجداری سرهند بصدیق بیگخان که از همراهیان آدینه بیگخان بود و حکومت دوآبه بزین خان متوفی قرار یافت سابا جی تا دریاے اٹک بند و بست نمود اما نجیب الدوله و تمامی جماعت افغانان از دست یلاے مرهٹه عاجز آمده استغاثه پیش احمد شاه ابدالی بردند و عرائض نواتر و توالی مشعر بر انواع عبارت آراے و عجز نماے ارسال نموده بنا بر تشریف آوردن هندوستان براے جهاد ترغیب و تحریص کردند۔

آمدن احمد شاه ابدالی جانب هندوستان و بقتل رساندن دتاجی پتیل و

سابا جی او گریختن جنکوجی سیندهه و ملهار جی هولکر

اگرچه مذکور ورود احمد شاه ابدالی بر هندوستان در خزانه عامره و ماثر آصفی بتفصیل و مبسوط مندرج است اما درینجا بنا بر بعضے معلومات تازه که دران ثبت نبود سر رشته سخن تا اختتام عرصه زندگانی بالاجی راو بطریق اجمال و بنا ضرور افتاد۔ مخفی نماند که هرچند احمد شاه ابدالی را از روز برگشته رفتن تیمور شاه محظور خاطر بود که فوجے از قزلباشان خونخوار و غازیان ظفر شعار فراهم آورده قصد هندوستان فرماید اما موافقت یکے از رئیسان اینجا و درا از خدا

میخواست درین اثنا نوشتجات نجیب الدوله بهیم مشعر برانواع تطمیع وچاپلوسی
وعجزبیانی رسید. این را محض تائیدات آسمانی انگاشته عزم جزم کرد و
بیست وچهار دسته که دوازده هزار سوار را نگاهداشته نامند در رکاب ظفر انتساب
گرفت وعلاوه این شمار قشیان چه توان کرد که یک یک مغل چهار چهار پنج پنج کس
جوان قوی هیکل وشکیل وشمایل وازیراق واسباب بصورت خود مقابل همراه
داشت واین گروه از همه سبقت کرده اعدا را از رزم آماے وغارت تماشے
عاجز می سازند بالجمله شاه با فوج قاهره از دریاے اتک کوچ کرد واکثر
تهانجات مرهٹه را بقتل آورد. صدیق بیگ خان گریخته کناره گزید جنکوجی
دتاجیل باستماع این خبر دست از مصالحه شجاع الدوله ونجیب الدوله که سوال
وجواب آن درمیان بود باز داشته با جمعیت هشتاد هزار سوار آزموده کار دریاے
مقابله جمن را عبور کرده در ملک انتربید در آمدند. نجیب خان وسعدالله خان
واحمد خان بنگش وحافظ رحمت ودوندی خان سرداران روهیله حاضر شدند
قشون شاهی برسم قراولے حسب الامر نزدیک سرهند با مرهٹه رسیده سپاهی
گری وترک وتازی آغاز نمود. بعد ازان فریقین ستیزگریز نموده همینکه در
میدان باولی اقصاے دهلی رسیدند شاه باز از دریا گذشته شامل حال
فوج خود گشت وجنگے شدید واقع گردید که بهرام فلک از دید آن برخود لرزید
مبارزان طرفین داد مردانگی وبزدلی دادند وهزارها مردم در رزمگاه افتادند
افغانان بر سر یکے تیغ راندند چون خیار دو پاره کرده طاقت فغان بر آوردن
ندادند. هرچند مرهٹه ها نبرد مردآزما کردند اما باشاهبازان کو قدرت که صعوه
برآید وگربه بر شیر پنجه کشاید ـ ؎

گرچه شاطر بود خروس بجنگ　　چه زند پیش باز روئین چنگ

دتاجی پتیل و سایاجی عرصهٔ شجاعت برخود تنگ دیده جان باختند جنکوجی
احوال دو امیر کبیر که قوت بازو و استظهار او بودند چنین دیده هزیمت غنیمت
دانسته جان خود ازان مهلکه بدر برده براه ریواڑی و نالودی سمت ملک راجپوت
شتافت. جنود فیروزی تا نارنول تعاقب نموده از کوره که بیست کروهی
جےپور است معاودت کرد و این واقعه در سنه ۱۱۷۳ یکهزار و یکصد و هفتاد و سوم
بوقوع آمد. بدریافت این احوال ملهار راو هولکر که از سوء المزاجی درین نواحی بوده
شریک جنگ نشده بود برآمده شریک گردید. اولاً شکوه و شکایت با کرده و از طنز
بر زبان آورد که از نوجوانی و عدم تدبیر کار باین نوبت رسید. و اینهمه دست پیش آمد
حالا خواهند دید که اینجانب چه قسم تلافی می پردازد و اخراج مدعی می سازد
الحاصل پس از بسیاری رد و بدل بروز معهود با جماعت مبارزان دلاور چون بحر
پرخروش روان شد. همینکه نزدیک سکندره رسید. آبادیش را غارت
گردانید و خزانه و رسد غله را که در لشکر شاه می رفت تاراج نمود شاه که در نارنول
رحل اقامت داشت بمجرد استماع اینهمه حالات شاه پسند خان و قلندر خان را
بجمعیت ده هزار سوار کارگزار تعیین ساخت و تاکید فرمود که ازینجا برسم
یلغار شتافته حمله برند. ابدالیان خون آشام تیغ انتقام از نیام برآورده
فی الفور سوار شدند و تیز جلوی نموده در یک شب و روز بعد طی هفتاد کروه به
شاهجهان آباد رسیدند و روزانه بار استراحت کشاده نصف شب روانه
آنروی جمن شدند. چون ملهار راو دید که جنود شاهی قریب رسید
برای تیاری بنام سپاه و روانگی بهیر و بنگاه موکل گشت. و خود با چند هزار
انتخابی که هریک را یکه تاز عرصهٔ هیجا میدانست در مقام کمین نشست
تا آنکه از هر دو طرف صف بسته هنگامهٔ رزم گرم کردند و چون بر مرهته دلیر

شده بودند اکثرے را علف تیغ بیدریغ نمودند و بیک حمله فوج پیش را
پسپا ساختند. هولکر تاب ثبات نیاورده راه گریز گرفت. تفرقه تمام در
لشکر او راه یافت. باخرابی حال و نکبت و انکال تا رسیدن بهاؤ جیو
بسواس راو در تعلقه کمبیر و بهرت پور بحمایت جاٹ نشست و شاه از نارنول
کوچ فرموده در ملک مابین گنگا و جمنا بست کروہے از دہلی چھاونی کرد.

نهضت سداشیو راو عرف بهاؤ و نبیره عم بالاجی راو و بسواس راو فرزندش از دکن بمقابله احمد شاه ابدالی و غریق گشتن آنها در بحر فنا

چون این اخبار جگرفگار هوش گداز بسامعت بالاجی راو سرمینت رسید مشوش
شده سرداران خود یکجا نموده بزم مشورت آراست سداشیو راو عرف بهاؤ
پسر چماجی پنڈت عم پنڈت پردهان به نیابت پیشوائی ممتاز بود بمقتضاے
غیرت ذاتی و تهور جبلی زبان به بیان کشود که درین مدت از سرداران متعینه
هندوستان کارے که لائق آفرین و تحسین باشد گاہے بظهور نیامده بلکه نقصان
کرورها روپیه کردند تا بانتفاع چه رسد. اولاً هر کس که برین کار مقرر شده
میرود سررشته حزم و احتیاط از کف میدهد و کار به ذهول و بے پروائی
می انگند. درینصورت اگر جناب سرمینت اجازت فرمایند و نیز بسواس راو
را همراه کرده دهند اینمرتبه من خود عزم میکنم و او را بر مسند ریاست و سلطنت
هند نشانیده بندوبست آنضلع قرار واقعی می نمایم آخر کار پس از گفتگوی بسیار
آنچه عقل مستقل او تجویز کرده بود همه اشخاص پسندیدند و براے اجتماع افواج
باطراف و جوانب نوشته رفت و در فرصت قلیلے فوجے فراهم آمد که محاسب

وهم وخیال در تعداد آن نامرد میدان بود. هرچند بالاجی راو جدایی فرزند را
که جوان رشید و خانه‌زاد بزرگ بود بهیچ‌وجه گوارا نداشت اما مصلحت ملکی چار و
ناچار این ماتم زدگی گوارا داشت القصه در ساعت سعید وزمان حمید بهاو و
بسواس راو [illegible] ولک پیاده و سوار و خزائن افزون از شمار
و مردان کارآزموده مثل پیلاجی جادو و داماجی گائکواڑ و مهوداجی بهوسله ابراهیم خان
گاردی که سرگروه تلنگیان بود باتفاق و چهار ضرب توپ کلان و دیگر توپخانه بود
و سرداران نامدار که تفصیل آن موجب تطویل کلام است در آیند بهاسی ادب
صف‌شکن و ضرب‌زن از دکن کمر همت بر تسخیر هند بربست قسمی انبوه جمع
بود که بوقت فرود آمدن در دشت و صحرا فرسخ‌ها غیر از خیمه و خرگاه هیچ
نمی‌شد و هنگام کوچ تا نظر کار میکرد سیاهی سپاه بیکرانه می‌آمد لشکرش
دریائی بود مواج ناپیدا کنار و لشکریانش از سپاهی تا اهل حرفه مستغنی
از احتیاج و مال و اسباب کسی را یارا نبود که بمقابله پیش آید و در پله جنگ خود را
هم سنگ نماید. هرگاه این حشم و جاه بعد از طے مراحل از دریای
چنبل که متصل دهولپور میگذرد گذشتند و ظاهر جاجمو را مضرب خیام
نصرت ساختند. جنکوجی و ملهار راو مع سورجمل جات مرزبان دیگ و بهرت پور
شرف حضورش دریافته ملحق گشتند در آنجا بکوچهای متواتر سال یکهزار
و یکصد و هفتاد و سوم در شاهجهان آباد رسیدند و بر بار آنکه جمله زدند
یعقوب علیخان صوبه‌دار که از طرف شاه بود دروازه قلعه دار الخلافت را
بند نموده در مقام مقاومت گشت. بهاو در حویلی سعدالله خان که نزدیک قلعه
قلعه واقع است آمده نشست و فوجی را بنابر یورش امر کرد و مرهته‌ها از جهات اطراف رسیده
هولکر و جنکوجی سمت دروازه خضری و اسد برج آمده هرچند در شکست و کشاد دروازه کوشش نمودند بسا

بمضبوطی و استحکام که از تختہ ہاے برنجی و سیخہاے آہنی استوار بود سود ندادو بنا برانکہ در قلعہ مردم ہم کم بودند کسے بخیال حراست و خبرگیری آن ہمت نہ پرداخت ہے کہ چند صد مرہٹہ از رفقاے بہاؤ راو ہولکر بالاے فصیل قلعہ رفتہ دست بغارت گری مکانات سلاطین کشادند و توفیق نیافتند کہ در را بکشایند درین ضمن پانزدہ بست مغل از طرف سلیم گڈہ رسیدہ بزدن بندوق و شمشیر دہ دوازدہ کس را بیجان کشتند مرہٹہ ہا سراسیمہ شدہ رو بفرار نہادند و خود را کہ از فصیل قلعہ بزیر انداختند بسیارے را دست و پا شکست و کار کردہ ناکردہ متصور گشت - بعد ازان سرداران مرہٹہ ہا ہیچ حویلی سعداللہ خان فرود آمدہ مورچہ ہا بستند - ابراہیم خان گارڈی ضرب توپ در ریتی چمن بردہ بالاے دمدمہ تعبیہ کرد کہ از صدمہ گولہ آن مکانات اندرون شکست و ریخت می شد - یعقوب علیخان زیادہ مجال ایستادگی ندیدہ بعد درستی عہد و پیمان قلعہ را حوالہ ساخت مردم مرہٹہ در شہر و بر کارخانجات و دیوڑہی ہاے سلاطین و دیگر مکانات اندرون قلعہ مداخلت نمودہ چوکی ہا نشانیدند و نیز بر دروازہ ہاے بیگمات مثل نواب ملکہ زمانی و نواب صاحبہ محل زوجہاے فردوس آرامگاہ محمد شاہ بادشاہ و دیگر عمدہ ہا و سرداران ہند کہ در شہر سکونت داشتند محصلان گماشتند ازانجا کہ دران زمان حضرت شاہ عالم بہادر سمت مشرق تشریف داشتند بر تخت سلطنت جلوس کردہ بودند و غازی الدینخان در دہلی برغم آن شاہجہان را از سلاطین بر آوردہ بادشاہ کردہ بود بہاؤ این را مناسب ندیدہ آنرا در کنج عزلت نشانید و مرزا جوان بخت ولیعہد بزرگ شاہ عالم را ولیعہد ساختہ و سکہ آنحضرت جاری گردانید و سقف دیوان خاص را کہ از نقرہ بود برکندہ دارالضرب سکہ کنانید

چون سورجمل جات مرد ثقه و دور اندیش بود بهادر و که بمشوره ملهار راو برای
تنگی آلیش طلبید عرض کرد که هر چند عقل و شعور ما مردم زمیندار بفهم و فراست
سرداران ذوی الاقتدار و مقربان دربار دولت مدار نمیتواند رسید لیکن
ازانجا که حسن ظن صاحبان در حق این بنده ناتوان هیچمدان بر آنست و سوای
آن آنجناب بمقتضای خداوندی فدوی را بانواع نوازش سرفراز مینمایند
هر چه بعقل ناقص میگذرد گذارش میکند و ظاهر است که تمامی روسای هند
بدشمنی این سرکار سر و کار دارند و مخالف در صف آرای بهیچ نوع کمی ندارد
پس صلاح دولت آنست که اسباب زیادتی و بهیر و بنگاه را در گوالیار
و آنروی چنبل گذاشته بوضع خود از حریف جنگ باید کرد در صورتیکه
اینمعنی پسند نه افتد از هر قلعه ما که دیگ و کمیر و بهرت پور است هر چند
انچه منظور شود خالی کرده میدهیم که احمال و اثقال را در انجا بگذارند و سبکبار گشته
بروبه قدیمه خویش جارحه در پیش نمایند زیرا که شاه خود در پنجاب بسبب اختلاف
هوا علی الخصوص در موسم گرما زیاده ماندن نمی تواند و از امرایان هندوستان
بر تقدیریکه همه ها متفق و یکجا شوند کسی را اینقدر رسیده اند که بدون اعانت شاه
مقابله شما ها کند قطع نظر ازین اگر درین دست برد ها بر دشمن غالب و
فتحیاب شدند چه بهتر و الا خود داری ساختن و گریختن را مضائقه نیست
و جنگ سلطانی جنگی است که قدم پس رفته را باز پیش گذاشتن بس مشکل است تا
هر چه مرضی مبارک باشد احسن و اولی. ملهار راو و دیگر سرداران کهنه بر عقل سورجمل
آفرین ها کردند و شنیده او را استحسان نمودند و گفتند که فی الحقیقت صلاح همین است لیکن بهادر راو این
موافق نفتاد و مطلق پسند نکرد بلکه برآشفت و گفت که سورجمل زمیندار است بقدر حوصله خود
حرف میزند و ملهار راو نیز پیر یا تجربه کار است اما حین نامردی می پوید هرگاه نوکران ما درین ملک گیری نام کرده

باشند مارا کجا گوارا است که ابن سبکی و بے حمیتی را که گران تر از سکرات موت است
بر خود روا دارم ور سر جنگ قزاقی که کار بے سروپایان است بعمل آرم معهذا در
حقیقت مذکور التقسیم مز خرفات موجب پشیمانی هاست این را گفته از مجلس بر خاست
و گرفتن سورجمل را پیش نهاد ساخت۔

۵

با بکام دل دشمنان بود انکس که نشنود سخن دوستان خیراندیش را
جلیسان صحبت علی الخصوص ملهار راو و هولکر آزرده خاطر شده گفتند که چه شد
بهاو صاحب را با اینهمه دور اندیشی و دانشمندی چون نادان سخن پوچ بر زبان
آورند خدا خیر کند که انجام این غرور بخیر معلوم نمی گردد و فی الواقع این برهمن بیچ
تا که سر جنگ واقعی نخواهد خورد و داغش بحال نخواهد آمد اما اینقدر بفهمیدند که۔

مصرع سلامت همه آفاق در سلامت اوست ۔ والا ماتی کو و عافیت کجا
ملکه رسیدن دکن از جمله محالات خواهد بود بهرحال سورجمل همان روز بدیره خود
آمده باشاره ملهار راو وقت شب گریخت و خیمه و دیگر اسباب را که برداشتن
نتوانست و موجب افشاے راز خود دانست همانجا گذاشته شبا شب داخل
بهرت پور گردید۔ اگرچه فوج مرہٹه تعاقبش نمود لیکن چون تیز و تند رانده بود دست
نیافت ۔ القصه بهاو و نارو شنکر را بجمعیت ده دوازده هزار سوار جلادی شعار
در شاهجهان آباد گذاشته بطرف پانی پت و کرنال که از انجا بمسافت
سی کروه است رخش اقبال تاخت ۔ درین اثنا مخبران خبر
آوردند که عبدالصمد خان و قطب شاه و چهار سردار دیگر از طرف
شاه لبسر کردگی دوازده هزار سوار رزم خواه در گنج پوره که کروڑ ها
روپیه را مال و اسباب از اطراف و جوانب در انجا فراهم
شده است قیام دارند و قلعه را مستحکم و مضبوط نموده هم

استقلال میرزا نمند بهاو تسخیر آن مقدم و مقدمه فتوحات اهم شمرده برسم ایلغار
شتافت و بیک شبگیر زد زیر قلعه رسیده اطراف آن را فرو گرفت و بجرأت و جسارت
قوی سر سواری بکشود هر چند عبدالصمد خان وغیره کوششهای شایان کردند مگر
از جمعیت اندک که بقدر نمک در آرد نبود کاهم لپس پا شده کشته افتادند حتی که یک
کس از سرداران فوج افغان جانبر نشد لشکریان بهاو از غنائم آنجا انبارها برداشتند
و فراخت جنگ مغان گشتند. چون این خبر بشاه ابدالی رسید مع تمامی امرایان
هندوستان مثل نواب شجاع الدوله و نجیب الدوله و احمد خان بنگش و حافظ رحمت خان
وغیره که جمعیت موجوده شریک و رفیق بودند از مقام فرودگاه کوچ نموده بر معبر
دریای جمن رسید اما بسبب موسم برشکال دریا در طغیانی بود و مرور و عبور رد
نمیداد گویند که شاه بر لب دریا نشسته یکشبانه روز هیچ نخورد و نقش ها نوشته
در دریا می انداخت تا آنکه روز دویم بحکم قادر قدیر که چون و چرا را دران گنجایش نیست
دریا در عرض بقدر یک تیر پرتاب پایاب گردید و طرفه اینکه هر کس از هر دو
طرف یکقدم راه را غلط کرد غرق شد. بالجمله شاه با کلیه سپاه از گذر باغپت
عبور شده برابر عسکر مرهته که بعد فتح کنجپوره در ظاهر پانی پت ڈیره
داشت خیمه و خرگاه نصب ساخت و یک خیمه قزلباشی مختصر بفاصله
پاو کروه از لشکر پیشتر ایستاده کرده مقرر نمود که هر روز [illegible]
ترکش صد تیره بکمر بسته مع [illegible] دران خیمه آمده تا شام
نشسته می ماند و سواران چوکی طرفین برسم [illegible] کشک
داری روز و شب ایستاده میماندند. بهاو نیز امر کرد که [illegible]
معسکر خندق عمیق بطریق سنگر کندند [illegible]
عظیم را [illegible] بر دور آن تعبیه ساختند [illegible]

بزرگ جابجا قائم کردند و همگی دو دروازه از برآمد و درآمد مقرر شد. درین
اثنا روزے جنگ خونی واقع شد و قریب پنج شش هزار از طرفین بقتل در
آمدند. تفصیل این اجمال آنکه شاه ولیخان وزیر برائے دیدن مسجدے که
متصل پانی پت بود سوارے نمود مردم مرہٹه خبر یافته یورش نمودند هنگامه
پیکار و کارزار قسمے گرمی پذیرفت که موبر اندام بهرام فلک راست شد قریب
یک پهر معرکه زد و کشت درمیان ماند بلونت راو خسرپوره بهاد و گوبند پنڈت
مکاسه اراٹاوا را که از وقت باجی راو در ملک بندیل کهنڈ وغیره دائر و
سائر بود نوشته فرستاد که بهر قسم که داند ولو اندر رسته راکه از آن راه
رسد یلغلشکر شاه میرسد رسیده مسدود سازد - نام گرفته بجز دو رود
سلم بجمعیت چهل هزار سوار و خزانه و رسد بسیار بطرف سهارنپور بتعلقه
نجیب الدوله کوچیده لوٹے بالا نداد و وصول آذوقه موکد شد که مزیدی بران
منصور نباشد در اردوے شاه گرانی بدرجه نهایت رسید بلکه غله یکروز
مفقود مطلق شد و کاه در هیچگاه میسر نیامد. لشکریان بسبب گرسنگی مضطر
و نالان گشته از زندگی سیر شدند و استغاثه آن بحضور شاه بردند امرایان
هندوستان سوائے نجیب الدوله قافیه جنگ تنگ دیده بحضور شاه
مذکور صلاح کردند و عرض نمودند که درین باب مصلحت کوشی بهتر از
مردم کشی است و خلقے را در معرض هلاک انداختن بخلاف
مرضی خالق برداشتن است و علاوه این جنگ دو سردار دو خداوند
که مآل کار چه شود شاه فرمود که درستی امورات اینجا موقوف و
منحصر بر تجویز شما است بهر قسم که بهتر دانند نمایند و مقدمه جنگ را بر اینجانب
گذارند و جلدی لشنا زند به مبیند که بسهولت و رسائی عقیم کار حریف تمام می سازم

زیرا که ما بدولت صرف به نیت جهاد و پاس اسلام و حمایت مسلمانان این بلاد
عزیمت کرده ام دیگر هیچ غرض و مطلبے نیست چنانچه نواب شجاع الدوله از
بهادو پیغام نمود که اگر اصلاح کردن منظور و قرین صلاح باشد دران باب
سعی و کوششها کرده شود - بهادو جوابے داد که هرگز راهے نداشت یعنی اگر
شاه از روبروے ما کوچ کرده آن روے اٹک برده هر قسم که بگوید قبول
است - نواب موصوف این سخنان تکبر آمود اصغا نموده بار دیگر دم نزد و هیچ
ازان بر زبان نیاورد لیکن چون تکالیف غلات بر مردم بدرجه اتم گزشت
بشاه بجان آمده به نصیر خان بلوچ فرمود که برو بایلغار و سر گوبند را بریده
بیار خان مذکور رفیع القدر مع عطای خان درانی با دو دسته فوج قاهره که عدد
جمعیتش بست هزار سوار می کشید شتابان گردید و مسافت چهل کروه را در
عرصه سه پهر طے کرده سحرگاهے نزدیک لشکر گوبند پنڈت که در سپال آباد
بود رسید و از انجا همه نعره زنان سیف هاے درخشان علم کرده چون سیل
بلا بر سر آنها که هریک از بعد مسافت بلا اندیشه غیرے در کار خود مشغول
و مصروف بودند و نوعے حزم و احتیاط نداشتند ریختند بعضے در خواب بودند
که بخواب رفتند اکثر دست و روے شست و شوی نمودند که دست از جان
شستند برخے ذکر خواب دوشین میکردند که تعبیرش مرگ یافتند و هندی
غسل می ساختند که محتاج بغسل آخرین نه گشتند - گویند پنڈت که مسن بود
سراسیمه و مضطرب خواست که خود را ازان ورطه بلا بیرون سازد و مردم شاهی
سرداری دیده و شناخته سرش بریدند و تمامی لشکرش در طرفة العین زیر و زبر
نموده عنان تاب گردیدند - خان مذکور مظفر و منصور روز دوم بحضور شاه رسیده
سر گوبند رانیده و بنوازش بادشاهی سرفراز گردید - و مدت قحط که عاید حال

شده بود برطرف شد. بهادر و سرداران اشن باستماع این نعمت تازه بجای خود متفکر و متحیر شدند و چون خزانه رو بکمی نهاده بود دو هزار سوار معتمد را برای آوردن آن نزد نارو شنکر به شاهجهان آباد رخصت کردند. نارو شنکر فی سوار دو تهیلی روپیه تقسیم کرده تقید نمود که رفتن روز را موقوف داشته بشب کوچ کرده باشند و قدرے فوج خود نیز همراه داد قضارا سواران بروزے که داخل لشکر خواهند شد بواسطه تاریکی شب راه راست را گم کرده براه دیگر افتادند و بشامت ایام ناکام قریب چهکی مغلیه کلاه پوشش که پنجهزار سوار مسلح و مستعد استاده بودند رسیدند. آنها دیدند که گروه جنوبیان است یکمرتبه یورش نموده همه را زیر شمشیر گرفتند و از کشته ها پشته ها ساختند و خزانه را غارت نمودند تا آنکه احدے ازان فریق زنده و سلامت نماند بهادر را که عرض احوال گردید اندکے ملول گشته از فراخ حوصلگی و عالی همتی هیچ در دل نگذرانید ازانجا که سرداران باهم نفاق پیشه و فلک بر سر ستیزه بود روز بروز مقدمه کارش برخلاف تصور برهم و ابتری می نمود اهالی لشکر را از واردات حرکات مختلفه رعب و هراس افزون از قیاس می افزود و ممکن نبود که از ترس و خوف قشون شاهی کسے که از لشکر بیرون آید و احدے اراده برآمد سنگر که خندق و پناه فرودگاه را گویند نماید درینصورت آثار گرانی زیاده از حد پدید آمد و قحطے عظیم واقع شد بسیارے جانور و آدم تلف شدند و راه عدم پیمودند بنابران اکثر فرقه افغان زندگی را خیرباد گفته وقت شب برای آوردن کاه هیمه و غیره می برآمدند روزی عجب اتفاق شد که قریب بست هزار کس معه بار و شتر برای کاه و هیمه و غله و غیره جهت [illegible] رفته بوده می آمدند شب تاریک بود در راهے غلط کرده سمت لشکر شاه یا براه گذر [illegible] دیگر بگورستان شتافتند یعنی هرگاه متصل رسیدند لشکر خود خیال کرده چنانچه

ست اینمردم می باشد بنام گرفتن غلات و بهان آواز دلاوری و فریاد و شدن شیر فروع
کردند. سواران جهگی مغلان همینکه صداے آنها را شنیدند دست از غله کشیده
بستند بیشتر تختی و ستواری گشته پیشتر آمدن دادند. چون برقابو رسیدند.
قتباچران سلسه سران نخشسته تیغ بیدریغ راندند و بیکجنبی تمام هدف صمصام خون
آشام ساخته متنفسے را در قید حیات نگذاشتند. علے الصباح که صغیر و کبیر
از اردوے معلے برائے دیدن آن آمدند دشت و صحرا پر از لاشها بود و از
سر و جسد جا بجا توده توده افتاده بودند. قاما از علو همتی و دلیرستی حواس بهادری
چه بیان نماید که زبان در اداے آن قاصر است مطلق ازین وجوهات میل و تحریک
بخاطرش نپذیرفت و لیکن غیور و مستغنی مزاج بود حوصله اش تنگی نمیگرفت مهذا
خواست که بمقتضاے مصلحت ملکی و شعبده بازی گردش فلکی بقولیکه

نه بر جهلے مرکب توان تاختن — که جاها سپر باید انداختن

بناے صلح فیمابین گزارد. چنانچه بذریعه نواب شجاع الدوله سوال و جواب
آن درمیان آورد و بهبود واثق و بیان صادق گفته فرستاد که اینجانب
از مرضی شاه و اعیان بارگاه بهیچ بیرون نیست قبیحے که صلاح دانند با صلاح
گرایند که ساخته و پرداخته منظور و رضامندی ایشان را موجب خورسندی
خود میدانم. نواب موصوف بحضور شاه رفته اینهمه را معروض داشت. همان
سخن را باز تکرار نمود که ما را درین ملک غیر از نیت غزا و اعانت ملت غرا
دیگر مدعا نیست. شما دانید و کار شما. پهانان نجیب خان در خلوت باریافت
گفت که قرابت شوم مرهٹه با من عداوت قلبی دارد و قطع نظر ازین مقتضی
دلنشین است که بر وقت قابو و فرصت سواے بدی بکسے نیکی نکنند
و اختلاف مذاهب و دین دلیل است برین و شجاع الدوله توجه آن ا

انجام کار تمہید نیز ظاہر است که حریف بہ طریق ہنگام ضعف و فروتنی خود جا
جا که بہ زبان نمی آرد و طریقه منت و عاجزی مرعی میدارد خصوصاً دنیاداران دکن
که از قدیم سست عہد و نادرست سخن اند و برای غرض و مطلب خود لجاجت
و حیله را وسیله می پندارند و احیاناً ہمین که دور ایشان گردد و زمانه موافقت
ایشان کند فوراً برگردند و گذشته را نقش بر آب شمارند پس ہر کسی که ازین
مردم مزور بر حذر است آسوده و بیخطر است شاه فرمود که خاطر جمع باشد
درینمورد بغیر از تو گفته کسی پذیرا نخواہد شد - گویند که در لشکر جنوب حلتی
غریب رو نمود که ہر یک از فکر کار خود مشوش و مضطرب بود لیکن بہاؤ
ازان رو که در مزاج استقلال کمال داشت بوجہی ازین رویداد ذوالفقار
را مراتب آسوده کنند نمی ساخت و بکشاده پیشانی و شگفته روی سر انجام
مہام می پرداخت و می گفت چه شد که خزانه سرکار بغارت رفت و مخالف
لشکر ما را تاراج کرده بر دانشا الله تعالی ہر گاه سواری شوم شاه را زنده
۵ بگوشه کمان میگیرم و چون تیر صاف از میان لشکر مسلمانان می گذرم
ما در چه خیالیم و فلک در چه خیال   کاری که خدا کند فلک را چه مجال

خبر آمدن بہاؤ و بسواس راو با شاه درانی و بقتل رسیدن با تمامی لشکر

آورده اند بہاؤ در روزیکه جنگ صف قرار داده بود چہار گھڑی شب باقی مانده
بنواب شجاع الدوله نوشت که الحال ہم چیزی نرفته و این آخرین سوال
و جواب است که کرده می شود اگر صلح قرار یابد بہتر اینجانب بہمه وجوه راضی
والا تحقیق میدان که فردا گوی است و میدان - چون این نوشته بنواب
رسید بعد مطالعه آن از حامل پرسید عرض کرد که در لشکر اوشان تیاری بود

یقین است که سوار شده باشند درین ضمن هرکاره دیگر خبر آورد که آنها سوار شده‌اند
شجاع الدوله فی الفور به بارگاه شاه حاضر گشت شاه در خواب بود خواجه سرا را گفته
آنحضرت را بیدار نمایند که عرض ضروری دارم شاه بر در دولتسرا آمده نواب را طلبیده
نواب باریاب حضور شده تمامی ماجرا مشروحاً معروض داشت شاه بمجرد شنیدن
بر اسپ خاصه چپکی سوار گشته پیشتر از همه ها در میدان آمده ایستاد و برای سواری لشکر
فوج ولایتی و هندوستانی حکم داد جنود فیروزی دسته دسته از هر چهار طرف
فراهم گشته بجاے خود قائم گشت و امرایان هندوستان را بدست راست
و چپ امر کرد و فوجی از مغلیه بنابر معاونت و استظهار آنها گماشت که مبادا اگر کسے را
لغزشے رو دهد خبردار و معین باشند و هراولے بعهده شاه ولیخان قرار یافته
و شاه جیو و شاه پسر خود بمقتضاے عاقبت اندیشی که در صورت نوع دیگر راه
ولایت گیرد قول علحده ترتیب داده خبرگیری هر یک بذمه خود شناخت نخست
بنابر احتیاط در تمام مورچه ها گشت کرده و مردم را جابجا قائم نموده علم نصرت برپا
ساخت . ازان طرف بهاؤ و بسواس راو بسواری فیلان مست عربده کوش
قلب را رونق بخشیدند و یمین و یسار آن ملکوجی سیندهیه و پیلاجی جادو و تکاجی
هولکر و دیگر سرداران والاقدر انتظام گرفتند و هراولی باهتمام ابراهیم خان
گاردی تفویض یافت . معهذا بآئین جنگ سلطانی سرگرم عرصه جانستانی
گردیده بکمال تجمل و تحشم عزم رزم نمود -

مثنوی

آراسته گشته از دو سو صف　　　شد روے زمین دران صف
میدان وغا ز جوش مردم　　　آمد چو محیط در تلاطم

ابراهیم خان گاردی برابر فیل سواری بهاؤ رسیده رام رام برد
و بر زبان آورد که اگرچه از دو ماه تنخواه نیافته‌ام و بسبب احتیاج

ستما اتقاضا ہم نکردہ ایم لیکن مدتہا است کہ نمک سرکار خوردہ ایم امروز کہ روز جانفشانی است حلال می کنم۔ این را گفته از اسپ پیادہ شدہ و بندوق در دست گرفتہ و دامن بکمر زدہ چون بہمن و تہمتن پیش پٹہالن ہا شدہ رخ بہ میدان کردیلا و شیبہ توجش دریا ے آہن بود آتش بار کہ بتموج در آید و بحر آتشین بود امن گداز کہ تلاطم پے ہم طوفان نوح برپا گردد۔

مثنوی

لشکر زدو سو فتاد درہم	گوئی کہ دو کوہ خوردہ برہم
خورشید بسان چشم خفتہ	در پردہ گرد شد نہفتہ
آن گرد کہ ہیہات سما داشت	از برق سنان ستارہ با داشت
تا بہرہ زروے تیغ جوہر	چون از فلک کبود اختر

اولاً جماعت مغلیہ کہ ہنگام تسویہ صفوف بجوش و خروش نبرد کوش شدند مرہٹہ ہا آنرا چون آب دریا نوش کردند و در یک آویزش قریب سیصد مغل عفریت شکل بکار آمدند درین اثنا آواز غول شاہ ولیخان وزیر کہ ہراول و سردار کل بود بلند نشد۔ نواب شجاع الدولہ کہ بجاے خود قائم بود از کاسی راج داروغہ اخبار پرسید کہ صداے غول شاہ ولیخان نمی آید سبب چیست خبر بیار چون او اسپ را مہمیز کردہ آنجا رفت چہ می بیند کہ شاہ ولیخان بر زمین نشستہ خاک بر فرق در و میمالد و مغلان را دشنام ہاے مغلظ میدہد و میگوید کہ اے قرمساق ہا ولایت دور است بسلامت نخواہند رسید برگردید و در جان دہی صرفہ نکنید کہ مردن بکار بہتر از زیستن بعرا راست لیکن دران وقت کدام می شنود و گوش بر سخن می نہد ہمین کہ این را دید گفت بفرزندم شجاع الدولہ در آنوقت بیجا شدن را منابد بد و بہ دوش نرسید معہذا طرفہ شورشے در جنود شاہی واقع گردید و دست بر دجنو بیان فریق مغلان را زیر و زبر گردانید

شاه که این سخن را شنید هزار سوار قشقچی تعیین کرد که پانصد سوار و لشکر نفت
انداز را که در ذیره مانده باشند جبراً و قهراً سوار کرده بیارد و باقی از لشکر
بیشتر رفته استاده شوند که هر کس از میدان جنگ گاه گریخته بیاید بلا تحاشی
بروز نمایند و نگذارند که احدی یکقدم پس گذارد قشقچیان حسب الامر هر که را
فرار شده می آمد تیر و تبر میزدند غرض که ازین تدبیر قریب هفت هشت هزار
سوار چه از برگشتگان و چه از پس ماندگان جمع شدند شاه مع آن جماعت و دو نفر
قشقچیان که در رکاب خود داشت بسم الله گفته حمله آور گشت حمله کردن همان بود
و فتح یاب شدن همان اگرچه دکهنیان در حرب و ضرب هیچگونه تقصیر نکردند لیکن
چون انسان سهم قضا را سپر کردن نمیتوانند ناگزیر تن بتقدیر سپردند یعنی
درین کوشش با قبچاش که شورشش بر زخمها نظر میکردند تیرے از شصت
قضا رها شده بپایه روسے بهاس او رسید و در چشم زدن جان بحق التسلیم
گردید - بهادر را ازین خبر تاب طاقت بشکست فرمود که لاشش آن مقتول را
بر فیلے که بابو جیو نیندشت در خواصی آن نشسته است سوار نمایند و خود از فیل
فرود آمده بر اسپ سوار شده و یورشهای دلیرانه و کشش و کوشش تمام
بوقوع آورد تا که دو اسپ سوارش از کثرت زخمها از پا در آمدند مرتبه
سیوم خود زخمی گردید - بپاپاجی جادو یکصد و شصت زخم برداشت و دیگر
سرداران علی قدر درجات هم مجروح و بیروح گشتند شکست درست
نصیب جنوبیان گشت انکه تمامه منهزم شدند و در طرفة العین این چنین لشکر
عظیم برابر خاک گردید قزلباش بطمع تلاش در اندک فرصت از فراریان لاش
بر لاشها انداخته تا ببیت گروه تعاقب نمودند - مردم گریخته را خندق سنگر
که بنا بر محافظت کنده بودند چاه بلا شد بسیارے در ان سراسیمه و مضطرب گشته

سرنگون افتادند واکثرے از سرداران و انصار گرفتار ملازمان شاه گشتند ابراهیم خان کاردی که زخم شمشیر برچهی داشت او را حیله نواب شجاع الدوله اسیر کرده آوردو نواب پوشیده در ترمیم جراحتش کوشیده میخواست که او را صوبه خود کند و لاش بسواس راوبع با بلجیونیڈت وکیل که برفیل بود بدست ایشان در آمد گویند که مادهو راو سندهیه که دران معرکه مصدر ترددات شده بود بعد کشته شدن برادر حقیقی خود تکوجی سندهیه و رفقاے همراهی در پا و دیگر جا ها زخم ها برداشته در میدان افتاد و مقدور نداشت که یک وجب از جاے خود حرکت کند و قدم براه زند لیکن چون کارساز حقیقی چاره ساز بیچارگان است شخصے را بسر وقتش رسانید و او بمقتضاے حقیقت این خاندان که مراعات نمایان از بزرگان ایشان دیده بود فے الفور از اسپ فرود آمده از زمین بر داشته راهی شد و ملهار راو هولکر قسمے که از ترجمه نامه او ظاهر می شود و آن ترجمه داخل ماثر آصفی است جان سلامت برد شمشیر ها در لپیر باجی راو که از شکم طوائف بود هنگام گریختن در میان راه نزدیکی بهرت پور از دست رهزنان بقتل لبسمل نمود سخن مختصر شاه ازین فتح خدا داد سجدات شکر جناب صمدیت شاهانه بجا آورد و از غنایم چه نوشته شود یک یک مغل ده ده شتر پر از مال و اسباب کشیده می آورد و دامن آمال را از زر و زیور و جواهر مالا مال میکرد و اسپان و شتران جوق جوق مطلق العنان بهر طرف می گشتند و کسے ملتفت احوال آنها نمی شد عالمی قتل و اسیر گردید مغلان خونخواره زنان جمیله و کودکان خوبرو را سلامت داشته باقی از زن و مرد چه از سپاهی و چه بازاری قریب چهل پنجاه هزار کس را چهل چهل و پنجاه پنجاه یکجا نشانده چون باد رنگ و خیار از هم میگزرانیدند و کشتن مگس و شکستن خس را برابر و یکسان

می شمردند و می گفتند که هرگاه از ولایت بهاو هندوستان کمر بستم
نادر خواهم گفته بودند که کسی هندی نژاد را برای خاطر یا خواهند کشت
نواب آن بیا عاید شود. غرض قهر الٰهی نازل بود و روبروی ڈیرہ هر یک سوار
از سر آدمیان مانند هندوانه انبار یا بود ندکه دیده خرد بدیدن آن خیرگی می نمود
و مو بر بدن راست می شد. لیکن در محل شجاع الدوله مامن عافیت بود
که هرکه از گریختگان در آنجا میرفت از صدمه آسیب سفاکان محفوظ و امین میماند
و نواب هر یک را غرا خوراحوال زاد راسپے داده و مردم خود همراه کرده رسانیده
بهاو. روز دیگر نواب بنا بر صاف کردن جاے. رزمگاه و شناخت لاش
بهاو و سرداران دیگر با بوجیه پنڈت و یکد و سردار مرہٹہ راکه مقید بودند با خود
گرفته سوار شد و یک چتر کلان کنده جسدهاے کلهم را خاک پوش کرده
نزاع کفر و اسلام یکجا مدفون نمود بقدر دو هزار مینار خورد و کلان از سر آدمیان
درشمار آمد بودند و در هر مینار سر از یکهزار یا پانصد کمتر نمی نمود درین اثنا شخصے آمده
ظاهر کرد که از ینجا بتفاوت یک کروه لاشه بے سر افتاده است نواب و همه
براے دیدنش رفتند و هرگاه آنرا از زمین برداشتند سه دانه مروارید یافتند که
فی دانه قیمت سه صد روپیه داشت. از ینمعنی احتمال بر سردار گردیده و
با بوجیه پنڈت و مرہٹه ها دیده دیده پرآب کردند و ظاهر ساختند که این
همان است که از دست او هزارها روپیه را مراعات یافته ایم. چون نیک
ملاحظه نمودند دانستند که بهاو است از ان رو که نشان زخم کتارکه مظفرخان
گاردی در دکن بر پشتش آورده بود نمایان. سخن میکرد علاوه این بهاو که هر روز
دوازده صد ڈنڈوت آفتاب میکرد داغ. ساس آن همچو دو زانو ظاهر بود
ڈنڈوت در زبان هندی عبارت است از ان که سرنگون بر زمین خوابیده

سجده نمایند جوانی بلند زور آور زورکش بعمر سی و پنج ساله دریافت
می شد مگر از نمودن سر بالکلیه رفع ظن نمی گشت تا آنکه یکی از مقربین نواب
گفت که جوانی ولایتی از دیر ایستاده تماشا بین است و خود بخود حرف نیز
مشابه که از سر این سر سراسر واقف باشد نواب او را بحضور طلبیده استفسار
نمود اگرچه اولاً انکار کرد فاما بعد از وعده بدل وافر و نمودن جمعیت خاطر و تسکین
زنهار از تو بوجهی من الوجوه مواخذه و پرسش آن درمیان نخواهد آمد راست
گو که ترا خوش خواهیم کرد بر زبان آورد که در وقت زد و کشت که نوبت شمشیر
و خنجر بود این را دیدم که دو اسپ بر کوشش کشته افتادند مرتبه سیوم که بر
اسپ دیگر سوار گشت و حمله کرد خود بزخم گولهٔ بندوق از زین بر زمین افتاد
افتادن همان بود و گریختن فوج مرهته همان با حمله باز طاقت سواری که در
خود نیافت از معرکه رو برتافته با استعانت بهاله آهسته آهسته روان شد
من و چهار پنج سوار دیگر بر سر این رسیده آواز دادم که کجا میروی بایست
اگر خود بهادر هستی یا دیگر سرداری مطلع کن که ترا ضرر جانی نخواهد رسید
و بسلامت نزد شاه خواهیم برد- این شخص سخن ما را ناشنیده انگاشته
بجواب نه پرداخت بلکه چشم هم بالا نساخت وقتیکه میرفت میرفت
جوانی از ما بی پروائی و بی باکی او را برداشت نکرده همین که شمشیر
در دست نمودی آمد نامبرده چستی و چابکی را بکار برده بضرب بهاله از زین
در ربود و در دم بیدم نمود- پس مایان از هر چهار طرف هجوم آورده درمیان
گرفتیم آن شیر بیشه شجاعت و پردلی بطرفی که چون هژبر گرسنه میدوید
گریزان میرفتم کاشکی اگر اسپی در زیر ران میداشت یک کس را از ما
زنده نمیگذاشت و بسلامت میگذشت من هم درین عمر بسیار جنگ مردان

دیده ام لیکن لاوری باین جرأت و بسبب ضبط نیاوده که هنگام هزیمت که جا بیخ دست از
انشا خسته گریخته میخ دو بخیه بر دیگری می افتد چنانکه یک منزل صد مرهته سلاح بسته را سر میدو
دکسو اند و سرا پیر غیشو انچنین جرأت و مردانگی کرده است که نتوان گفت مرحبا بر مادر و پدرش مهندا
هر که و طاقتش طاق شد هم بدست خود ساخته بر خاک هلاک خفت سرش معلوم نیست که کدام کس برده
آخر سر بنکو بتحفه و بشاه از پیش همان شبنم برآمد به سبب آشفته شدن بهاو یقین شد بعد از آن
شاه لاشش بسواس را له به بخشید و بیگم مشتاق دیدن لقایش بوده طلب فرمود
در جیبی که روبرو آورده بودند پیوده اند و بر گرفتند تمام مردم هندوستانی و ولایت صلوات
صلوات گفتند که چه اسپ زیبا با این خوبی و تناسب اعضا و نزاکت بدن و ملاحت حسن
در دیدن نیامده مرده بود و دریافت می‌شد که زنده است و بخواب استراحت میخواهد
عمرش شانزده هفده ساله بود و تعریف رنگ سبز انچه گفته اند از چهره اش بروز می‌نمود
زخم تیر برابرو و زخم شمشیر بقدر یک انگشت بر گردن داشت و پارچه اش مطلق
خون آلود نبود و غلامان خویش سبب هم سر بیت فراهم گشته غلو کردند و متفق اللفظ
والمعنی شدند که بسواس را و پادشاه هندوان بود و جسد اش را پر از کاه کرده ارمغانی بولایت
خواهیم برد و شجاع الدوله بحضور شاه عرض کرد که عداوت و دشمنی وابسته با سر رشته زندگی
است و قاعده هندوستان نیست که موتی را هر چند مخالف عدو باشد بیروید و رسم او تکفین
و تجهیز مینمایند و این علاوه بر آن حضرت بولایت تشریف خواهند برد ما را از این مردم
همیشه کار است در صحبت به تمامی این معنی که زمین هندوستانیم بر سر ما تا ابد خواهد ماند امیدوارم
که التماس من پذیرا شود شاه معروضه را منظور کرده برای سوزانیدن حکم داد و لیوا نعش الخ
همان وقت لاشش بهاو و بسواس را و راجه الراجه همت بهادر فرموده گفت که بزودی برسم
معمول و طریقه هنود بسوزند و همیات آن بعمل آرند شاه فرمود شنیده ام که ابراهیم خان
گاردی در مثل شهامت یابی یگانه است شجاع الدوله که عذر و انکار کردن نتوانست

گفت قربانت شوم می طلبم چون کارڈی مذکور بحضور آمد آنجناب با او خطاب ساخت
که ابراهیم خان کارڈی شرط شجاعت و جوانمردی نبود که زنده ماندی و اسیر آمدی عرض کرد
که بنده در امر قضا و قدر چاره ندارد و حیله مجبور ناچار است فی الابعد گریخته رفتن سردار
قریب چهار گهڑی بشعله افروزی مشتعل بوده میدان نبرد را نگذاشتم و ثبات قدمی
ساختم اگر حالا آنحضرت بقبیلے که مصرع مستحق کرامت گنه گارانند۔ در پرداخت
و پرورش ما کوشند و از کمترین بندگان در ملازمان تصور فرمایند مرد سپاهی و محنتی
ام روزی بکار خواهم آمد و نثار فرق مبارک توانم شد و این سخن بود که ابدالیان و
درانیان هجوم آورده بر سر گفتگو آمدند که این کارڈی که هزارها برادر و اقربای ما را
کشته است حواله ما کنند که قصاص خون آنها بگیریم شجاع الدوله آستین بر دست
پیچیده و بروت را تاب داده جواب داده شد که پیشتر نوکر دیگرے بود حالا رفیق ماست
هرگز ممکن و شدنی نیست که او را بشما بدهیم هرچه باد اباد من حاضرم غرض صحبت
عجیب و غریب اتفاق افتاد نزدیک بود که گرد فتنه برخاست شود و شعله مفسده رو
بهوا کشد شاه ولیخان که ممیز و دانشمند و جهاندیده و شتر خوار لیپند بود در میان آمده
نواب را بگوشه برده فهمانید که فرزندم حالا تا رفع بلوا اینها بر مصلحت و صلاح وقت
ابراهیم خان کارڈی را سپرد ما باید کرد و فیمابین چرا مجوز خلش و کاوش باید شد همینکه
شورش اینها کم می شود امانت را بطور سلامت نزد شما رسانیده خواهیم داد
خاطر جمع دارد و از بیباکی و جهالت دست بردار شجاع الدوله طوعاً و کرهاً قبول
ساخت اگرچه خان معظم بپاس خاطر شش بکشتن علانیه نپرداخت لیکن چون اوراهیم
بالو همین صحبت بود جراح را اشاره نمود که پٹی زهر بر زخمهایش بگذارد آن جوان
شجاع زورمند بعداوت لفظی مفت ضائع و هلاک شد۔ آسودگی از فلک
جستن بیخردی است این جنسے است که در کارگاه آسمان نیست همچنین احوال

جنکوجی و شرح این سانحه غریب آنکه شجاع الدوله کاسی راج را برای سوال و
جواب اکثر امور نزد برخوردار خان سردار شاه فرستاده بود. موتی لعل و پوشش
او را دست گرفته در خیمه برد و سخنی در گوش کرد که درستی امور عمده هم منظور است
یا همین قدر مرکوز او گفت که البته هر چه بگوئید بعقد و قصور ندارم پس اندرون
خیمه کلان در تاریکی پال مختصری استاده بود پرده اش برداشت و بنظر آورد.
کاسی راج میگوید که دیدیم جنکوجی را چهره برهانپوری بر سر و جامگیه شروع گجراتی
در پا داشته بواسطه زخمی که در دستش رسیده بود از جبهای دستار حمایل
در گردن ساخته نشسته بود همین که چشم چار شد چشم را زیر کرد گفتم اسی راو جی سبب
اینقدر حجاب چیست کار نا بجا کرده اید نام آن تا قیام زمین و زمان قایم و برقرار
خواهد ماند جواب داد که اراده خود این بود که در مقتل همراه دیگران کشته می افتادم
لیکن چون بروز ازل در نصیب این فلک زده محروم از زندگی حرف پابستگی
نوشته بودند نوعی رهائی نبود و جائی گریز نداشتیم حالا اینها از من طلب زر دارند
و مبلغ شش لک روپیه میخواهند هر چند سرانجام آن هنگام رسیدن مکان
چندان مشکل و محال نیست اما کو در پنجا و اینها کی می گذارند مگر نواب صاحب که
فیمابین بزرگان ما و ایشان از قدیم دوستی است بر حال این بیکس غریب
ستم رسیده ترحم فرمایند و در اسیری دستگیری نمایند بقولی که الانسان
عبد الاحسان تا دم واپسین مرهون و منت تدبیر خواهم بود و در تلافی آن منتها
خواهم نمود. کاسی راج بتسلی پرداخت و گفت که حالا رفته نواب صاحب را ازین
مقدمه مشروحا اطلاع میدهم و میدانم که او شان کارسازی را از خود دانسته
مقصر نخواهند ماند و توجه دریغ نداشته سعی قرار واقعی خواهند کرد یقین بود
که بر دو لک روپیه معامله فیصل شود. قضارا نواب معز الیه [illegible]

بیک مسند نشسته تماشاے رقص میدیدند مشارٌالیه انچه گفتنی بود گذارش ساخت
و مقدمه جنکوجی را بپاس مخالفت صحبت بر وقت دیگر انداخت نجیب الدوله بسکه
دانائے بود تبسم کرده گفت که از بشره کاسی راج دریافت می شود که چیزے دیگر عرض
کردنیست و بحضور من گفتن نمیتوانند شجاع الدوله ظاهر کرد که انچه سخن و کدام حرف است
بفضل الٰهی فیمابین ما و شما هیچ وجه جدائی و پوشیدگی نیست و پرده حجاب مفارقت
درمیان نه لیس نجیب خان او را پیش طلبیده بمبالغه و ابرام تمام گفت که سرے داری
بگو و الا قسم بجور و دست بر پاے آقاے خود بگذار نا میرده لا علاج شده گره از راز
نهفته کشاد و حقیقت جنکوجی را مفصل در معرض اظهار نهاده خان موصوف گفت
نوابصاحب صورت انیست اینمعنے خیلے بهتر و مناسب می نماید که اینقسم سردار عمده را
رهین احسان ساختن و بدستگیری افتاده پرداختن کار جوان مردان است لوے
مقصر نباید ماند و من هم حاضرم و بقدر مقدور در شریک شدن و سرانجام زر
نمودن را بر خود لازم دانسته ام یاران یاد دارید و یقین پندارید که دنیا جاے
گذران و یادگار است و بجز سلوک نیکوی هیچ چیز پاٸدار نه وقت میرود و سخن میماند
بهرحال تا دیر مذکور اینچنین سخنان درمیان ماند هرگاه مجلس برخاست و شجاع الدوله
که رخصت شده بڈیره خود آمد تجویز کرد که جنکوجی را بهر قسم که دست دهد از پنجه
عتاب عقاب باید بر آورد و نجیب الدوله که از دل منافق و از زبان موافق بود و
عداوت قلبی از خاندان سندهیه داشت صبحے پیش از همه ها سوار شده بحضور شاه
رفت و بیان ماجرا کرد شاه چین بجبین شده به برخوردار خان فرمود که جنکوجی در
قید تو هست التماس نمود که شاها نے نے اینغرض محض خلاف و خلاف محض است
لب لرزان نسقچیان را مامور ساخت که بروید و جهاڑه لشکرش بگیرند خانه کور
ازانجا که کار تر سیده بیشتر از رفتن آن دیو سیرتان لیساول خود را مخفی اشارات

کرد که بزودی رفت رفع این دغدغه سازد و جلاد منشان سفاک برسر آن مظلوم سراپا غموم رسیده تیغ راندند و بیکضرب کارش تمام کردند و هما نجا دفن ساختند

ع

انسان بحر ہیست بیکران عالم ‏ ‏ وین عمر گران مایه در و کشتی غم
ناگاه رسد نهنگ دریاے اجل ‏ ‏ غرقش کند و برد بگیر ذات عدم

گویند کسعاان در لشکر شجاع الدوله رفته خلق خدا را اذیت میدادند و هر روز تعدی تازه میکردند یعنے بعرض شاه رسید فرمود که شجاع الدوله فرزند ماست هر کس که بنسبت او مرتکب بے ادبی خواهد شد سزاے لائق خواهد یافت چنانچه دو سه مغل را بنابر چشم نمای و غیرت مودفع گزند تیر در بینی انداخته و بر خر سوار ساخته در تمام لشکر گردانیدند و منادی کرد که بار دگر هر کس که زیادتی خواهد نمود و سزا خواهد رسید تا آنکه ازین تعقیب و تاکید شوخی این فریق یک گونه برطرف گشت۔ قطعه تاریخ این سانحه عظیم از طبعزاد میر آزاد مغفور در خزانه عامره مندرج است اینجا نظر به تتمیم کلام و یادبود سته تاریخ بقلم می آید۔

قطعه

بهاد و با فوج خود تلف شد ‏ ‏ از دست مجاهدان قتال
تاریخ شکست فوج کفار ‏ ‏ فرمود خرد غنیم پامال

چون این خبر در دکن نزد بالاجی راو رسید دائره نشین غم گردید و پس از پنج ماه و سیزده روز نوزدهم ذی قعده ۱۱۷۴ھ راه بادیه فنا گرفته با پسر و برادر پیوست۔ تتمه احوال مرہٹه یعنے نشست مادهو راو پسر بالاجی راو مذکور و بعد ازان نراین راو برادر خرد مادهو راو و سپس سوای مادهو راو پسرش و پس ازان باجی راو پسر رگهنا تهه راو برادر بالاجی مذکور تا حالت تحریر که ۱۲۱۲ھ میگذرد و از ابتداے سنه یکهزار و یکصد و هفتاد هجری که صبح آغاز ریاست

بندگان عالی آصفجاه ثانی است در دفتر دوم مآثر آصفی و تکمله ان مرقوم است
زیراکه این کارنامجات تفصیلی دفترے جداگانه دارد و این مختصر متحمل آن نیست
الحمد لله این چند اوراق وقائع که به **بساط الغنایم** نامزد است بتاریخ نوزدهم
شهر جمادی الآخره سنه یکهزار و دوصد و چهارده هجری دوشنبه مطابق
هجدهم نومبر ماه انگریزی سنه یکهزار و هفتصد و نود و نه عیسوی موافق هفتم تشرین الآخر
ماه رومی سنه دو هزار و یکصد یازده اسکندری ملاحق یازدهم خورداد ماه قدیمی
سنه یکهزار و یکصد و شصت و نه یزدجردی از خامه سریع السیر بنده شفیق عفا الله
ذنوبه وستر الله عیوبه حسن انجام که نیت اتمام گرفت - ترصد که مطالعه کنندگان
این اساطیر راقم مسطور را بدعاے خیر یاد آرند و جرم اختلاف روایت بنا قلان
نگذارند با الله التوفیق -

قطعہ

شفیق من نوشت این ماجراے — هزار و دوصد و ده چار هجری
کند در حق این مسکین دعاے — که تا صاحبدلے روزی برحمت

تمت